

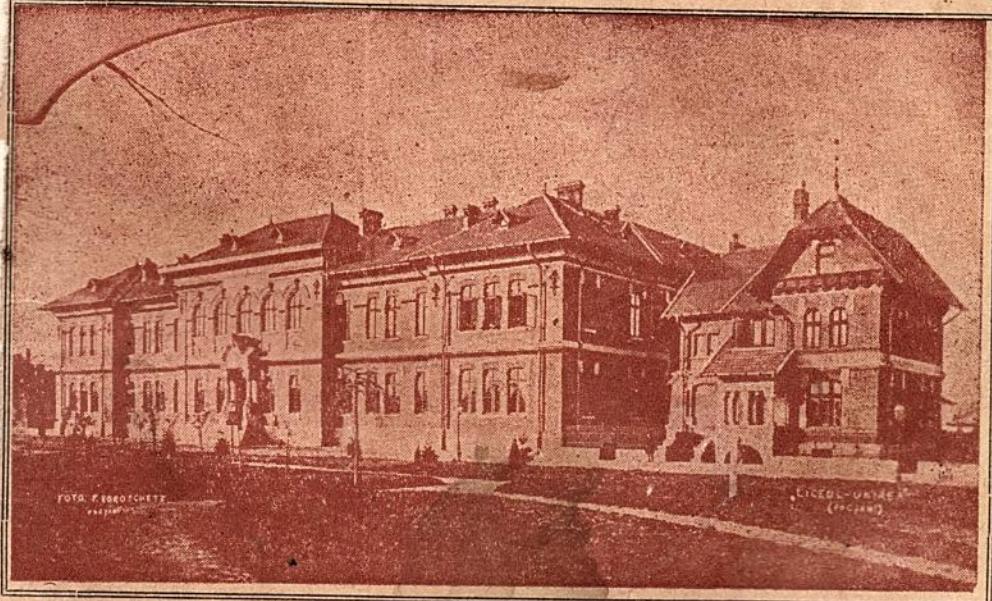
LICEUL DE BĂEȚI „UNIREA” DIN FOCȘANI

ANUARUL

PE ANII ȘCOLARI:

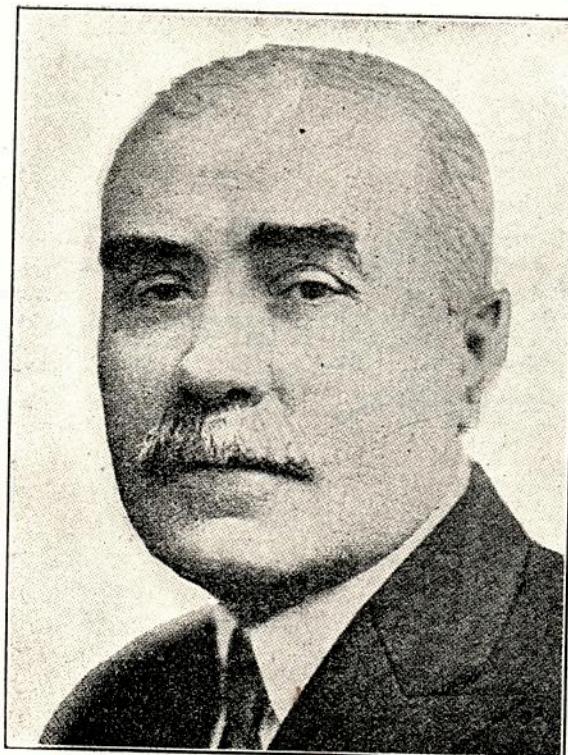
1930-31, 1931-32, 1932-33, 1933-34,

1934-35 ȘI 1935-36

INTOCMIT DE
PROFESOR CONSTANTIN LEONESCU
DIRECTORUL LICEULUI

TIP. „CARTEA PUTNEI”, STR. GR. BĂLĂNESCU Nr. 12, FOCȘANI

Dr. C. Angelescu
Ministrul Instrucțiunii Publice

Admîrând acest Liceu, am convingerea că el
va continua să fie un vîrfic focar de
cultură românească și că Corpul Didactic înțelegător
înaltei lui meniri va pune ca și în trecut toată munca, tot sufletul și tot
patriotismul său la înălțarea școalei românești.
scris la 20 Sept. 1934. Dr. ANGELESCU

* «Admîrând acest Liceu, am convingerea că el va continua să fie
«un vîrfic focar de cultură românească și că Corpul Didactic înțelegător
«al înaltei lui meniri va pune ca și în trecut toată munca, tot sufletul și tot
«patriotismul său la înălțarea școalei românești».

20 Sept. 1934.

Dr. ANGELESCU

CRONICA LICEULUI „UNIREA“

pe anii 1930/31, 1931/32, 1932/33, 1933/34, 1934/35 și 1935/36.

Anul școlar 1930/31.

In anul sc. 1930/31 liceul a fost sub conducerea d- Dir. Alexandru Ispas până la 12 Mai 1931, iar dela această dată sub conducerea d. Dir. Alexandru Arbore, fiind numit cu Dec. Minist. Instr. Nr. 63092/931. Liceul a funcționat 14 clase bugetare, împărțite în 2 cicluri A și B.

D-l Guido Krupka prof. titular definitiv (germană, engleză) a fost transferat la liceul din Storojineț (Bucovina).

D-l Sviatoslav Lăcustă prof. titular definitiv dela liceul „Ion Voevod“ din Cahul, a fost încadrat la liceul „Unirea“ pe data de 1 Sept. 1930, la catedra Nr. 11 de limba germană, cu ord. Minist. Instr. Nr. 107650/930.

D-l Virgil Arbore prof. titular provizoriu, a obținut concediu de studii la Praga, pe anul școlar 1930/931, cu ord. Minist. Instr. Nr. 101555/930.

D-l Vasile Popescu, a fost numit prof. suplinitor la catedra de Istorie a D-lui V. Arbore, cu ord. Directoratului Minist. București, Nr. 37864 din 10 Sept. 1930.

D-l Dimitrie Popescu prof. titular definitiv la liceul „Meșota“ din Brașov, a fost transferat la catedra de geografie Nr. 16 dela liceul „Unirea“, cu decizia Minist. Nr. 116215/930.

D-l Vasile Glonț, prof. titular provizoriu, a fost deținut la Școala Comercială Superioară din Giurgiu, în calitate de director, cu ord. M. Instr. Nr. 111566/930.

La catedra de limba franceză a D-lui V. Glonț, au fost numiți suplinitori cu ord. Direct. Minist. București Nr. 37864 din 4 Oct. 1930, D-na Emilia Enescu pentru cursul inferior și D-l I. Diaconu pentru cursul superior.

Cursurile au început la 16 Septembrie 1930, cu

serviciul religios oficiat de preoții : Gh. Popescu și R. Grobniță.

În conformitate cu ordinul telegrafic al Minister. Instr. Nr. 136634/930, s-au suspendat cursurile în ziua de 16 Oct. 1930, fiind ziua natală a M. S. Regelui Carol II-lea ; Corpul didactic și elevii școalei au participat la Te-Deum-ul oficiat la catedrala „Sf. Ioan“.

În conformitate cu ordinul Ministerului Instr. Nr. 135250/930, s-au suspendat cursurile în ziua 28 Octombrie la ora 12 și s'a sărbătorit ziua aniversării Cehoslovaciei ca stat independent. Corpul didactic împreună cu elevii școalei au ascultat conferința ocasională ținută de D-l prof. Neculai Rădulescu.

D-l Neculai Grigorescu a fost numit profesor suplinitor pe ziua de 1 Noembrie 1930 la catedra de Educație fizică a d-lui I. Cristian aflat în concediu de boală, cu ord. Direct. Ministerial București Nr. 37865 din 24 Oct. 1930.

Directoratul Ministerial București cu ordinul Nr. 81715/931, a primit demisia d-lui doctor C. Macri din postul de medic și prof. de higienă pe 1 Ianuarie 1931, iar prin ord. Nr. 3478/931, a numit în același post de d-l Dr. Alexandru Kivu, pe 1 Ianuarie 1931.

În ziua de 26 Decembrie 1930, a decedat la Sanatoriu Central, d-l Ioan Cristian, maestru de Educație fizică.

Pe ziua de 26 Noembrie 1930, profesorii și personalul administrativ al liceului „Unirea“, au depus jurământul de credință către M. S. Regele Carol II, în fața d-lui Alexandru Ispas, directorul școalei și a preotului Gh. Popescu.

Prin ordinul Minist. Instr. Nr. 143719/930, s'a recunoscut d-lui prof. Alexandru Arbore al treilea termen de gradație pentru vechime, pe ziua de 1 Ianuarie 1931.

Prin ordinul Minist. Instr. Nr. 143711/930, s'a recunoscut Sf. Sale preotului Radu Grobniță, al treilea termen de gradație pentru vechime, pe ziua de 1 Ianuarie 1931.

Prin ord. Ministerului instr. Nr. 143709/930, s'a recunoscut d-lui prof. Ioan Rădulescu-Râmnici, al cincilea

termen de gradație pentru vechime, pe ziua de 1 Ianuarie 1931.

Prin ord. Ministerului Inst. Nr. 12649 | 931 s'a recunoscut D-lui maestru Constantin Iacob, al treilea termen de gradație pentru vechime, pe ziua de 1 Ianuarie 1931.

La 19 Decembrie 1931 s'a făcut serbare „Pomul lui de Crăciun“ în sala de gimnastică, cu care ocazie s-au împărțit ajutoare elevilor săraci și la care au asistat profesorii școalei și membrii comitetului școlar.

Vacanța Crăciunului a durat dela 23 Dec. 1930, până la 7 Ianuarie 1931 inclusiv.

D-l Dimitrie Popescu profesor de geografie, a fost detașat cu ord. Minist. Instr. Nr. 175561 | 930, pe ziua de 1 Ianuarie 1931, în calitate de director la Școală Normală din localitate, iar la catedra D-Sale a fost detașat d-l prof. suppl. Virgil Ștefan, de la școală Normală.

D-l Elefterie Ropălă, maestru titular provizoriu a fost numit cu titlu definitiv în învățământul secundar al băieților din Focșani pentru specialitatea Educ. fizică cu ord. Ministerului Instr. Nr. 151941 | 1930 pe data de 1 Octombrie 1930

Ziua de 24 Ianuarie, aniversarea Unirii Principatelor și Patronul liceului „Unirea“ a fost sărbătorită în sala de festivități a școalei la ora 9 dim., iar la ora 11 profesorii și elevii au luat parte la Te-Deum-ul oficiat la Catedrala Sf. Ioan.

În ziua de 31 Ianuarie 1931 s'a suspendat cursurile la ora 11, pentru comemorarea generalului Berthelot ; d-l prof. Grigore Savu a ținut cuvântarea ocasională în sala de festivități în prezența profesorilor și elevilor.

Vacanța Paștelui a durat dela 5 Aprilie până la 19 Aprilie.

La 10 Mai s'a sărbătorit Unirea tuturor provinciilor românești cu un deosebit fast. Elevii și corpul didactic au asistat la serbarea ce s'a făcut în sala de festivități a școalei, după care au plecat la catedrala Sf. Ioan la serviciul divin.

La 20 Mai s'a serbat „Ziua Eroilor“. După parastasul

oficiat la catedrală, elevii liceului s-au dus la cimitirul Nordic, sub conducerea D-lor profesori.

La 3 Iunie s-au închis cursurile.

Dela 3 Iunie până la 18 Iunie 1931, d-nii profesori de Educație fizică au făcut exerciții de sport cu elevii, în vederea pregătirii serbarei sportive inter-scolare.

La 29 Iunie s'a făcut serbarea de fine de an, împreună cu toate școalele secundare din oraș, la Teatrul Comunal.

Anul școlar 1931—32.

In anul școlar 1931 | 32 liceul a fost sub conducerea D-lui director Alexandru Arbore.

Liceul a funcționat cu 14 clase, împărțite în 2 cicluri, A și B.

La 1 Septembrie 1931 ora 7 dim. a avut loc solemnitatea deschiderii cursurilor în conformitate cu Decizia Ministerială Nr. 44698 | 931.

Cursurile au început la 3 Septembrie 1931.

Ministerul Instrucțiunii a aprobat cu ordinul Nr. 139916 | 931 detașarea d-lui prof. Vasile Glonț la liceul din Giurgiu pentru anul școlar 1931 | 32 și a numit pe data de 1 Octombrie 1931, cu ordinul 147963 din 24 Septembrie 1931 pe d-l Octavian Șuluțiu ca profesor suplinitor la catedra de Limba franceză a d-lui Glonț.

Ministerul Instrucțiunii a numit cu ord. Nr. 124697 anul 1931 pe d-l Nicolae Grigorescu, profesor titular provizoriu la catedra de Educație fizică, pe ziua de 1 Septembrie 1931.

Ministerul Instrucțiunii a numit cu ord. Nr. 144758 anul 1931, pe d-l Șerban Lungu ca profesor suplinitor la catedra de Filosofie și Drept pe anul școlar 1931 | 32.

La 13 Septembrie 1931, d-l prof. universitar Nicolae Iorga, prim Ministrul și Ministrul al Instrucției Publice, cu prilejul serbărilor de 40 ani dela înființarea Ligii Culturale la Focșani, a vizitat liceul și a semnat în registrul de prezență.

La 15 Septembrie 1931, elevii împreună cu profe-

sorii școalei au vizitat expoziția dela Muzeul Etnografic din Focșani.

La 16 Octombrie 1931, s'a suspendat cursurile pentru sărbătorirea zilei de naștere a M. S. Regelui Carol al II-lea. După serbare d-nii profesori împreună cu elevii școalei, au asistat la Te-Deum-ul oficiat la Catedrala Sf. Ioan.

Ministerul Instr. a numit cu ord. Nr. 170657 | 931, pe D-l prof. Alexandru P. Arbore, director provizoriu pe timp de 3 ani.

Minist. Instr. a recunoscut pe 1 Ianuarie 1932, termene de gradații pentru vechime următorilor profesori: D-lui Costache Diaconescu primul termen cu ord. Nr. 171721 | 931.

D-lui Dartanian Rădulescu al patrulea termen cu ord. Nr. 171723 | 931.

D-lui Sviatoslav Lăcustă al patrulea termen cu ord. Nr. 171725 | 931.

D-lui David Brück al patrulea termen cu ordinul Nr. 171727 | 931.

Preot Gheorghe Popescu al treilea termen cu ord. Nr. 173408 | 931.

D-lui Gheorghe Dimitriu al patrulea termen cu ord. Nr. 173410 | 931.

Ministerul Instr. a aprobat cu ordinul Nr. 179220 anul 1931 ca d-l prof. D. Brück să fie degravat la 12 ore de curs pe săptămână, cu începere dela 1 Ianuarie anul 1932.

Ministerul Instr. a numit cu ord. Nr. 199203 | 931 pe ziua de 15 Dec. 1931 pe D-l prof. Ioan Z. Enescu în postul de subdirector al liceului.

Vacanța Crăciunului a durat dela 23 Decembrie 1931 până la 9 Ianuarie 1932.

La 24 Ianuarie 1932 s'a sărbătorit „Unirea Principatelor și patronul liceului la ora 9 dimineață, în sala de solemnă, iar la ora 11, profesorii împreună cu elevii școalei au luat parte la serviciul divin.

Ministerul Instr. a numit cu ord. Nr. 203566 | 931 pe d-l Petre Codrescu, în postul de contabil al comitetului școlar pe ziua de 1 Decembrie 1931.

La 11 Februarie 1932, d-l Inspector General I. Ionescu-Bujor a inspectat pe D-nii profesori I. Enescu și I. Diaconu.

In zilele dela 4-7 Martie cursurile au fost închise din cauza epidemiei de gripă.

Incepând din luna Martie, s'au făcut lecțiile de schimb conform ord. Ministerului Nr. 24035 din 22 Februarie 1932 și cu dispozițiile art. 78 și 108 din legea învățământului secundar.

Ministerul Instr. a numit cu ord. Nr. 49208 | 932 pe d-l prof. Ioan Z. Enescu în ziua de 1 Martie 1932, prin I. D. Regal Nr. 1066 din 2 Aprilie 1932, profesor cu titlul definitiv în învățământul secundar pentru specialitatea limba română principală, drept și economia politică secundară.

Vacanța Paștelor a durat dela 23 Aprilie până la 8 Aprilie 1932.

Ziua de 10 Mai a fost sărbătorită în sala de festivități a școalei; după serbare d-nii profesori împreună cu elevii au asistat la Te-Deum-ul oficiat la catedrala Sf. Ioan.

La 30 Mai la ora 12 s'a comemorat cu elevii cursului superior memoria lui P. Doumer și Albert Thomas în conformitate cu ord. Ministerului Instr. Nr. 67814/932. Conferința ocazională a fost ținută de domnul profesor I. Rădulescu-Râmnic.

La 31 Mai s'au închis cursurile.

Dela 1-6 Iunie s'au vizitat monumentele istorice ale orașului, mausoleul și cimitirile.

La 8 Iunie s'a făcut serbare de fine de an, împreună cu toate școalele secundare din oraș la Teatrul Comunal.

Anul școlar 1932 | 33.

In anul școlar 1932 | 33 liceul a fost sub conducerea d-lui director Alexandru Arbore până la 1 August 1933, iar dela data aceasta sub conducerea d-lui director Alexandru Ispas.

Liceul a funcționat cu 14 clase, împărțite în 2 cicluri, A și B.

Serbarea deschiderii cursurilor s'a făcut în ziua de 15 Sept. 1932 în sala de gimnastică.

Pe ziua de 1 Septembrie 1932, D-l Elefterie Ropăla maestru definitiv de Educație fizică, a fost transferat la cererea sa, la liceul de băieți „M. Kogălniceanu“ din Vaslui.

Serv. de Inv. București a aprobat cu ord. Nr. 26331 anul 1932, ca d-l prof. Nicolae Grigorescu să treacă dela ciclul B la ciclul A, catedră de educație fizică.

Ministerul Instr. a numit cu ord. Nr. 116677 | 932 pe d-l Petre Codrescu, pe ziua de 1 Octombrie 1932, în postul de ajutor de secretar, rămas vacanță prin demisionarea d-lui T. Mihăescu.

Serviciul de Învățământ București a completat cu ord. Nr. 20867 | 932, catedra d-lui C. Popa maestru titular de muzică la Seminarul teologic din Roman, detașat la Școala Profesională de fete Focșani cu 3 ore la liceul Unirea.

Ministerul Instr. a transferat cu ord. Nr. 151202/932 pe d-l Vasile Atanasiu maestru suplinitor la catedra de Educație fizică dela ciclul B, pentru anul școlar 1932/33.

Ministerul Instr. a numit cu ord. Nr. 101715 | 932, pe d-l V. Glonț, prof. de limba franceză, la liceul de băieți din Giurgiu.

Ministerul Instr. a detașat cu ord. Nr. 155785/932 pe d-l Const. Radu prof. la liceul „Ion Voievod“ din Cahul, la catedra de limba franceză a d-lui V. Glonț.

Ministerul Instr. a dispus cu ord. Nr. 178648 și 180983 | 932 ca d-l Virgil Huzum să predea orele de filosofie, iar D-ra Maria Basgan, orele de drept, pe data prezentării.

La 16 Octombrie 1932, s'au suspendat cursurile pentru sărbătorirea zilei de naștere a M. S. Regelui Carol II. A vorbit d-l profesor Virgil P. Arbore. După serbare profesorii împreună cu elevii au mers la Te-Deum-ul oficiat la catedrala Sf. Ioan.

In conformitate cu ord. Ministerului Instrucțunii Nr. 150096 | 932, s'a făcut în ziua de 22 Octombrie 1932,

comemorarea și parastasul pentru împlinirea a 25 ani dela moartea lui B. P. Hașdeu și a pictorului N. Grigorescu. A vorbit d-l prof. I. Enescu.

La 29 Octombrie 1932 la ora 11 s'a comemorat conform ord. Minist. Instr. Nr. 150096 | 932, 500 ani dela moartea Domnitorului Alexandru cel Bun. S'a oficiat un parastas la școală și a vorbit d-l prof. V. P. Arbore.

In conformitate cu ord. Inspect. școlar București Nr. 26136 | 932, s'a sărbătorit la 1 Decembrie 1932, unirea Ardealului. A vorbit d-l prof. Gh. Dimitriu.

Vacanța Crăciunului a durat dela 23 Decembrie 1932 până la 8 Ianuarie 1933.

La 10 și 11 Ianuarie 1933, nu s'au putut ține cursurile din cauza viscolului și mai cu seamă din cauza zăpezii mari, care a făcut cu totul impracticabile drumurile, aşa că școlarii n'au putut să vină la școală.

La 20 Ianuarie 1933 d-l Inspector I. Veliche a inspectat pe d-l profesor Grigore Savu.

La 24 Ianuarie 1933 s'a sărbătorit Unirea Principatelor și Patronul Liceului la ora 9 dimineața, printr'o serbare școlară. A vorbit despre însemnatatea zilei, d-l prof. V. Arbore. După serbare d-nii profesori împreună cu elevii cursului superior au asistat la Te-Deum-ul oficiat la catedrala Sf. Ioan.

La 4 Februarie 1933 s'au suspendat cursurile în semn de doliu, încetând din viață Gheorghe Pamfil fost director și profesor al liceului. Înmormântarea a avut loc în ziua de 5 Februarie ora 2 după amează. A cuvântat despre defunct, d-l prof. Ion Rădulescu-Râmnic. Dezemenea, în cuvinte bine simțite a făcut elogiu răposatului, elevul Dobre Iordache din clasa VIII.

La 21 Februarie 1933 d-l Inspector General Botez a asistat la orele d-lor profesori: Alexandru Arbore și Ion Rădulescu-Râmnic.

La 27 Martie 1933, d-l Inspector General Holban a asistat la orele d-lui profesor Ion Diaconu.

La 28 Martie 1933 d-l Inspector I. Angelescu a asistat la orele d-lor profesori: Ignat Tamaș, Costache Diaconescu și Alexandru Ispas.

La 6 Aprilie 1933 s'a făcut la ora 10 serbarea să-

dirii pomilor în conf. cu ord. Ministerului Instrucțiunii Nr. 441 | 933. Preotul Gh. Popescu a oficiat slujba religioasă, iar d-l prof. Sp. Lăduncă a vorbit despre însemnatatea arborilor.

La 8 Aprilie 1933 s'a sărbătorit comemorarea a 15 ani dela alipirea Basarabiei, conform ord. Ministerului Nr. 45 | 933.

La 10 Mai 1933 s'a sărbătorit Unirea tuturor provinciilor românești printr'o serbare școlară la ora 9 dimineața. După serbare corpul didactic și elevii au asistat la Te-Deum-ul oficiat la catedrală Sf. Ioan.

La 25 Mai 1933, fiind ziua Eroilor, corpul didactic și elevii școalei au asistat la ora 9 dim. la parastasul oficiat la catedrala Sf. Ioan, după care au vizitat cimitirul Nordic.

La 6 Iunie 1933 la ora 12 s'a comemorat 50 ani dela moartea compozitorului Ciprian Porumbescu, în conformitate cu ord. Minist. Nr. 65785 | 933.

Ziua de 8 Iunie 1933 aniversarea surii pe tron a M. S. Regele Carol II, a fost sărbătorită printr'o serbare școlară.

Cursurile s'au terminat la 15 Iunie 1933.

Dela 16-20 Iunie s'au făcut excursiile cu elevii și s'au vizitat monumentele și clădirile istorice din oraș.

Serbarea de fine de an s'a ținut în ziua de 21 Iunie anul 1933 în sala de festivități a școalei.

Ministerul Instr. cu ord. Nr. 185537 | 933, a aprobat d-lui Ion Z. Enescu dreptul la primul termen de gradărie pentru vechime, cu începere dela 1 Ianuarie 1932.

Minist. Instr. cu ord. Nr. 75693 | 933, a numit pe d-l prof. Grigore Savu pe ziua de 1 Aprilie 1933, prin I. D. Regal Nr. 1698 din 6 Iunie 1933 profesor cu titlul definitiv la liceul Unirea din Focșani cu specialitatea Științele Naturale, principală și Higiena, secundară.

Ministerul Instr. cu ord. Nr. 75693 | 933, a numit pe d-l profesor Neculai Rădulescu, pe ziua de 1 Aprilie 1933, prin Inalt Decret Regal Nr. 1698 din 6 Iunie 1933, profesor cu titlul definitiv la liceul Unirea pentru specialitatea Geografia, principală; Istoria, secundară.

Ministerul Instrucțiunii cu ord. Nr. 75693 | 933, a

numit pe d-l prof. Ion Diaconu pe ziua de 1 Aprilie 1933 prin I. D. Regal Nr. 1698 din 6 Iunie 1933 profesor cu titlul definitiv la liceul „Unirea“ pentru specialitatea L. română: principală, Limba franceză și drept: secundar.

Anul școlar 1933-34.

Ministerul Instrucțiunii cu ord. Nr. 101395 | 933 a delegat pe d-l Alexandru Ispas, cu conducerea liceului pe ziua de 1 August 1933 în locul d-lui Alexandru Arbore.

D-l Alexandru Ispas a condus liceul până la 25 Noembris, când Ministerul încredințează din nou direcțunea d-lui Alexandru Arbore.

Liceul a funcționat cu 14 clase, în două cicluri A. și B.

Pe ziua de 1 Septembrie 1933, D-l Elefterie Ropăla maestru definitiv de educație fizică a fost transferat la liceul de băieți din Vaslui.

Anul școlar s'a deschis la 16 Septembrie 1933 la ora 9 dimineața printr'o serbare făcută în sala de festivități a liceului.

Ministerul Instr. cu ord. Nr. 97540 | 933 a încadrat pe d-l Gheorghe Ionescu la 1 Sept. 1933, la catedra de Limbă franceză dela ciclul B.

Ministerul Instr. cu ord. Nr. 96340 | 933, a încadrat pe d-l Ion Totolici, profesor titular provizoriu, la catedra de filosofie, drept, la liceul „Unirea“, pe ziua de 1 Septembrie 1933.

Ministerul Instr. cu ord. Nr. 126336 | 933, a detașat pe ziua de 1 Septembrie 1933, pe d-l profesor Ioan Totolici la Seminarul teologic din Galați, la catedra de științe religioase.

Ministerul Instr. cu ord. Nr. 140447 | 933, a numit următorii profesorii suplinitori.

D-na Emilia Enescu la 6 ore de limba franceză.

D-l Ioan Didilescu la catedra de Filosofie-Drept a d-lui I. Totolici.

D-l Alexandru Săndulescu la catedra de Educație fizică dela ciclul B.

Ministerul Instrucțiunii cu ord. Nr. 113921 | 933, a detașat pe d-ra Silvia Bucur prof. titulară de Fizico-chimice dela liceul de fete din Turnu-Măgurele la liceul de fete din Focșani, acordându-i și 6 ore de fizico-chimice și matematică la liceul de băieți „Unirea“.

Serv. de Inv. București cu ord. Nr. 22151 a aprobat numirea d-lui Alexandru P. Alexandrescu, în postul de maestru suplinitor de lucru manual pe ziua de 1 Octombrie 1933.

La 26 Septembrie 1933, d-l Inspector M. Petrescu a inspectat pe d-nii prof. Alexandru Arbore, Dimitrie Popescu, Costache Diaconescu și Virgil Arbore.

La 16 Octombrie 1933 s'a sărbătorit aniversarea nașterii M. S. Regelui Carol II. Despre însemnatatea zilei a vorbit d-l prof. Virgil Arbore. După serbare corporul didactic și elevii școalei au asistat la Te-Deum-ul oficiat la catedrala Sf. Ioan.

Ministerul Instr. cu ord. Nr. 196976 | 933, a aprobat d-lui Virgil P. Arbore, dreptul la primul terinen de gradație pentru vechime, pe 1 Ianuarie 1932.

In conformitate cu ordinul Serv. de Inv. București Nr. 26777 | 933, d-l prof. Virgil P. Arbore a ținut în ziua de 28 Noembris 1933 ora 11 a. m. o conferință despre unirea Bucovinei.

In conformitate cu ord. Serv. de Inv. București Nr. 27261 | 933 s'a sărbătorit în ziua de 1 Decembrie 1933 la ora 9 dim. aniversarea Unirii Ardealului. A conferențiat d-l Prof. Ioan Enescu.

Ministerul Instrucțiunii cu ord. Nr. 199651 | 933, a numit pe d-l prof. Virgil Arbore, pe ziua de 1 Noembris 1933 prin Inalt Decret Regal Nr. 3176 din 9 Dec. 1933, profesor titular definitiv în învățământul secundar pentru specialitatea: Istoria principal și Dreptul secundar.

La 17 Ianuarie 1934, d-l Inspector General C. Damianovici a inspectat pe d-nii prof. I. Diaconu, Gr. Savu, D. Popescu și Gh. Ionescu.

La 21 Ianuarie 1934 în conf. cu ord. Ministerului Instr. Nr. 5054 | 934 s'a oficiat un parastas la Biserica

Sf. Mina pentru comemorarea lui Ion G. Duca, fostul Președinte al Consiliului de Miniștri și Ministrul Instrucțiunii. D-l prof. Const. Leonescu a vorbit despre ilustrul bărbat de Stat.

Ziua de 24 Ianuarie 1934 s'a sărbătorit printr'un Te-Deum la catedrala Sf. Ioan și o serbare a școalelor secundare la Teatrul Comunal Maior Gh. Pastia.

La 22 Februarie 1934, s'a făcut comemorarea Regelui Albert al Belgiei, printre o conferință ținută de d-l profesor Virgil Arbore.

La 24 Februarie 1934 s'au suspendat cursurile pentru împărtășirea elevilor în conformitate cu ord. telegrafic al Serv. de Inv. București Nr. 10397 | 934.

Minist. Instr. cu ord. Nr. 306856 | 934 a aprobat ca d-l I. Didilescu să fie menținut ca suplinitor la catedra de filosofie-drept dela liceul „Unirea“, d-l prof. Ioan Totolici rămânând detașat la Galați.

Ministerul Instr. prin ord. Nr. 6984 | 934, a aprobat d-lui prof. Dimitrie Popescu, dreptul la al doilea termen de gradație pentru vechime dela 1 Aprilie 1933.

Minist. Instr. prin ord. Nr. 22516 | 934, a aprobat d-lui prof. I. Totolici dreptul la primul termen de gradație pentru vechime dela 1 Aprilie 1933.

Ministerul Instr. prin ord. Nr. 13277 | 934 a aprobat d-lui prof. I. Diaconu dreptul la primul termen de gradație pentru vechime dela 1 Aprilie 1933.

Minist. Instr. prin ord. Nr. 18972 | 934 a acordat d-lui prof. Alex. Ispas dreptul la al patrulea termen de gradație pentru vechime dela 1 Aprilie 1934.

In conformitate cu ord. Minist. Instr. Nr. 34760 anul 1934, d-l prof. V. Arbore, a ținut în ziua de 24 Martie 1934 ora 11, o conferință despre însemnatatea Marei Fresce a Ateneului Român.

In conformitate cu ord. Minist. Instr. Nr. 46878 anul 1934, s'a sărbătorit la 19 Aprilie 1934, ora 11 dim. sădirea pomilor. Conferința ocazională a fost ținută de d-l prof. Gr. Savu.

In conformitate cu ord. telegrafic al Minist. Instr. Nr. 23887 | 934 cursurile au fost suspendate în ziua de 21 Aprilie 1934 din cauza încetării din viață a lui Con-

stantin Iacob, maestru de desen și caligrafie. La înmormântare au luat parte profesorii și elevii școalei. D-l prof. Gh. Dimitriu a vorbit despre defunct.

Minist. Instr. prin ord. Nr. 49323 | 934, a acordat d-lui prof. Neculai Rădulescu, dreptul la primul termen de gradație pentru vechime, dela 1 Aprilie 1934.

Ministerul Instr. prin ord. Nr. 81215 | 934, a numit pe D-ra Maria Teodoru prof. suplinitoare la cursul superior, la orele de desen și caligrafie rămase vacante în urma încetării din viață a maestrului Constantin Iacob.

Ministerul Instrucțiunii cu ord. Nr. 186320 | 934, a acordat d-lui prof. Grigore D. Savu dreptul la primul termen de gradație pentru vechime, dela 1 Aprilie 1934.

La 3 Mai 1934 s'a sărbătorit ziua muncii. A conferențiat d-l prof. V. Arbore.

La 10 Mai 1934, toate școalele secundare din localitate, au sărbătorit unirea tuturor provinciilor române, la Teatrul comunal „Maior Gh. Pastia“. Corurile au fost ditijate de d-l prof. Dart. Rădulescu. La ora 10 dim. s'a oficiat un Te-Deum la catedrala Sf. Ioan, la care a asistat corpul didactic și elevii.

In ziua de 12 Mai 1934 s'a sărbătorit la ora 12, săptămâna cărții, în conformitate cu ord. Minist. Instr. Nr. 15108 | 934. Despre însemnatatea cărții și a bibliotecelor a conferențiat d-l prof. I. Enescu.

La 17 Mai 1934, s'au comemorat Eroii neamului. După Te-Deum-ul oficiat la catedrala Sf. Ioan, elevii au mers la Cimitirul Nordic, unde au depus flori și coroane pe mormintele eroilor.

Cursurile s'au terminat la 31 Mai 1934.

D-l Inspector General I. Ionescu-Bujor a asistat la examenele de fine de an ținute în zilele de 5, 6, 7 și 12 Iunie, precum și la conferințele de fine de an pentru fixarea situației elevilor.

La 8 Iunie 1934 s'a sărbătorit aniversarea ridicării pe Tron a M. S. Regelui Carol II. Conferința ocazională a fost ținută de d-l prof. Ioan Diaconu.

Serbarea de fine de an și distribuirea premiilor s'a făcut la 24 Iunie 1934.

Anul școlar 1934 | 1935.

In acest an școlar liceul a fost sub conducerea d-lui director Alexandru Arbore până la 16 Septembrie 1934, iar dela data aceasta sub conducerea d-lui director Constantin Leonescu.

In conf. cu ord. Minist. Instr. Nr. 125229 | 934 s'a întrunit corpul didactic în ziua de 1 Sept. 1934, în cancelaria liceului pentru a lua cunoștință de programa școlară și de instrucțiunile ministeriale.

La 15 Septembrie 1934, s'a ținut conferința pentru a da situația elevilor particulari.

La 17 Septembrie 1934, s'a făcut serbarea deschiderii cursurilor în sala de solemnități. Cu această ocazie au ținut cuvântări d-l Const. Leonescu directorul liceului și d-l prof. Ioan Totolici.

Ministerul Instr. prin decizia Nr. 106601 | 934 a primit demisia din învățământ a d-lui Ioan Rădulescu-Putna, pe ziua de 1 Septembrie 1934 pentru a-și regula drepturile la pensie, pe motiv de boală.

Ministerul Instr. prin ord. Nr. 94274 din 4 Iunie 1934, a transferat pe ziua de 1 Sept 1934 pe d-l Eftimie Costeniuc, profesor de educație fizică, dela Școala Normală de băieți din Șendriceni, la catedra de Educație fizică dela liceul „Unirea“ ciclul B.

Minist. Instr. cu ord. Nr. 108749 | 934, a aprobat Preotului Gheorghe Popescu dreptul la al IV-lea termen de gradație pentru vechime cu începere dela 1 Oct. 1934.

Minist. Instr. cu ord. Nr. 204124 | 934 a numit pe D-l Hagi Paul maestru suplinitor la orele de desen și caligrafie pentru anul școlar 1934 | 35.

Minist. Instr. cu ord. Nr. 167932 | 934, a detașat pe d-l Const. Popa maestru titular, dela Seminarul teologic din Roman la orele libere de muzică dela liceul „Unirea“.

Ministerul Instrucțiunii cu ordinul Nr. 193362/934 a aprobat ca d-l Const. Cocea să funcționeze ca prof. suplinitor la catedra de matematică rămasă vacanță prin ieșirea la pensie a d-lui prof. Ioan Rădulescu-Putna.

Serv. de Invățămînt București cu ord. Nr. 51989

anul 1934 a numit pe D-ra Silvia Dragomirescu profesoară suplinitoare la 12 ore de Limba Franceză.

La 20 Septembrie 1934 liceul a fost vizitat de Ministrul Instrucțiunii d-l Dr. C. Angelescu, împreună cu d-l prof. univertar V. Ispir și șefii autorităților din localitate.

In conformitate cu ord. telegrafic Nr. 546 | 934 al Serv. de Inv. Galați, cursurile au fost suspendate în ziua de 13 Oct. 1934 pentru comemorarea lui Louis Barthou. D-l prof. Ioan Totolici a vorbit despre personalitatea acestui bărbat politic.

La 16 Oct. 1934 cursurile au fost suspendate pentru sărbătorirea zilei de naștere a M. S. Regelui Carol II. Conferință ocasională a fost ținută de d-l prof. Nicolae Rădulescu. Corpul didactic împreună cu elevii au asistat la Te-Deum-ul oficiat la catedrala Sf. Ioan.

La 18 Octombrie 1934 la ora 9 dimineață a conferiat d-l prof. Gheorghe Ionescu despre biografia Regelui A'lexandru al Jugoslaviei, iar la ora 11, domnii profesori împreună cu elevii școalei au asistat la parastasul oficiat la catedrala Sf. Ioan.

La 20 Octombrie 1934 în conf. cu ord. Serv. de Inv. Galați Nr. 971 | 934 s-au suspendat cursurile pentru comemorarea ilustrului bărbat de stat francez R. Poincaré, despre care a ținut o cuvântare d-l prof. I. Enescu.

La 23 Octombrie 1934 d-l Inspector General C. Damianovici a asistat la lecțiile d-lor profesori: Al. Arbore, I. Enescu, D. Popescu și D-ra Silvia Dragomirescu.

La 28 Noembrie 1934 s-au suspendat cursurile în conf. cu ordinul Serv. de Inv. Galați, pentru înmormântarea profesorului Ioan Rădulescu-Putna, la care a luat parte corpul didactic și elevii liceului.

In conformitate cu ord. Minist. Instr. Nr. 297183 anul 1934, s'a sărbătorit la 1 Decembrie 1934, aniversarea Unirii Ardealului, Banatului, Crișanei și Maramureșului cu Patria Mumă. Despre însemnatatea zilei a vorbit d-l prof. Vasile Rotaru.

La 10 Decembrie 1934, d-l Inspector General Preot C. Vuza, a asistat la orele de religie ale Preoților: Gh. Popescu și Radu Grobnič.

Vacanța Crăciunului a durat dela 23 Decembrie 1934 până la 7 Ianuarie 1935.

La 24 Ian. 1935 s'a sărbătorit aniversarea „Unirii Principatelor“ și Patronul liceului. Cuvântarea ocazională a fost ținută de d-l prof. I. Totolici. La ora 11 profesorii împreună cu elevii au asistat la Te-Deum-ul oficiat la catedrala Sf. Ioan.

Minist. Instr. cu ord. Nr. 16888 | 935 a aprobat d-lui prof. Vasile Bălănescu dreptul la al IV-lea termen de gradație pentru vechime dela 1 Aprilie 1934.

Ministerul Instr. cn ord. Nr. 16810 | 935 a aprobat d-lui prof. Spiridon Lăduncă, dreptul la al V-lea termen de gradație pentru vechime, de 1 Aprilie 1935.

In conformitate cu ord. Minist. Instr. Nr. 40477 anul 1935, în ziua de 28 Februarie 1935 s'a comemorat 150 ani dela moartea pe roată a martirilor neamului românesc : Horia, Cloșca și Crișan. A conferențiat d-l prof. Ion Totolici. După conferință corpul didactic împreună cu elevii au asistat la Te-Deum-ul oficiat la catedrala Sf. Ioan.

La 13 Aprilie 1935 s'au suspendat cursurile la ora 10 dimineață, în conformitate cu ord. Ministerului Inst. Nr. 62408 | 935 pentru sărbătorirea lui Mihail Kogălniceanu. A conferențiat d-l prof. I. Didilescu.

Vacanța Paștelor a ținut dela 21 Aprilie până la 5 Mai 1935.

La 10 Mai 1935 s'a sărbătorit Unirea tuturor provinciilor la ora 8 jum. A conferențiat d-l prof. Gh. Dimitriu, iar corul liceului sub conducerea d-lui profesor Dart. Rădulescu a cântat Imnul Regal și cântece naționale. La ora 11 profesorii împreună cu elevii au luat parte la Te-Deum-ul oficiat la catedrală.

La 12 Mai 1935 ora 10 dim. s'a sărbătorit săptămâna cărții în sala de festivități. D-l prof. I. Diaconu a vorbit despre însemnatatea cărței. D-l profesor Gh. Dimitriu și d-l prof. I. Enescu au făcut o dare de seamă asupra bibliotecelor de la liceul nostru.

Ministerul Instrucțiunii cu ord. Nr. 25955 a numit pe Preotul Radu Grobniț prin I. D. Regal Nr. 209 | 935

profesor cu titlul definitiv pentru specialitate principală : Religia, pe ziua de 1 Ianuarie 1935.

Ministerul Instrucțiunii prin ord. Nr. 77247 din 11 Mai 1935 a anulat Decizia Ministerială Nr. 97549/933 prin care d-l George Ionescu a fost reprimit în învățământ și încadrat la liceul „Unirea“ din Focșani pe ziua de 1 Septembrie 1933, doarece se servise de acte de studii, false.

Cursurile s'au terminat la 31 Mai 1935.

La 6 Iunie 1935 fiind ziua Eroilor, corpul didactic și elevii școalei au asistat la Serviciul divin oficiat la Catedrala Sf. Ioan și au vizitat Cimitirul Nordic.

La 8 Iunie 1935, aniversarea urcării pe Tron a M. S. Regelui Carol II-lea, corpul didactic împreună cu elevii au asistat la Te-Deum-ul oficiat la Catedrala Sf. Ioan, la ora 9 dimineață. După amează s'a organizat de către toate școalele din oraș o serbare sportivă la Stadionul O. N. E. F. din localitate.

La 20 Iunie 1935 s'a stabilit situația elevilor dela clasele I-IV, ciclul A și B, precum și elevilor particulari.

La 21 Iunie 1935 au început examenele de admitere în clasa I și V-a.

La 22 Iunie 1935 s'a stabilit situația elevilor dela clasele V-VIII ciclul A și B.

La 29 Iunie 1935 s'au împărțit premiile. D-l prof. I. Totolici a ținut cu această ocazie conferința : „Școala secundară și viață“.

Anul școlar 1935 | 936.

Liceul a fost sub conducerea d-lui director C. Leonescu și a funcționat cu 16 clase în 2 cicluri A și B.

Dela 1-5 Septembrie s'au ținut-examene de corigență.

La 2 Septembrie 1935 a început examenul de admitere în cl. I-a.

La 7 Septembrie 1935 a început examenul de admitere în clasa V-a.

La 16 Septembrie 1935 ora 9 dimineață s'au deschis cursurile cu o serbare dată în sala de festivități a

școalei. Cuvîntul de deschidere a fost ținut de d-l director Constantin Leonescu.

Ministerul Instr. cu ord. Nr. 97689 | 1935 a transferat pe d-l Alexe Poplăcenel maestru titular definitiv dela liceul de băieți Sighișoara, la catedra de desen și caligrafie dela liceul „Unirea“, pe data de 1 Sept. 1935.

Ministerul Instrucțiunii cu ord. Nr. 149044 | 935, a degradat pe d-l Vasile Bălănescu la 12 ore de curs pe săptămână, pe ziua de 1 Septembrie 1935, D-sa împlinind 20 ani de funcționare efectivă la catedră.

Minist. Instr. cu ord. Nr. 153343 | 935 a numit pe următorii profesori suplinitori:

D-l Zanetti Cristea la 12 ora de limba latină.

D-l Cocea Constantin la 12 ore de matematică.

D-l Glăvan Mihail la catedra de limbă franceză, ciclul B.

Minist. Instr. prin ord. Nr. 170635 | 935 a detașat pe d-l prof. Nicolae Rădulescu la Seminarul Pedagogic Universitar din Cluj, pe 1 Octombrie 1935.

Minist. Instr. prin ord. Nr. 150345 | 935 a transferat pe d-l Gh. Gheorghiev dela liceul de băieți din Aiud, la catedra vacantă de matematică dela liceul „Unirea“, pe ziua de 1 Septembrie 1935 și pe aceiași dată, l-a detașat la Gimnaziul din Chilia-Nouă.

La 18 Septembrie 1935 s'au suspendat cursurile la ora 12, fiind înmormântarea institutorului Vaslie Corneliu, tată a 2 elevi ai școalei noastre.

La 16 Octombrie 1935 cursurile au fost suspendate în conformitate cu ord. Serv. de Inv. Galați Nr. 24121 | 935 pentru comemorarea zilei de naștere a M. S. Regelui Carol II-a. A conferențiat d-l prof. Ion Diaconu. După serbare corporul didactic împreună cu elevii au asistat la Te-Deum-ul oficiat la Catedrala Sf. Ioan.

La 29 Octombrie 1935 cursurile au fost suspendate conform ordinului telegrafic al Ministerului, pentru aniversarea nașterii M. S. Regina Maria.

La 8 Noembrie 1935 fiind ziua numelui Marelui Voevod Mihai s'a oficiat în prezența corpului didactic și elevilor un serviciu religios la Catedrala Sf. Ioan, în conf. cu ord. Minist. Instr. Nr. 193514 | 935.

Ziua de 1 Decembrie 1935, aniversarea Unirii Ardealului, s'a sărbătorit la Teatrul Comunal Maior Gh. Pastia de către toate școalele din localitate, iar seara s'a ținut o ședință festivă sub auspiciile Ligii Culturale secția Focșani, în amfiteatrul liceului.

Vacanța Crăciunului a durat dela 22 Decembrie 1935 până la 7 Ianuarie 1936 inclusiv.

Ministerul Instr. cu ord. Nr. 292190 | 935 a aprobat ca d-l profesor Alexandru Arbore să fie degradat la 12 ore de curs pe săptămână cu începere dela 1 Decembrie 1935, împlinind 20 ani de serviciu la catedră.

Minist. Instr. cu ord. Nr. 1294 | 936 a aprobat d-lui Alex. Arbore gradația a patra pentru vechime dela 1 Aprilie 1936.

Ministerul Instr. cu ord. Nr. 213221 | 935 a recunoscut dreptul la primul termen de gradație pentru vechime d-lui prof. Neculai Grigorescu, dela 1 Aprilie 1936.

Minist. Instrucțiunii cu ord. Nr. 55840 | 936 a recunoscut Preotului Radu Grobniță dreptul la al patrulea termen de gradație pentru vechime pe ziua de 1 Aprilie 1935.

Ziua de 24 Ianuarie 1936, Unirea Principatelor și Patronul liceului, a fost sărbătorită printr'o serbare făcută în sala de festivități. D-l prof. Ion Diaconu a ținut conferință ocazională. Corul liceului sub conducerea d-lui prof. Dart. Rădulescu a cântat Imnul Regal și cântece naționale.

În conformitate cu ordinul Ministerului Instrucțiunii Nr. 13262 | 936, d-l prof. I. Totolci a ținut o conferință în ziua de 28 Ianuarie 1936 cu ocazia funerariilor Regelui George V-lea, al Angliei.

În conformitate cu ord. Minist. Instr. Nr. 34512 anul 1936 s'au suspendat cursurile în ziua de 29 Februarie 1936, pentru împărtășirea elevilor. În aceiași zi au fost comemorați foștii profesori ai liceului: Alexandru Georgiade (fost director), C. Zamfirescu și P. Georgescu-Măgură, despre cari a vorbit d-l profesor Vasile Bălănescu.

Conform ord. Serv. de Inv. Galați Nr. 4395 | 936, s'au suspendat cursurile la ora 11 pentru comemorarea

Reginei Elisabeta. Cuvântarea ocazională a fost ținută de d-l profesor Gh. Dimitriu. Elevul Pâtea Petru din clasa I-a B, a recitat poezia Reginei Elisabeta: „Dor de acasă”, traducere de Gh. Coșbuc.

La 12 Martie 1936 ora 11 dimineața, s'a făcut alegera a 2 membri în comitetul școlar și a unui censor din partea corpului didactic. Au fost aleși: D-l A. Ispas și d-l Sp. Lăduncă membri; iar d-l Sviatoslav Lacustă censor.

La 1 Mai 1936, fiind ziua muncii, cursurile au fost suspendate.

In ziua de 10 Mai 1936 la ora 9 dimineața s'a sărbătorit Unirea tuturor Provinciilor române. D-l profesor I. Didilescu a ținut conferința ocazională. La ora 11 s'a oficiat un Te-Deum la Catedrala Sf. Ioan.

La 27 Mai 1936 s'a stabilit situația elevilor claselor VIII A și B.

Examenenele de fine de an ale claselor VIII A și B, s'a ținut dela 1-7 și 10-11 Iunie, iar a'e claselor I-VII A și B dela 10-22 Iunie 1936.

Serbarea de fine de an s'a ținut Duminică 28 Iunie 1936, dimineața.

CUVÎNT DE DESCHIDERE A CURSURILOR PENTRU ANUL ȘCOLAR 1936—1937

Doamnelor și Domnilor,

Azi, potrivit tradiției și regulamentului începe un nou an școlar.

Primul meu cuvînt, ca intotdeauna vîl adresez Dv., părinți ai elevilor, precum și colegilor mei, ca și tuturor prietenilor școalei.

E un cuvînt de dragoste și de prietenie cu care întîmpin pe factorii, cari au sprijinit și sprijină școala noastră.

Cel de-al doilea cuvînt îl adresez școlarilor noștri cuminti și silitori, care și anul acesta vor alcătuî buchetul cu care liceul «UNIREA» se va mîndri.

După o vacanță lipsită de griji, voi, școlari, revenîți pe băncile școlii cu puteri înnoite și cu cugetul limpezit la isvoarele pure ale odihnei, spre a vă cultiva mai departe spiritul și înălță mintea la acest nesecat isvor de energie națională: *Școala!*

Veniți azi, mai sprintenî și mai voioși la școala, care bucuros și redeschide porțile spre a vă primi, dîndu-vă îndemnuri bune și ca tovarăș nedespărțit „Cartea cea bună”, care-i adevăratul vostru isvor de fericire.

Nimic nu frămîntă mai cu folos mintea decît lenta desfășurare a paginilor și decît acea defilare de gînduri, care împacă durerile, calmează așteptările și înfrâștește pe anonimul ce citește cu unicul geniu lui ce-a scris miraculoasa carte. Cartea, ce conține și visul și gîndul cel bun, ori oglîndește realitatea, prin epifenomenul creației personale.

Un mare pasionat al cărții: Anatole France a pictat o frescă ce va trăi mai mult decît acele prinse pe pereții catedralelor: *Tâbloul mizeriei*, spectacolul teroarei în vremea nebuniei unei revoluții (așă voi să văd o revoluție cumintă) și paralel cu ea, tipul acelor scumpi maniaci ai cărții ce urcau treptele eșafodului mîngind un volum rar, al lui Lucretius, în legătura lui artistică...

cind azi nu mai există norocul de altădată, cind cu o spoișă de cultură și un certificat de studii, intra în bugetul salvator, e o adevărată aberație, repet ca elevii din ultimii ani în loc de a se pregăti pentru zilele de mîine, să facă pe bărbații majori, și în loc de conferințe și bibliotecă să frecventeze sălile de întruniri publice.

Tinerimea de azi trebuie crescută în religia cinstei, în respectul muncii, în admirarea marilor oameni ai trecutului.

Tinerimea de azi îi trebuie o educație morală perfectă, iar școala își va scădea din importanță și rolul ei, dacă ar îngădui, ca în cuprinsul ei, în loc de a se învăța carte și a se crea caractere, să ar adăposti „politiciani“ care în loc de a învăța carte fac ceea ce virsta lor nu le îngăduie.

Toate conștiințele românești limpezi și libere, vor aplauda măsurile severe luate spre a se menține și sporii disciplina privată în acest înțeles;

Căci înainte de toate să se știe că școala nu-i cămin politic!

Elevii liceelor noastre trebuie formati la o școală a caracterului și a disciplinei și atunci ei vor deveni cetăteni bine adaptați la nevoile Statului Român.

Pentru aceasta nu e nevoie de a le silui inteligențile, ci numai de a le deschide și a le pune în lucrare, prințind esențialul, prințind adică fundamentul civilizației.

Învățându-i să gîndească și să scrie bine și formindu-le o judecată, sănătoasă ocupîndu-le deci vremea în acest fel, se va ridica o generație de tineri cu o igienă intelectuală tot atât de îngrijită ca și igiena corporală.

Educația fizică unită cu disciplina străjerească și cu spiritul de jertfă al cercetășiei vor completa în mod fericit programul școlar și ne vor da elementele cele mai bune pentru consolidarea morală a țării noastre.

Mai mult ca oricind avem nevoie de suflete tinere cu reacție proprie de minti originale, de oameni culți; — dar cultura este o coloratură —, o atmosferă —, un fel de a fi distinctiv.

Ceia ce interesează în pregătirea tineretului, nu e cantitatea cunoștințelor, ci felul cum judecă acest tineret, — mentalitatea lui — cum se zice — adică modul spontan cum rezolvă o întrebare de bun simf. Lumea n'are nevoie de biblioteci ambulante, ori de encyclopedii vii, ci cum am spus, avem nevoie de suflete, de caractere; dar pe aceste caractere trebuie noi părinții copiilor, să le formăm.

Așa plin de mîndrie întrebăt a spus acum doi ani directorul

uneia dintre mărele instituții pedagogice engleze, Etonul:

„In cultura cuiva, nu joacă rolul capital memorizarea numărului anilor, titlurile poezilor unui poet; ci mai mult să se ceteze: dacă a citit ceva, și din ceia ce a citit, ce a înțeles și ceiace i-a plăcut.

Lumea are nevoie de oameni inteligenți, nu de cei burciug de carte, neasimilați, care nu pot decît să incurce lucrurile și să măreasă numărul inutililor, gălăgioșilor ori pretențioșilor.

Rabelais care trăia demult, în evul mediu, a biciuit și dinsul educația formală și stearpă.

Bacalaureatul, examenul care încheie liceul trebuie să evidențieze în perfecționare felul acesta de a înțelege instrucționarea și educaționea în școală secundară.

* * *

Trecând la ultima parte a acestui cuvînt de deschidere a anului școlar, mă adresez din nou, vouă, școlarilor, cu recomandația: *Cetiți, cetiți mereu, carte și carte bună este adevăratul vostru isvor de fericire.*

* * *

„Cind energiile voastre vă prisosesc și după ce a-ți terminat cu lectura școlară, cind vine vacanța, spre a vă recreea, a vă stimula curiozitatea vizuală și largi mai departe orizontul vostru spiritual, largindu-vă sfera în care trăiți: Călătoriți, spre a vă întări sufletul prin vizionarea unor aspecte noi și neobișnuite.

Gustul de drumeție alungă rugina corporală produsă de neactivitate, ori acționează mereu în aceeași direcție.

Turismul este astfel un sport și sportul creiază un om nou, mai puternic, cu spiritul înoinit de risc și curaj. Țara noastră, slavă Domnului, prezintă spectacolul rar al variațiilor de peisagi și relief.

* * *

Reîntorsi în căminul vostru nu uitați a vă reculege: Voi bineficiarii unor sacrificii jăcute de părinții și înaintașii voștri, care cele mai dese ori cu sânge și eroism, au făcut să triumfe dreptatea și v'a păstrat o țară scumpă. Țara care adăpostește și căminul vostru de azi și de mîne. Spre a-l păstra și a vă întări energiile, nu uitați trecutul și amintirile scumpe, din care cele de

acum 20 de ani sunt pline de evocări și învățăminte. Colegul meu Dl. profesor Totolici va comemora aniversarea intrării României în marele răsboiu mondial, în care, pare că dintr-o poruncă diabolică s'au irosit nenumărate vieți omenești; dar din aceste mari sacrificii s'a plămădit o Românie nouă: să sperăm mai bună și mai fericită.

* * *

Aceste amintiri ale trecutului, de care nu ne despart decât 20 de ani, mai spun sufletelor noastre că deasupra trecătoarei vieți individuale stă frumusețea morală a jertfei pentru ideal.

Și ce ideal mai înălțător poate fi decât acel al menținerei în *toată integritatea morală și materială a poporului și a țării* cărei îi aparținem.

Terminind, un ultim îndemn vouă școlarilor: Să aveți în toate ocaziunile vieții voastre școlarești, pe lîngă munca stăruitoare și o purtare demnă și cuviințioasă, în școală și în societate.

Mândra și frumoasa voastră uniformă să o purtați cu dragoste și demnitate, ca fiind simbolul acestui vechi și superior așezămînt de cultură românească.

Cu aceasta, vă urez la toti, un an sporic și plin de satisfacția omului care și-a făcut datoria în întregime.

C. LEONESCU
Directorul Liceului „Unirea”

CATEVA NOTE DE CĂLATORIE

LUATE DE CĂTRE PROFESORUL VASILE N. BĂLĂNESCU
CU OCAZIA CELEI A ȘAPTEA EXCURSIUNE FĂCUTĂ IN
ITALIA DE CĂTRE O PARTE DIN PROFESORII ȘI ELEVII
LICEULUI „UNIREA” DIN FOCSANI IN AUGUST 1928¹.

Itinerarul urmat a fost următorul: Focșani—Timișoara—Jimbolia—Zagreb (Agrame)—Liubliana (Leibah)—Grota Postumia (Adelsberg)—Triest—Milano cu lacul Como—Genova—Roma cu catacombele și Frascati—Regio—Messina—Palermo—Taormina—Messina—Regio—Neapole cu Pompei și Pauzzoli—Roma—Florența cu Fiesolli—Bolonia—Veneția cu Lido—Fiume cu Abbazia—Zagreb—Timișoara—Arad—Focșani.

Fondurile au fost strânse din taxe speciale, serbări, cinematograf și cotizații, în timp de doi ani de către Comitetul școlar al liceului, prin îngrijirea directorilor: V. Bălănescu și Al. Giorgiade. Reușita acestei frumoase excursiuni se datorează însă numai organizatorului și conducătorului, Profesor Constantin Leonescu, care cu un tact desăvărșit a știut să înlăture toate piedicile ce i s-au pus în cale și care printr-o admirabilă înțelegere a situațiunelor, a reușit să obțină condițiile de călătorie excepțional de avantajoase. Am avut în tot timpul la dispoziție un vagon cercetășesc cu paturi suprapuse, cu lumină electrică proprie și cu rezervoare de apă la cele două capete. În orașele vizitate, unde am rămas mai multe zile înșir, masa am luat-o împreună, profesori și elevi, în restaurante, iar pentru dormit am avut la dispoziție camere la hotelele cele mai bune.

Grație tactului, deosebit de frățesc și părintesc, a distinsului nostru conducător, cea mai perfectă armonie și înțelegere a domnit între noi, iar buna dispoziție nu ne-a părăsit în tot timpul călătoriei.

¹ Notele de călătorie, zi cu zi, s-au publicat în revista locală «Căminul» din Focșani în decursul anilor 1930 1931 și 1932.

Peștera Postumia (Adelsberg).

Dela Liubliana (Leibach), calea ferată scoară în pantă și nuasă până la țârmul azuriu al Adriaticei. Pe cea mai mare parte din drum, trenul se mișcă prin propria-i greutate; mecanicul n'are decât grija frânelor. Deoparte și de alta a liniei se ridică din loc în loc ziduri de calcar dolomtic, iar pe deasupra, brazi și molisții își intind ramurile făcând un adevărat tunel.

In drum, trenul este oprit câteva minute la Rakek, punct de graniță dintre Jugoslavia și Italia, unde ni se vizează pașaportul de către ofițerii poliției fasciste și unde vagonul nostru se atașează trenului italian. La desfăcerea frânelor trenul pornește iarăși, mișcânduse din ce în ce mai repede.

Trecem peste poduri amețitor de înalte și prin zeci de tuneli, fără a le putea observa; numai la vreo cotitură, uitându-ne în urmă, vedem calea ferată agățată pe zeci de picioare zidite, s'au gura neagră a iadului din care am ieșit. Pâlcurile de brazi, poenile de coastă cu iarbă scurtă și deasă, prin care mișună turme de oi, precum și râslețele așezări omenești, văzute toate din fuga trenului, ne dau impresia că ne-am găsi în Munții Neamțului sau ai Sucevei. Iluzie însă, căci aspectul se schimbă repede, iar când zarea se deschide și când în cadrul ei apar dealuri golașe brăzdate de văi adânci, profilate pe un fond cenușiu, simțim strângerea mai tare a frâneior. Trenul incetinează mersul și ne oprim în gara *Postumia*.

Intre gară și peșteră se întinde orașul pe care săntem nevoiți să-l traversăm de la un capăt la altul. Aspectul e acela al orașelor noastre de munte, care nu trece de zece mii locuitori, cu străzi înguste și întortochiate, cu case mărunte lipite unele de altele în apropierea centrului și râsleșite pe margine, cu trăsuri deșălate purtate de cai numai oase.

Localitatea totuși este însemnată prin vechimea ei; unele hrisoave îi pun începutul în al patrulea veac al erei creștine, altele în primul veac.

După multimea ruinelor în care se văd străze suprapuse distințe, orașul pare a fi fost distrus de mai multe ori, fie de către hoardele barbare a căror drum era pe aici, fie de către popoarele învecinate care căutau să pună stăpânire pe pământul italian. În hărțile vechi Postumia figurează un punct strategic întărit. Probabil că peștera servea de adăpost pentru provizii sau chiar pentru armatele în retragere.

La marginea orașelului, opusă gărei, se ridică *Monte Sovic* (muntele Sovic) la înălțime de 674 m. Sub acest munte, format din strate de cătear înclinate cu 45°, față de un plan orizontal ce ar trece prin baza lui, se ascunde minunata peșteră.

Nai încolo, la câțiva kilometri se ridică alți munți: *Monte Re* la 1395 m. și *Monte Pomario* la 1270 m, printre care curge râușorul *Piuca*, alimentat de alt râușor *Rio del Monte Re*. Aproape de gura peșterei, Piuca intră în măruntalele muntelui Sovic și-l străbate pe lungime de aproximativ 13 km. urmând drumuri foarte întortochiate; uneori prin tunele largi unde se pot avânta exploratori în bărci; alte ori ocolind rocile insolubile se afundă în sifoane profunde de sute de metri, ieșind la o oarecare depărtare sub formă de isvor puternic al căruia şopotit se aude lămurit în unele puncte din peșteră. De altfel peștera nu este decât o veche albie a Piucei părăsită de foarte multă vreme.

La ora 9 dimineață, instalată în vagonetele unui tren electric, intrăm în peșteră. Din primul moment ne impresionează răcoarea dinăuntru, temperatura este cu cel puțin 10-12 grade mai joasă decât cea de afară. În lumina difuză produsă de lămpile electrice ascunse în încrețiturile calcaroase ale bolțelor și pereților, spațiul în care ne mișcăm ni se pare cu mult mai larg; deși unele bolți ating după indicațiile ghidului 30-35 metri înălțime, nouă ni se par cu mult mai ridicate, iar pereții cu mult mai îndepărtați.

Din fuga trenului distingem pe un perete o masă de calcar ca un *baso-relief* ce seamănă perfect cu un anvon acoperit de un baldachin numit *Pulpito*, mai încolo ne atrage atenția ghidul, asupra unei alte mase de calcar reliefată pe un perete și care seamănă cu o corabie răsturnată, *La nave rovesciata*. Dîntr-o boltă atârnă un bulgăre albicios care seamănă cu un cap de leu, *Testa di Leone*. Iată și sala cu bolta în formă de dom, *Duomo Gotic*, din care atârnată câteva sute de țurțuri de calcar (stalactite).

Trenul ne lasă în grandioasa *Sala da Ballo*, o vastă încăperie de 750 m. p. de suprafață. Aici în fiecare an se dă minunate serbări, la care asistă personalități din principalele orașe ale Italiei. Nu este nevoie de nici un fel de impodobire a acestei săli, căci numai prin jocuri de lumină sănt scoase în relief cele mai variate și impresionante ornamente și naturale.

In fund, lângă peretele din dreapta și alături de un stâlp na-

tural este instalat un oficiu poștal; scrisorile pornite de aici poartă pecetea oficială „*Grota Postumia*”. Mai departe ne conduce un om de serviciu, *guida*, care are grija de a ne lumina drumul înainte, aprinzând becurile cu ajutorul cumutatoarelor electrice și de a le stânge pe cele din urmă.

Trecem de lângă *Tore di Pisa* un țurture cu baza pe pământ și cu vârful în sus (stalagmită), puțin inclinat și format din inele circulare suprapuse întocmai ca turnul inclinat din Piza. Ne oprim câte puțin, să admirăm *Catedrala Gotică* și *Cappella Preghiera*, două stalagmite ce seamănă cu două biserici, apoi ne oprim mai mult într-o gâtuitură a cavernei, din boltă căreia atârnă o mare draperie roz-albă *Grande Ciondolo*, care nu-i altceva decât o mare concrețiune minerală formată din cristale de calcar cu structură zaharoidă colorată în roz și care seamănă perfect cu o mare pânză cu ciucuri pe margină. Prințun corridor îngust intrăm în *Sala del Gondore* strălucitoare și albă ca zăpada și apoi prin alt corridor într-o cavitate umedă, cu totul nesimpatică, mobilată parcă cu statui eratici: unele par-mumii, altele demoni, cele mai multe însă par mici corăbii cu catarguri și pânze, iar pe lângă pereți, concrețiunile par sarcogii. O mumie ce poartă numele de *Mumia ritta in piedi* (mumia ridicată în picioare), pare strânsă în fâșii de sus până jos.

Trecem acum printr-o vastă încăpere *Sala del Bivio* în galeria din stânga. Pe o întindere destul de mare, stalactitele ce atârnă din boltă par pești afumați, șunci, salamuri etc., parcă ne-am găsi într-un magasin de mezeluri, iar ceva mai încolo, stalactitele par lenjuri, perdele cu franjuri, dantele, horbote, mătăsuri strălucitoare etc., toate de o finețe nebănuită. Pereții sănt aici foarte neregulați: blocuri lungi de cristale oblice sau verticale se străpung unele pe altele producând jocuri admirabile de scări și stalactite.

La lumina difuză a lămpilor mate, pereții de calcită par încrustați cu diamante. Iată încă un stâlp ce ar putea să sprijine foarte bine boltă unei biserici, fără a-i se face nici o modificare, pe care ghidul îl numește *Colonna Gotica*. Apoi, ne îndreptăm pe o potecă îngustă spre *Campi Elisi*. În drum observăm o stalactită care atârnă din boltă ca o sabie intoarsă, pe cara ghidului îl numește *Spada di Damocle*. Întrăm în *Campi Elisi* printr-o sală din boltă din care atârnă mii de stalactite în forma unor bucați de pânză, atârnate spre uscare. *Campi Elisi*, sau *Cavernone*

dei Concerti, este o încăpere de 70 metri lungime, 43 lățime și 33 înălțime, acoperită de o cupolă semisferică din care atârnă adevărate candelambre compuse din cristale de calcită incolore sau slab colorate în galben și roz. Pe lângă pereți, pe toată întinderea, se văd stalagmite în mii de forme și culori, în care cei vecchi credeau că sunt întrerupate sufletele morților aleși ai lui Dumnezeu. Sonoritatea acestei încăperi este fantastică; aici se dău anual grandioase concerte simfonice; tot aici se mai găsește încă un oficiu poștal *sotterraneo* (subteran).

Prin galeria din stânga, urcăm spre *Calvario*, oprindu-ne din când în când să admirăm frumoasele cristale de culoare gri-verde ce acopăr pereții în întregime. Scăparea acestor concretiuni cristaline dau impresia scării brillantelor, din care cauză italienii numesc această parte *Grotta del Brillante*.

De aici, prin *La Tenda*, o sală care prezintă o escavațiune suprapusă boltei, suim Calvarul de pe spinarea căruia priveliștea în toate direcțiile este minunată. Mii de stalagmite de diferite mărimi ies din pământul brun ca niște enorme lumânări de ceară sau ca niște colosale monumente funerare de culoare gri-roșiatică. Se remarcă o formă de papagal, alta de fecioară și bustul lui Garibaldi. Șase galerii se desfăc de pe platforma Calvarului; noi apucăm spre sala *Nero*, prin întortochiata și minunata *Grotta del Paradiso*. Pereții sunt aici mai apropiati, stalactitele și stalagmitele mai mici, dar frumusețea lor, este înzecit mai mare. Din boltă verde-azurie, atârnă din loc în loc draperii de o delicatețe nemaiînărită, iar de pe toată întinderea boltii se lasă în jos în formă de bastonașe strălucitoare, cristalele admirabile de calcită și de spat. Când ghidul mergea mai repede în fruntea noastră cu o faclă aprinsă de magneziu, bastonașele și draperiile printr'un efect de lumină și umbră, păreau că se mișcă pe boltă în toate sensurile. Deoparte și de alta a cărărei înguste, mii de stalagmite subțiri și albe, formate parcă din foi de carte, sau din fâșii de pânză străvezie, păreau, prin același efect luminos, că se mișcă în felul soldaților la defilare. Păpuși semitransparenți grupate în plutoane trec mereu prin fața noastră conduse de comandanți care apar din când în când, înalți de aproape 2 m. și în grosime numai de 4–5 cm. Pe lângă pereți, în fața escavațiunilor atârnă adevărate perdele în falduri, ca perdelele care împodobesc icoanele mari ale bisericilor, dar cu mult mai fine și mai diafane. Dacă le atingi cu degetele, vibrează

scoțind sunete asemănătoare cu acele produse de clopotele de argint.

In întregime grota aceasta pare ca o miniatură a celorlalte grote văzute până acum; totul este fin și delicat, totul pare învăluit de mistere ca într'un adevărat paradis. Nu toată lumea ce vizitează grota *Postumia* poate să vadă minunata *Grotta del Paradiso*; stalogmitele și draperiile se pot răsturna lesne, fapt care ar dăuna mari pagube administrației. Printr'un corridor artificial, trecem în *Salo Nero*, ce se deschide ca o gură profundă și întunecată cu pereții și boltele complect negre; fumul torțelor milioanelor de vizitatori care au trecut pe aici, a fost absorbit de pământul calcaros. Părăsim repede mormântul acesta rece și trecem printr'alt corridor ceva mai lung, în adevărata *Grota Nera* tot atât de neagră ca și cea dintâi dar cu mult mai spațioasă și cu lacuri în interior. Scoborim mai multe rânduri de trepte de beton în *Abisso della Piúca*. Dela intrare abea acum întâlnim râușorul sbătându-se de moarte la 65 metri sub nivelul grotei propriu zise.

In 1855 un explorator al grotei numit Kraus, a pornit din acest punct cu o barcă pentru a descoperi comunicația abisului Piucei cu un alt abis *Abisso della Maddalena*, fără însă a o găsi, canalul infundându-se într'un lac subteran care probabil comunică printr'un sifon cu celălalt abis. De aici încolo galeriile ce acopăr albia Piucei, continue încă vre-o 3 Kilometripe sub platoul Planinei. In lacurile subterane din abisul Piucei trăește animalul numit *Proteus Anguinus* care n'are ochi și care respiră bronchial și pulmonar alături de diferite molusce și crustacii, iar prin întunecatele colțuri cresc și un fel de ciuperci *Agaricus Myurus*, *Agaricus Pentasiformis*, etc.

La intrare, trecem de la Calvar, prin brațul oriental. Iată *Viale delle Colonne* (aleea coloanelor). Alături de o coloană care ar putea înlocui una de la Pauteonului, stă ciunchit un liliiputan caraghios, o statuie antică reprezentând pe un bufon. Mai încolo trecem pe sub *Colonna Revesciata* (coloana răsturnată) a cărei etate se socotește de către geologi, la 254.000 ani, ținând socoteala cu cât crește anual o stalagmită. Intr'un colț al acestei grote, deasupra unei mari scobituri atârnă cea mai mare și mai frumoasă perdea ce se poate închipui. Este unică în toată lumea, prin fineță și mărime. *Grande Cortino* atârnă din boltă pe lungime de 2 metri înfălduri admirabile. In dos este aşezat un bec

electric care o face în întregime fosforescentă. In semiintunericul mistic al grotei, minunata perdea se pare că scoboară tremurând din haos. Nu te mai înduri, cu toată oboseala, să pleci, așa de mult te captivează această capă d'operă a naturei. Administrația grotei a știut să lase la urmă cea mai vie și mai puternică impresie recomandând ghizilor întoarcerea prin acest punct.

După trei ore de adevărată plăcere intelectuală petrecută în măruntalele muntelui Sovic, eșim iarăși la lumina zilei obosiți trupește, dar întăriți sufletește cu gândul de a ne mai reîntoarce pe aceste locuri cât mai curând.

Minunea înfăptuită de natură, aici în coastă Adriatică se datorește imprejurărilor cu totul prielnice în care râușorul Piúca încărcat cu gaz carbonic din ploi și zăpezi, a putut roade timp de milioane de ani un munte întreg găurindu-l în lungime.

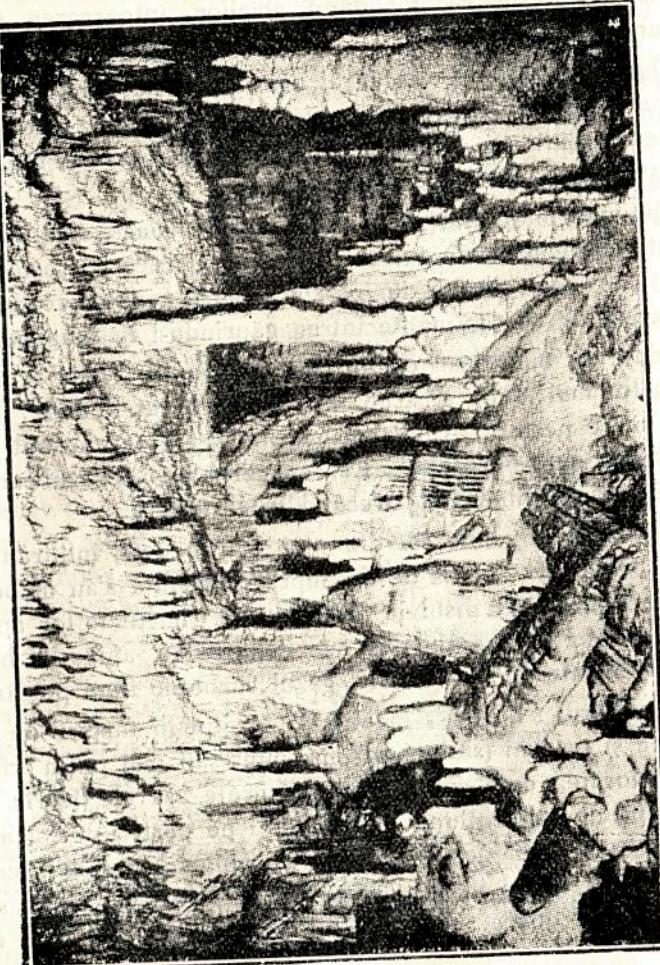
Minut cu minut, an cu an, secol cu secol, Piúca a disolvit și a ros tot mai mult calcarul Sovic și l-a cărat în mare, făcând tot mai mare peștera. Animalele marine și-au luat din apa mărei calcarul necesar scheletului sau carapacelor lor, iar gazul carbonic și-a reluat iarăși libertatea, trecând în atmosferă.

Alte ape provenite tot din ploi sau zăpezi, infiltrându-se printre strătele de humus de deasupra Sovicului s'au imbogățit în gaz carbonic și au disolvit calcarul din imediata lor apropiere. Aceste ape infiltrându-se mai departe au ajuns la boltile subterane săpate de Piúca. Aici gazul carbonic fiind pus în libertate, calcarul s'a depus încetul cu încetul în turțuri de diferite forme și mărimi (stalactite), mai mult sau mai puțin cristalizate și colorate, care astăzi ornează grota așa de feeric. Din această apă de infiltrări, a picurat și pe partea de jos a peșterii, formându-se în decursul acelorași milioane de ani, conuri (stalogmite) cu vârful în sus, luând mii de forme și mărimi, semi-cristalizate sau opace, colorate în sute de nuanțe, sau chiar incolore.

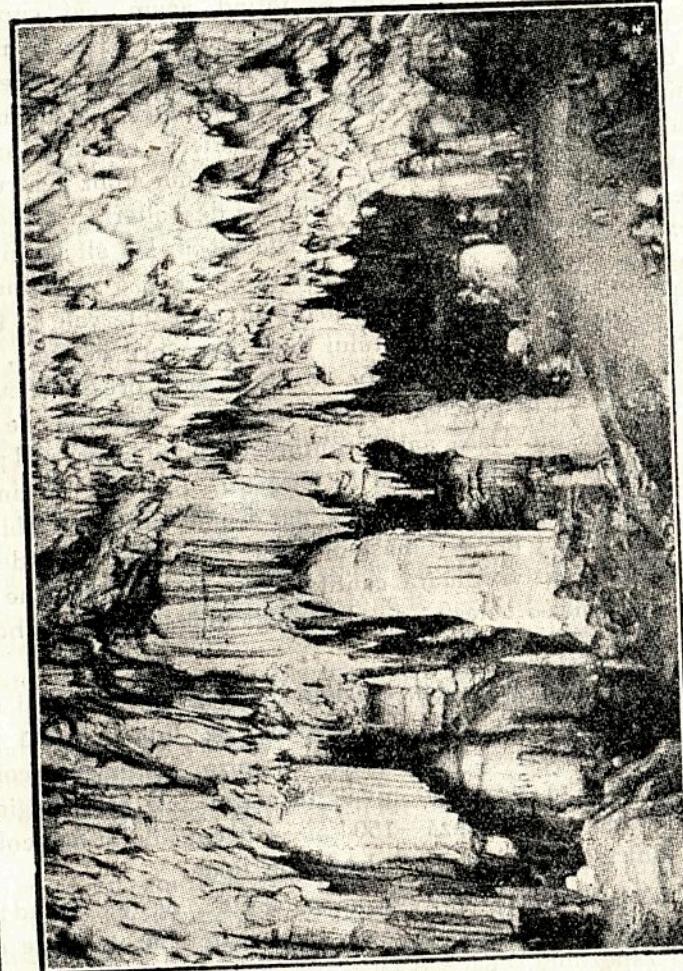
Apa a lucrat aici în două sensuri opuse; apa Piucei ca agent distrugător și apa de infiltrări ca agent constructor. In ambele cazuri apa a lucrat extraordinar de încet, dar persistent.

Minunele realizate, trec dincolo de orice imaginea omenescă.

Vedeți-o și vă convingeți.

- 16 -

- 17 -

Etna, Catania, Taormina.

Când la orizont nu se mai disting din ceață sinilie mărginile ondulate ale golașului „Il Monte Pellegrino“ ne dăm seama că săntem departe de Palermo și că am părăsit pentru câtva timp răcoroasa mare. În fața noastră se întind acum, cât cuprinde zarea, numai coline, adevărate dune de nisip acoperite de miriște înaltă din care se ridică vaporii tremurători de apă. În unele locuri miriștea e arsă, iar în altele mai arde încă, adăogând la căldura produsă de soare un plus de nesuferită căldură. Vina nu este a sicilienilor care obișnuiesc să dea foc miriștilor pentru distrugerea buruenilor, în epoca deplinei lor dezvoltări, ci a noastră, care traversam Sicilia tocmai în această epocă. De alt fel și fără acest pârjol, căldura ajunsese nesuferită, din cauza valurilor de aer ferbinte care năvăleau în vagoane la mici intervale de timp.

Aspectul general al ținutului după două ore de mers, este schimbat simțitor, albiile râurilor complect seci, presărate cu bolovani albi ca varul precum și lipsa totală de vegetație, ne dau impresia de pustiu. Dacă am fi continuat drumul înspre sud până la țărmul opus al insulei, până la Grgenti, probabil că am fi indurat multă căldură și plăcileală, dar drumul nostru se schimbă spre răsărit, direct în spate masivul Etna, care deși închide în pântecelul lui o extraordinară cantitate de căldură, totuși ne trimete din înălțimea-i celestă, din văgăunele înghețate, câte o boare de aer răcoros.

Pe măsură ce înaintăm, crestele lui profilează tot mai clar pe cerul albastru din fund, iar coloana de fum ridicată din crater se îngroașă și se înegrește. Etna, prin înălțimea-i considerabilă,— 3313 m. deasupra nivelului mărei — și prin lungimea circonferinței sale de bază—150 km—este considerat de geologi ca unul dintre cei mai înalți vulcani din lume.

Până la înălțimea de 1000 m. pământul coastelor fiind format dintr-o masă poroasă de lavă, suge ca un burete toate apă ploilor și zăpezilor, ceea ce îl face extraordinar de roditor. La bază, pe o lățime de 30 km. și pe o lungime de 160 km. înjurând muntele, se întinde cel mai fertil ogor de cereale, iar pe altă zonă mai ridicată, până la 1000 m. înălțime, se desfășoară cele mai splendide grădini de portocali, smochini, persici, și viță de vie. Intre 1000 m. și 2200 m. pământul coastelor priește numai dezvoltării arborilor de pădure. Cresc aici castani aşa de

mari încât ajung grosimea baobabilor mai ales în vecinătatea cotei 1000 m.. Mai sus crește pinul negru, a cărui siluetă elegantă face frumusețea de neînchipuit a acestor păduri.

Dela 2200 m. în sus nu mai crește nici un fel de vegetație, aici este regiunea zăpezilor și ghețurilor eterne.

Partea superioară a muntelui, ușor aplicată într'o parte, formează un platou cu văgăuni unde se adună apă provenită din topirea zăpezilor și ploilor. Din acest platou se ridică la 300 m., un con format din scoriile silicioase, în vârful acestuia se deschide craterul principal. Împrejurul conului, pe toată întinderea platoului și chiar pe coaste, se mai află încă peste o sută de crătere prin care vulcanul își exercită din când în când activitatea-i distructivă.

Etna în decursul vremurilor a cauzat catastrofe extraordinare prin erupții violente și mai cu seamă prin cutremure. Istoria pomenește de două orașe antice Naxos și Hibla, care au fost distruse și acoperite de lavă, cu câteva sute de ani înainte de Hristos. În veacul al XVII-lea, în anii 1669 și 1693 și-au găsit moartea aici peste 75000 oameni. În 1669, lava eșită din craterul principal se scurgea ca un râu de foc, în cascade, pe povârnișul conului, adâncindu-se în marea scobitură „Valle del Bove“ (vallea boului). Un martor ocular spune că spectacolul acesta a fost extrem de grandios și de impresionant.

Urcarea pe munte e ușoară, pentru că pantele sunt puțin inclinate, și se face pe vreme frumoasă în 12-14 ore, iar când plouă sau ninje în 20-22 ore. Pe tot parcursul drumului sunt amenajate locuri de odihnă: la 948 metri este biroul călăuzilor, la 1438 m. este o cabană „Casa del Bosco“ iar la 2942 m. un observator. Dela observator la conul principal faci o oră și jumătate.

De pe marginea superioară a conului vezi craterul ca o pâlnie turtită cu diametrul de aprox. 1000 m. din fundul căruia se ridică continuu un sul de vaporii de apă amestecați cu fum de pucioasă. De jur împrejurul conului sub albastrul intens al cerului, pământul negru, roșcat, cu pete de zăpadă oferă un ansamblu extraordinar de culori ce joacă în lumina soarelui în mii de nuanțe schimbătoare.

Turiștii, care au atins această zonă superioară spun că priveliștea ce se desfășoară de acolo, este fantastică. Cu cât te urci mai sus, cu atât orizontul de vedere să urcă și el, aşa că, mar-

ginile lui par ridicate în văzduh la inăltimea muntelui și foarte apropiate, pe când împrejurimile de la bază de abea se disting. Ti se pare că stai pe o insulă pustie, în mijlocul unui câmp verzui și că marea ridicată la orizont până la cer, este gata să năvălească în profunzimele de la bază, unde se zăresc ca niște gromăgioare de pietriș orășelele imprăștiate pe țarm.

Trenul ajuns la baza muntelui, îl ocolește și scoboară o pantă sinuasă spre țarmul Mărei Ionice. Lăsăm la dreapta calea ferată care duce la renumita Siracusa leagănul lui Arhimede, trece râul „*Simeto*“ și apucăm apoi spre nord est¹, șerpuind pe calea ferată ca pe un tighel tras pe marginea mărei. Străbatem zeci de tunele scurte, scobite în capuri stâncioase; între ele, admirăm în frânturi de timp, marea și cerul, albastre ca sineala și limpezi ca lacrima. Ne oprim câteva minute în gara Catania.

In fundul văei ce se deschide spre Etna, pe un platou ridicat la 200 m., deasupra nivelului mărei este așezat orașul. Cutremurile l-au dărămat până în temelii de mai multe ori, lava și cepușa vulcanului l-au acoperit de nenumărate ori, și totuși mereu a fost reconstituit și populația lui a crescut an cu an, — astăzi Catania socotește 250.000 locuitori. Legătura dintre Catanez și pământul pe care se hrănește este indisolubilă; preferă să moară ars de viu în lavă, dar nu-l părăsește. Pământul acesta format din lavă și ingrăsat cu resturi de plante și animale este cel mai productiv de pe fața globului. Aici se produce cel mai bun grâu, cele mai frumoase și mai gustoase fructe, cel mai bun vin. Cum ar putea Catanezul să-l părăsească?

De altfel, cu cât națura este mai protivnică dezvoltării vieței, cu atât încăpăținarea omului este mai mare de a o stăpâni, căci viața nu valorează numai în a fi trăită, ci mai mult, în a fi trăită bine.

Aici s'a născut și a trăit marele compozitor muzical *Vincenzo Bellini*² care ne-a lăsat nemuritoarele opere: *Norma*, *Puritanii*, *Somnabula*, *Piratul* etc., și tot aici s'a inspirat Dante când a conceput *Divina Comedie*.

Trecem acum pe lângă curioasele insule bazaltice, numite

¹ O lună de zile după trecerea noastră prin aceste locuri, adică în Septembrie 1928, calea ferată a fost distrusă de lavă pe întindere de câteva sute de metri.

² Ateneul Român a comemorat în ziua de 21/III 1935 o sută de ani dela moartea marelui compozitor.

ale Cyclopilor, despre care se spune că le-ar fi aruncat Polifen în calea lui Ulyse. Stâncile prismatice străpung apa ca niște pitorești coloane de templu antic, scufundat.

Când se îngâna ziua cu noaptea ajungem la stațiunea climaterică Taormina, depărtată aproximativ 20 km. de Catania.

Dela gară ridicăm în autobuze, pe o minunată șosea în serpentine, un promontoriu stâncos înalt de 250 m. pe care e aşezată stațiunea. În semi obscuritatea apusului, străzile sănt pustii, iar hotelele se perindă prin fața noastră ca niște năluci. În afară de strigătul sacadat al sirenelor de auto, nici un alt sgomot nu turbură liniștea localităței. Ne deprinsem așa de mult cu sgomotul monoton al ferăriei vagoanelor și cu zarva orașelor, încât s'ar putea zice, că aici auzeau liniștea, așa ni se părea de nefirească și de supărătoare.

Ne oprim în fața unui hotel de pe *via principale*; o clădire cu trei etaje, cu balcoane la fiecare etaj, înăuntru împărțită în apartamente destinate marilor bogăți care vin cu familia sau cu prietenii să petreacă aici iarna întreagă.

In afară de hotele, stațiunea mai posedă puzderie de vile imprăștiate, despărțite între ele de parcuri cu plante exotice.

Ocupăm pentru o noapte câteva camere la primul etaj.

Somnul profund inceput devreme, ne grăbi scularea dis de dimineață; nici nu dispărură toate stelele din haosul necuprins, iar aurora deabia incepuse să-și impletească un inceput de cărare aurie pe încrășiturile apei, când eșirăm în balcoane. Priveliștea de aici era fermecătoare: marea, muntele și cerul își dăduse întâlnire în cadrul strâmt a unei zori de zi. În fund marea nemărginită și leneșă, părea a nu se fi trezit din somn, așa era de liniștită și tainică. Spre dreapta la orizont, bâtrânuș munte cu guler alb de ghiață, poleit cu aur până la jumătate își fuma luleaua seculară suflând fum ucigător de pucioasă. În partea opusă pe promontoriul înaintat în mare, se văd ruinele teatrului grecesc zidit de primii descălecători pe aceste meleaguri în epoca pre română.

Jos, pe tot țarmul stâncos dintre hotel și mare, albesc vile cu stâlpi de marmoră la intrare, înecate în lumină și verdeță. Și întregul tablou este învelit în aceiași pânză străvezie de ozon răcoros care umflă plămânnii dându-ne sănătate și voe bună.

La ora 9 sătem în *Teatro Greco* plimbându-ne printre ruine. În spatele lor se vede scenă incadrată de câteva coloane

care se mai țin încă în poziție verticală. În partea opusă se distinge foarte bine amfiteatrul cu bânci de piatră, destul de spațios ca să încapă în el câteva mii de spectatori.

Piesele reprezentate aici aveau un caracter istoric cu subiecte luate din trecutul glorios al Grecilor, din răsboiele lor cu Medo-Persii, Asirienii sau cu Macedonenii. Acțiunea se petreceea pe mare, pe munte sau dintr'odată în ambele părți. Amfiteatrul era astfel construit încât să se poată vedea desfășorarea acțiunii din toate punctele lui. Scena era destinată mai mult pentru povestirea în cântece a acțiunii, precum și pentru premarirea victoriilor.

Coasta stâncoasă a Taorminei semănând foarte bine cu coasta grecească din preajma Atenei; golfurile, insulele, strâmatorile, capurile etc., purtau în timpul reprezentațiilor, numirile grecești corespunzătoare acelora din Marea Egee, iar orașul de pe vremuri infățișa Atene cu Acropole.

Reprezentațiile începeau de obicei cu apariția la orizont a flotei grecești a dușmanului. Până să se apropie, câți-va actori eșiau pe scenă și povestea în cor acțiunea întreagă, care după subiect putea ține 1 oră sau mai multe ore în sir. În tot acest timp imprejurimile erau pustii; nici o mișcare nu se observa pe țârm sau pe munte. Surprizele veneau numai când flota dușmană intra în zona periculoasă. La început se observa în mersul marilor corăbii o invălmășeală, apoi unele începeau să se învărtească pe loc, parcă ar fi fost prinse de vârtejuri, altele se înclinau pe o parte, câteva se mișcau fără nici o tantă încocace și încolo, câte una începea să ardă. Atunci se auzeau și cornurile de atac pe mare și pe uscat, iar după aceasta se vedea răsăringind din golfuri sute de corăbii usoare, saltând pe valuri ca niște coji de nuci, închipuind corabiile grecești. De pe muntele stâncos se scoborau spre țârm detașamente înarmate de soldați pentru a impiedica detașamentele dușmane să debarce, sau pentru ale distrugere în cazul când erau debarcate. Se puteau urmări și luptele corp la corp ce se dădeau între soldați, pe țârm, sau pe punțile corabiilor. Erau și multe victime. Lupta ținea mai multe ore înșir cu oscilații de îsbândă într'o parte sau din cealaltă și era urmărită cu strigăte de biruință sau de groază de cele câteva mii de spectatori. În timpul armistițiului atât lumea luptătoare cât și spectatorii luau masa.

Sfârșitul era întotdeauna favorabil grecilor; dușmanii bi-

ruși complect erau luați prizonieri și corabiile lor luate ca pradă de război. Strigătele sălbatice de îsbândă ale luptătorilor se uneau cu cele ale spectatorilor care se scoborau până la mare și purtau în triumf pe comandanții biruitorii, ca pe niște adevărați eroi.

V A T I C A N U L.

Lângă minunata biserică Sf. Petru se intind vastele clădiri ale Vaticanului care inchid una din cele mai mari și mai alese colecțiuni de artă, precum și un însemnat număr de manuscrise, cărți și relicve, din timpurile cele mai îndepărtate, adunate de papii ce s-au perindat pe scaunul pontifical. Fie-care papă a contribuit cu ceva: unii au construit clădiri noi; alții au adăugat săli clădirilor vechi; iar alții s-au interesat de interior, impodobindu-l cu picturi și sculpturi. Astăzi vaticanul formează un adevărat cartier de clădiri variate ca stil și mărime ce se întinde pe o suprafață destul de mare. Numărul camerilor întrece de o mie, din care cele mai multe sunt destinate marelui bibliotecii, ce se zice că conține peste trei sute de mii de volume, precum și muzeelor, pinacotecilor și capelei sixtine, iar restul sunt apartamentele private ale papei.

Primele săli, cuprind muzeul de antichități. Siria și Babilonia apoi Egiptul, Grecia, Macedonia, sunt reprezentate aici prin frânturi de coloane, plăci comemorative, statui și obiecte de poza sau de trebuință.

O colecție bogată, de relicve, rămase de la Etrușci¹) ocupă trei săli mari.

In vitrine și dulapuri de sticlă, sunt așezate după vechime: cercei, coliere, inele, centuri, agrafe, cutii, cupe, etc... din argint, bronz sau fer. Pe pedestale sau mese, sunt înșirate sarcofagi, statui și urne funerare.

In curtea unui muzeu de antichități din Florența, am văzut reconstituite așa cum s-au găsit, câteva morminte Etrusce. Deși până în prezent limba etruscă n'a putut fi tradusă, totuși urmele rămase de la ei vorbesc, prin ele însăși de o civilizație oarecum înaintată.

Se observă că Etrusci au împrumutat foarte mult dela

¹ Un popor de rasă arică, care în secolul al XV a. H. forma o confederație de 12 republiki cuprinsă între Tíbri, Apenini și Marea Tireniană.

Greci și popoarele orientale. În arhitectură însă au arătat mai multă originalitate: în construirea zidurilor, în canalizări, precum și în vastele morminte, adevărate apartamente suptereane, care adesea erau bogat mobilate. Capacile sarcofagilor sculptate în piatră sau argilă, reprezentă mortul în mărime naturală, aşezat pe o parte în poziție de odihnă. Paturile lor reprezintă mai mult scene cu tendințe realiste; banchete, nunți, funerarii, etc...

Obiectele colecționate în dulapuri, dovedesc că Etrușcii erau și buni lucrători de metale.

În sălile următoare sunt colecționate: statui, busturi, basoreliefuri grecești, ramane și italiene din epoca renașterei. Iată „Venus Cnidia“ de Prasitele¹) statu renomată în antichitate, prin încarnarea în marmoră a formelor idiale femeiești. Apoi cele 9 muze reprezentând cele nouă arte înrudite. Iată și „Perseu“ cu capul meduzei în mâna. Această statu lucrată de Canova este o capă d'opera de sculptură, în care artistul a reușit pe deplin să redea în marmoră formele idiale bărbătești.

În altă sală predomină statuia împăratului August Octavian care este cea mai bună dintre toate căte s-au lucrat până azi. Imprejurul ei stau busturile împăraților: Septimiu Sever, Caligula și Nerone, precum și luptători, aruncători de disc etc....

Vedem apoi grupul antic „Laocoön“, care reprezintă pe Laocoön fiul lui Priene și al Hecubei, preot la Troia, care a fost înăbușit din preună cu cei doi fii ai săi de doi șerpi gigantici.

Intrăm în sfârșit într-o sală lungă de aproape trei sute de metri, unde sunt expuse alte sute de statui și statuete, sarcofagi, servicii, băi de piatră și peste 5000 de plăci cu inscripții păgâne și creștine din prima epocă a creștinismului.

Intr-o încăpere îngustă ne oprește un grup interesant. Un bătrân cu barba vâlvoi și părul aruncat pe spate stă tolonit pe o parte, parcă se odihnește. Pe umere, pe mâini, pe picioare, pe coapsă, susține 15 copii, foarte mici în comparație cu colosalul său corp. Bătrânu reprezintă Nilul iar cei 15 copii, cei 15 afluenți ai lui. La o parte se vede Sfinxul.

Iată și Biga² romană la care sunt înhamăți doi cai în poziție de fugă.

În vastele săli dela etaj este instalată Pinacoteca Vaticanu-

¹ Sculptor grec.

² Trăsură cu două roate pentru alergări.

lui, unde sunt colecționate tablourile celebre ale marilor artiști începând din secolul al XIII-lea și până în zilele noastre. Camerile sunt și ele pictate cu scene din vechiul și nouul testament precum și cu scene din viața papilor. Ele poartă numele fondatorilor, așa avem: Galeria Clementină care cuprinde 5 săli, sala Alexandrină, 2 săli Pauline, galeria Sixtină, galeria Urban al VIII-lea, apartamentele Borgia cu sala Sibylelor, sala artelor liberale sala misterelor, apoi galeria tapiseriilor, camerile lui Rafael, camera incendiilor, sala lui Constantin și în sfârșit, Capela Sixtină.

Dealungul camerilor, în mijloc, sunt așezate mese pe care se găsesc diferite obiecte de artă donate papilor în diferite ocazii din care iată câteva:

Două vase în quarț roz de Siberia așezate pe o bază de jasp verde, donate de Alexandru al III-lea țarul Rusiei lui Leon al XIII-lea în anul 1888.

Cina cea de taină a lui Leonardo da Vinci, basorelief în bronz, donată de un Colegiu episcopal din Bergam lui Leon al XIII-lea.

Un triptic¹ cu o fotografie și câteva versuri de Regina Elisabeta a României donat tot lui Leon al Xlll-lea (1877).

Un vas de porțelan de Sevres de culoare albastră închisă oferit de Sadi Carnot aceluiași papă, așezat pe o masă de labradorit.

In marea sală „Sixt al V-lea“ vedem celebrul ceasornic numit Planisferul Farnesian. Acest ceasornic nu numai că este o lucrare de artă, aurit și împodobit cu amethyste, dar este și o lucrare mecanică de o preciziune uimitoare. El arată orele și fracțiunile de oră pe un cadran special întrebuințat în Italia și Spania, apoi arată mișcarea aparentă a sferei cerești împrejurul soarelui, precum și principalele fenomene din sistemul planetar.

Picturile și frescele din „Sala prima“, sunt lucrări în stil bizantin, începând din secolul al X-lea și sfârșind cu secolul al XVIII-lea. Din 114 bucăți, cele mai multe sunt icoane de dimensiuni mici, aurite, lucrate de pictori din școala florentină, genoveză sau italo-greacă.

In „sala secunda“ și „terza“ admirăm picturile de la începutul renașterei, culminând cu minunatul tablou al Sfântului Gheralam de Leonardo da Vinci. Sfântul pe jumătate gol, îngheun-

¹ O fotografie ce se desface în trei părți.

chiat, ține strâns în mâna dreaptă o piatră, iar cu ochii imploră ajutorul lui Dumnezeu. La picioarele lui stă liniștită în leoaică.

Mai departe în sala următoare vedem peste 30 de tablouri care reprezintă pe Fecioara Maria cu pruncul Isus, lucrate de pictori din școala Umbro-Marchigiană.

Trecem apoi în apartamentele Borgia oprindu-ne puțin în sala artelor libere. Frescele din această sală sunt datorite lui Pinturicchio, glorificând artele din epoca mijlocie: gramatica, retorica și dialectica formează *trivium*; aritmetica, muzica, geometria și astronomia, formează *Quadrivium*. Retorica este reprezentată printr-o femeie care ține în mâna dreaptă o spadă cu două tăiușuri îndreptată în sus și în mâna stângă o sferă: simbolul puterii universale e cuvântul care face bine și rău. Pe laturi câțiva oratori celebri din antichitate. Aritmetica este reprezentată prin altă femeie care arată cu mâna stângă tabla lui Pitagora și ține în dreapta un compas. Deoparte și de alta câțiva elevi ce fețe gânditoare.

Trecem apoi prin sala misterelor, unde picturile reprezintă scene din Noul Testament, lucrate de același pictor Pinturicchio, care prin simplitatea și armonia culorilor pot sta alături de cele celebre.

Iată și sala tapiseriilor. Aci sunt expuse celebrele tapiserii comandate de Leon al X-lea pentru a orna partea inferioară a zidurilor capelei Sixtine. Cele mai multe sunt lucrate după cartoanele desemnate și colorate de Raphael, care reprezintă scene din viața apostolilor: Vocația Sfântului Petru, Sfântul Pavel înaintea Aeropagului, Sfântul Pavel în închisoare, moartea lui Anania.

Vedem apoi camera incendiilor din Borgo și intrăm apoi în galeria lui Raphael, compusă din 4 camere, din care numai două sunt pictate de mâna lui. Camerile „*Segnatura*”¹⁾ și „*He-liodor*”, sunt exclusiv ale lui Raphael.

In anul 1508, Raphael părăsește Florența, vine la Roma și cu recomandația marelui arhitect Bramante, este angajat de papa Iuliu al II-lea să decoreze nouile săli pontificale. Frescele de pe cei patru pereti ai camerei „*Segnatura*”, desvoltă subiectele celor 4 medalioane ale boltii unde sunt reprezentate: teologia și filosofia, justiția și poezia, științele, artele și virtuțile.

¹ Segnatura — un fel de tribunal în Vatican.

Pe peretele din dreptul medalionului ce reprezintă filosofia, fresca numită „*Scuola di Atene*”, oferă privirilor noastre, cîteva grupe de personajii, în care nu sunt greu de recunoscut principali reprezentanți ai intelectiunii grecești.

Platon și Aristotel discută între ei. Cel dintâi, cu mâna dreaptă ridicată în sus, arată cerul, pentru a sintetiza în Dumnezeu cauza supremă de care depind toate lucrurile, aşa cum este demonstrat în carte sa. Al doilea, discipolul celui dintâi, întinde mâna dreaptă înainte și ține în mâna stângă tratatul său de Etică. Împrejurul lor, repartizate în două planuri, diferite grupe completează scena. În una din aceste grupe recunoaștem pei Socrate, care discută cu Alcibiade, și pe Alexandru cel mare. În altă grupă Diogene. Apoi, în planul inferior, se vede grupul școalii filosofice italiene cu Pitagora și grupul lui Arhimede. În sfârșit scena se termină cu grupul astronomilor în cap cu Ptolomeu printre care se recunoaște pictorul Sadoma și Raphael însuși.

Mai jos de această frescă minunată, se văd zugrăvite cîteva scene cu subiecte variate, din care mai interesante sunt două: asaltul armatei romane asupra Siracuzei și moartea lui Arhimede.

Pe peretele opus, în dreptul medalionului ce reprezintă teologia, fresca ne apare înpărțită în două zone: în zona superioară se vede cerul albastru luminos, unde pe un tron stă Dumnezeu-Tatăl, înconjurat de îngeri, alături divinul său Fiu îmbrăcat în mantie albă, apoi Fecioara Maria, Sfântul Ion Botezătorul, profetii și apostolii; în zona inferioară pământul se întinde în pantă dulce până la orizont unde se vede un altar înprejurul căruia se strâng mulțimea din toate părțile. În această viziune mystică, Raphael a voit să exprime legătura care unește Biserica militantă cu Biserica trimfătoare.

În camera următoare numită *Heliodore*, pe un perete, remarc fresca ce reprezintă întâlnirea Papei Leon cel Mare cu Atila.

Legenda spune că la acea întâlnire Sfintii Petru și Pavel ar fi protejat pe Papă.

Cerul în fund este roșu de lumina incendiilor premergătoare apariției barbarilor care intenționau să treacă totul prin foc și sânge. În stânga tabloului se vede călare pe un cal alb, în plenitudinea majestăței pontificale — Papa Leon — cu mitra pe cap și într-o mantie de aur. În fața lui din mijlocul unui grup de călăreți, ieșe amenințător regele Hunilor care văzând apariția mis-

terioasă pe cer a sfintilor înarmați cu suliți strălucitoare, este cuprins de spaimă și în timp ce calul său îl duce înainte, el se aplacă în apoi ridicând capul cu groază.

Această frescă fu începută sub Iuliu al II-lea în 1514, când Leon al X-lea era cardinal, aşa că acesta din urmă, apără de două ori în tablou; odată în cardinal în suita pontificală și a două oară, ca papă în persoana lui Leon cel Mare.

De aici trecem în „Sala di Constantino” unde pereții sunt pictați de Giulio Romano și de Francesco Penni, elevii preferați ai marelui Raffael, și apoi în „Loggia di Raffaello”, terminată în vara anului 1519. Galeria aceasta se compune din 13 arcade susținute de piatra, acoperite de 13 bolti care se sprijină pe arcase în sensul lungimii. Toate frescele de pe bolti și pereți s-au lucrat sub supravegherea lui Raffael, de către elevii săi.

Vizităm în sfârșit renomata Capela Sixtină așezată într-un capăt al săilor lui Raffaello. Această clădire a fost începută sub pontificatul Papei Sixt al IV-lea, cam pe la anul 1475. Lungimea în interior este de 40 metri, lățimea de 14 metri și înălțimea de 26 m. Frescele au fost lucrate în decurs de 30 ani de diversi artiști ai timpului dintre care putem cita pe Botticelli, Roselli, Ghirlandajo, Perugino și Michel Angelo care a pictat boltile.

In același an 1508, când a venit la Roma Raffaello a venit și Michel Angelo care a fost angajat de papa Iuliu al II-lea cu pictura boltelor pentru 300 bucăți aur. Patru ani s'a chinuit genialul artist, întins pe schelă cu față în sus, să dea suflet și viață celor 343 de personajii ce împodobesc boltile. Sibilele profetii, ingerii, și apostolii, trăiesc fiecare în atitudini potrivite rolului lor.

Având în vedere subiectul reprezentat, aceste tablouri s-ar putea împărtăși în 3 grupe. În prima grupă se desfășoară facerea lumiei, în a doua originile familiei și păcatul original, în a treia decaderea umanităței, deluiul universal și împăcarea umanității cu Dumnezeu.

Seară înainte de ziua plecării din Roma, conform unui obiceiu străvechi, am trecut prin mica piață unde se găsește fântâna Trevi. Piața era plină de copii de toate vrăstelelor și a sălașă pe băncile de piatră privind cum apa țănește din gura casilor înfrânați de zeul Neptun și cum se împrăștie în mii de boabe de smaragd peste o scoică uriașă, ca să se adune apoi în basinul dedesubt; alții, gălăgioși vorbeau, râdeau și cântau, strecându-se ca niște soricei; prin mulțime.

Se zice că, apa aceasta este vrăjitoare, căci cine bea din ea, nu găsește odihnă până ce nu vine încă odată în cetatea eternă. Am băut cu toții din apa Trevei și drept să spun, era minunată de gust și destul de rece. Cât despre vraja zeului mării, cred că nu există nimic care să nu dorească a vedea încă odată Roma, după ce a gustat căteva zile din farmecul ei.

AQUARIUM DIN NEAPOLE

„Stazione Zoologica” din Parcul Național din Neapole. Renumele acestei stațiuni a trecut de mult granițele Italiei; astăzi intelectualii din lumea întreagă, știu că există aici un magnific aquarium, care cuprinde o foarte bogată și frumoasă colecție de animale marine vii.

Stațiunea mai posedă, încă o prețioasă bibliotecă științifică cu publicații de primul ordin și mai cu seamă un laborator înzestrat cu perfeționate aparate de cercetare. Celebritatea stațiunei însă, a fost stabilită de personalul de conducere, care este compus din somități de înaltă valoare științifică.

Aci au dreptul să se instaleze la căte o masă de lucru savanți de diferite naționalități, pentru care, Statele corespunzătoare subvenționează anual instituția, cu suma de 3000 franci francezi.

De altfel instituția și-a creat un venit destul de frumos, incasând dela fiecare vizitator al aquariului, 5 franci.

Administrarea veniturilor, este în seama urmașilor ilustrului profesor german A. Dohrn, care a ridicat clădirea în anul 1874.

În aria dreaptă la subsol, este aquarium. În lungul unei săli întunecoase, sunt fixate în pereți geamuri mari și groase de cristal care închid 10 basine prismatice de ciment numite bacuri. Basinele sunt pline cu apă de mare, care se primește mereu cu altă apă proaspătă adusă prin tuburi ce se deschid la partea superioară.

La lumina difuză, împărațiată discret de mici becuri mate, lumea de viețuitoare ce se mișcă domol în interiorul bacurilor, apare ca un tablou viu, feeric, neînchipuit de frumos. Rămâi încremenit și nu-ți mai vine să pleci, din față acestor vitrine, care redau în mic o parte din viața misterioasă ce se desfășoară în profunzimea apelor mărei.

Speciile de animale ce au trăit în mare la aceiași adânci-

me și în același mediu ambiant, sunt orânduite să convețuiască aci, pe cât posibil în aceleași bacuri, și în medii asemănătoare acelora, ce le-au avut în stare de libertate. Fundul unui bac este o fidelă miniatură a fundului mării; uneori cu aspectul de șes nisipos presărat cu pietriș; alte ori accidentat cu stânci calcaroase, pe care se fixează unele animale marine și printre care se mișcă greoi, homarii, crabii, creveții, stelele de mare, etc...

Primele bacuri sunt populate cu pești solzoși, colorați în sute de feluri, cari trăiesc în apropierea țărmului; unii plați, argintii pe burtă stau aproape nemîșcați între două ape, parcă ar fi legați cu sfuri de tavanul bacului; alții fusiformi, bruni, roșatrici sau pestriți, aleargă în grupe în toate direcțiile, oprindu-se doar câteva momente numai, în dreptul șipotului, unde sorb cu lăcomie din apa lui proaspătă.

Iată mai departe peștii preferați de pescari; sardele delicate și sprintene cu coada adânc crestată, scrumbii vinete și argintii, thoni grași, corbi negri cu spinarea mult încovoiată, chefali, somni, moruni etc...

Intr'un bac mai mic sunt selecționate câteva bucăți rare: pești catifelați de culoare gri închis, care pe ambele părți ale corpului au câte o membrană inotătoare ca o pelerină, pe care o mișcă cu grație de felină; pești sburători cu capul turtit; racul numit Bernard Ermítul cu corpul într'o cochilie de melc; câțiva cai de mare cu capul în poziție verticală, etc...

În două bacuri următoare sunt animale de fund. Formele cele mai variate și bizare se văd aci; pești cu aripi colosale și cu ochii telescopici eșini din orbite; sau chiar fără ochi în dreptul orbitelor având plăci albe osoase; raci deasemenea fără ochi; sepiai care și schimbă culoarea pielei după imprejurări; cefalopode cu puncte fosforescente pe laturile corpului, care împrăștie lumină albastră sau roșie; stele de mare cu reflexe verzui; homari, crabii, creveții, aricii, scoicii, etc...

Bacurile din urmă cuprind cele mai frumoase și mai interesante animale marine, care trăesc pe fund; unele după infășare par că aparțin mai mult regnului vegetal de cât animal, cum sunt actiniile; altele mai mult regnului mineral și vegetal de cât animal, cum sunt coralii și în sfârșit, toate la un loc, își dau impresia că te găsești mai degrabă, într'o seră cu plante exotice, decât în fața unor animale vii.

Iată minunatele tufișuri de corali fixate de stânci prin tul-

pieni solide de calcar roș. La capătul de sus al tulpinelor scurte, se desface o coroană bogată de ramuri terminate cu sute de flori roșii ca săngele. Din cauza aspectului arborescent, coralul a fost multă vreme considerat ca plantă, astăzi însă, cunoșcându-i-se modul de reproducere și anatomia, nu mai poate fi nicio indoială asupra naturei sale animalice.

Fiecare floare este un polip, un animal înzestrat cu tentacule de apucat, gură, stomac și organe sensitive.

Tulpina și ramurile, au la suprafață o scoarță roșie formată dintr-un țesut cărnos, care cuprinde un mare număr de canale ce fac legătura între polipi, hrana capturată de un polip, este astfel răspândită în toată colonia prin aceste canale. Societatea aceasta de polipi este un fel de stat comunist, dar nu seamănă cu Rusia unde numai câțiva polipi se îngrașă pe socoteala celor mulți.

In repaos, polipii scoși în relief, se asemănă perfect cu florile, dar la cel mai mic sgomot, sau când o rază de lumină puternică, atinge aquariul, florile dispar dintr'o dată, scoarța roșie se decolorează și coralul pare un arbore desfrunzit de toamnă. Dacă unui coralui viu i-am scoate țesutul cărnos cu sutele lui de polipi, ar rămâne scheletul arborescent alb sau roz fără flori, aşa cum se vede prin muzeu sub numele de *Coralium Rubrum* sau Măgean.

Iată și giganticele crisanteme, ce se numesc și dedeței de mare, cu florile lor albe, roșii, verzi sau violete.

Aceste animale cu corpul cilindric și moale, strălucit colorat și cu partea superioară împodobită de un bogat buchet de tentacule poartă numele generic de *Actinii*.

Unele specii își duc viața singuratec, fixate pe stânci; altele însă, trăesc în tovărășia unui răcușor și călătoresc împreună prin paraginile fundului. Răcușorul duce actinia în spălare iar actinia îl apără de dușmani cu tentaculele sale urzicătoare. Specia *Adamsia palliata* și răcușorul *Pagurus Prideauxi* se asociază în tinerețe și nu se mai despart de cât la moarte. Când răcușorul se mărește și nu mai începe în cochilia lui, actinia îl fabrică o manta cornoașă care-l ferește de ochii poftitorii ai dușmanilor. Așa de mult e legată viața unuia de a celuilalt încât dacă unul din ei moare atunci moare și celălalt.

Astfel de tovărășii între animalele marine se pot cita cu sutele. O stranie tovărășie este între polipii corali și niște alge

unicelulare. Milioane din aceste alge locuiesc în țesutul polipilor unui coral și în schimbul acestei ospitalități, ele procură hrana necesară întregiei colonii. Intr'un colț al bacului se observă o stâncă de granit cu mai multe găuri regulate din care țășnește din când în când un curent de apă, cu firișoare de nisip. În aceste găuri locuiesc Foladele, niște scoici bivalve lunguțe, care distrug încetul rocile cele mai tari prefăcândule în praf. În tinerețe ele se aşeză în mici depresiuni dela suprafața stâncilor și pe măsură ce cresc, se învărtesc pe loc rozând piatra cea mai tare, pentru a și face locuință cât mai comodă. Foladele au distrus pe o distanță de câteva mii de metri, betonul din fundul canalului Panama.

Iată plutind între două ape și fragedele Meduze incolore ce seamănă foarte bine cu niște umbrele deschise cu marginile brodate.

Interesant la aceste animale este înmulțirea. În epoca maturităței, Meduza face ouă, care cad în profunzimi; acolo ouăle devin larve care formează gură și tentacule și se fixează de fund. Când larva ia forma unui dedețel, apoi în totă lungimea corpului se formează mici curmături transversale care se accentuiază, despărțindu-l în discuri care cresc în lățime.

Final aceste discuri seamănă cu un teanc de farfurii cu fundul în sus și cu marginea dantelată. La un moment dat farfurie de sus se desprinde de rest și începe să înnoate singură trăind de aici înainte pe socoteala ei. A doua farfurie găsindu-se acum în vârful teancului, ea și face gură iar dantela dimprejur o transformă în tentacule și când se simte în stare să trăiască prin ea în-săși, se desprinde și ea și așa mai departe se desprind zeci de Meduze dintr-o singură larvă.

Solfatarul de la Pozzuoli

20 August. Nu ne desmeticisem bine după vizitarea minunatului acvarium, care ne desfășurase în mai puțin de 2 ore, filmul secretei și fermecătoarei vieții a animalelor marine și, ne fu dat să vedem în aceiași după amiază, alte minunătii ale naturii. La ora 4 sburăm, cu un tren electric, spre renumitul *Campo Phlegreen* la depărtare de 9 kilometri spre vest de Neapole, unde printre alte cratere vulcanice adormite, este și

craterul Solfatara sau Micul Vezuviu, pe care intenționam să-l vedem.

După două zeci de minute, trenul ne lasă într'o haltă din marginea orașului Pozzuoli.

De aici ridicăm o pantă ușor inclinată printre case inecate în verdeță. Nicăieri nu mai văzusem până aici, butuci de viață groși cât tulpina unei sălcii bătrâne și cu coarde lungi mai bine de 20 metri, agățate pe ramurile măslinilor, din care atârnă sute de struguri.

Pe nesimțite ajungem la marginea craterului, unde este improvizat un biurou de taxare a vizitatorilor. Societatea de exploatare a sulfului, având concesia Solfatarului, mai incasează încă de la fiecare vizitator câte 10 lire.

Intrarea în vatra vulcanului se face pe o alei frumoasă de plopi de pădure, bătrâni de sute de ani.

Nu ajungem însă până la capătul ei, căci ghidul ca să scurteze din drum, ocolește la dreapta și cu toții o luăm după el, printre tufe de salcie pitică și cetină liliachie, care formează luncile râurilor noastre.

Mirosul tare al acestor arbuști și mai cu seamă al salciei, îmi redeșteptă pentru câteva momente, imagini din trecutul copilăriei, când trecând la scăldat prin lunca Bistriței încercam aceleași senzații.

Dar lunca nu ține mult și odată cu dispariția ei, dispar și imaginile din trecut.

Când ne găsim pe un șes relativ neted și alb ca zăpada care răsună și tremură sub pașii noștri. Pe măsură ce înaintăm pământul e tot mai cald; în unele locuri e așa de ferbinte încât simțim căldură la tâlpi; Ghidul ne spune că aici își prepară dese ori, cafeaua cu lapte.

Ici și colo se văd crăpături în scoarța pe care stăm; unele lungi de 8—10 metri și late de 2—3 metri; altele mai înguste.

Din toate ieș nori de vaporii de apă amestecați cu hidrogen sulfurat.

Când Ghidul se apropiie cu o faclă aprinsă de una din crăpături norul de vaporii se vede mai bine și vedem cum suflul sub formă de floare se depune de jur imprejur.

Ne apropiem și noi de marginea crăpăturei celei mai mari. Înăuntru se vede o mocirlă de culoare brună — la adâncime de maximum doi metri — care forfoștere continu, aruncând stropi.

Temperatura vaporilor este cuprinsă între 80 și 100 grade centigrade, iar a nămolului ce fierbe în fund se ridică uneori până la 163 grade.

Mai încolo din coasta craterului isvorăște un pârâu celășă în trecere pietrele albe pe o distanță de câteva zeci de metri și apoi dispare în coaja de sulf. În peretele stâncos ce închide craterul se deschid din loc în loc tunele prin care ieșe hidrogenul sulfurat.

Nu poți pătrunde în aceste tunele de căt maximum 8—9 metri, căci căldura și mirosul sunt insuportabile.

Solfatarii sunt crătere, prin crăpăturile căroră ies vaporii sulfuroși. Odinioară toți Solfatarii erau considerați ca vulcani stinși, a căror forță de erupție era epuizată, căc vulcani definitiv închiși cu lavelor, care se ridicaseră în coșul lor în ultima erupție.

Dar în decursul timpurilor, foarte mulți Solfatari s-au redescoperit și au produs ravagii mai mari ca vulcanii în activitate, încât acum trebuie considerați că vulcani în stare de repaos temporar.

Acest vulcan are craterul foarte bine desemnat, în formă de cerc cu diametrul de aproximativ 1 km. De 700 ani n'a mai erupt și poate vor mai trece câteva sute, până va erupe iarăși. Se zice că acum două mii de ani, acest vulcan avea înălțimea Vezuiului (1200 m.) și că în timpul unei erupții s-ar fi prăbușit; astăzi are 80 m. înălțime.

De altfel prăbușiri de acestea, s-au întâmplat și în zilele noastre; insule de câteva sute de metri deasupra nivelului mărei, au dispărut în câteva ore și în alte părți au apărut alte insule unde nu fuseseră niciodată. În apropierea Puzzuolului se află pe malul mărei ruinele unui templu roman din prima epocă, *Templul Serapis*. Solul, pe care se clădise acest templu începu chiar din acea epocă, să se scufunde în cercul înconjurător. În secolul al Xlll-lea templul era astfel invadat de apele mărei încât numai vârfurile coloanelor mai rămăseseră deasupra valurilor. Trei secole a rămas astfel sub apă, în care timp moluștele litophage (un fel de scoici) și-au săpat locuințele în coloane. În 1538 însă, se întâmplată groaznică erupție a vulcanului Monte-Nouvo la depărtare de 7—8 km. spre vest, atunci țărmul mărei se ridică brusc cu 5,80 metri, aşa că ruinele templului eșiră din nou la lumina zilei. Astăzi țărmul se lasă iarăși, dar templul este ferit de invadarea apei mărei, prin

diguri de apărare și se poate vizita. Coloanele lui încrustate de scoici la 3,50 metri înălțime poartă dovada că a stat sub apă trei secole.

EXPOZIȚIA INTERNACIONALĂ DIN VENETIA

Dela San Marco cu „il vaporetto“ după un sfert de oră rămânem în dreptul frumoasei grădini publice.

Aerul curat și îmbălsămat cu miros de flori exotice și mai cu seamă odihnă de câteva minute la umbră arborilor seculari, în liniștea amiezei, ne restabilește complet.

Colindăm apoi această oază a lagunei, în lung și în lat admirând atât frumusețele naturale cât și pe cele artificiale.

La capătul aleii principale străjuște monumentul impunător al liberatorului Italiei Giuseppe Garibaldi, iar pe alele mai mici pierdute în verdeță, întâlnim bustul lui R. Selvatico inițiatorul expoziției internaționale de artă; bustul lui Richard Wagner și al lui G. Carducci.

Dela fântâna artesiană o luăm pe o alei mai îngustă până la clădirile expoziției internaționale de artă.

Mai mult de 10 pavilioane, de diferite forme și mărimi, ornate fiecare cu ornamentațuni de artă, caracteristice țărei de proveniență, sănă îngrămadite în acest colț al grădinei.

Italia, Spania, Franța, Tările de jos, Suedia, Germania, Austria, Rusia și chiar Ungaria, sunt reprezentate aici prin căte un pavilion de artă picturală, România însă lipsește din acest concurs european internațional. Și doar, era firesc să nu lipsească, deoarece din fericire aveam cu ce ne prezenta. Pânzele unui Grigorescu, Luchian, Verona, Vermont sau Obedeanu, ar putea sta alături de cele străine, ba poate, pe unele le-ar întrece.

Din doi în doi ani, pânzele se primenesc. În fiecare an expoziția este deschisă dela sfârșitul lunei Aprilie și până la sfârșitul lunei Octombrie.

I t a l i a

Pavilionul Italiei, este cel mai mare și mai încărcat pe din afară de podoabe sculpturale.

Tablourile expuse aici ca și în toate celelalte pavilioane sunt ale artiștilor contemporani; cel mai vechi nu cred să fie anterior anului 1880.

Peste tot se vede influența pictorilor clasici; marii predecesori au avut și au încă, o putere covârșitoare asupra contemporanilor. Ici se observă trăsătura lui Leonardo da Vinci,

dincolo coloritul lui Tiziano sau a lui Tintoretto, în altă parte naivitatea expresivă a lui Greuze, etc.

Pictura italiană este continuarea celei clasice în concepții, execuție și chiar colorit; ea a evoluat normal fără a pierde legătura cu trecutul. Dacă în alte țări a luat o desvoltare foarte mare pastelul și aquarelă, în Italia, pictura în ulei este la înălțimea la care era în vechime.

Ne face o foarte frumoasă impresie un portret care reprezintă pe Prințesa Elisabeta a României, singura urmă care dovedește existența Latinilor dela gurile Dunărei.

In toate sălile lumina aluneca din afară prin luminătoarele tavanurilor, scăldând cu imbelisugare operele așezate pe pereți.

S p a n i a

Comparativ cu Italia, Spania are un număr de picturi cu mult mai mic, dar calitatea lor în unele privință este superioară.

O pânză nu tocmai mare, așezată în partea de jos a unui perete reprezintă o scenă câmpenească. Mai multe fete și flăcăi au masa pe iarbă verde. În planul întâi sunt două ulcioare, apoi masa cu flăcăi și fete, iar în fund o luncă prin care se strecoară un păraiaș care închide perspectiva.

Când am intrat în sală, tot ansanblul acesta mi să păru că trăește aevea.

Ulcioarele mult ieșite în relief, sunt atât de reale încât mă aplecai spre ele pentru a mă convinge de existența lor acolo. Ouăle, brânza și pâinea, întinse neregulat pe fața de masă, precum și vinul spumos ce se ridică până peste marginea paharelor te îmbiau să începi să te servești fără nici o invitație.

Fetele și flăcăii preocupați de masa lor, râd și vorbesc, fără să se sinchisească de noi.

De jur împrejur aerul vibrează de zumzet de albine și de freamăt de frunze.

În fund apa scliptoare în anumite puncte, se mișcă a lene printre sălcii.

Am văzut foarte multe picturi bune, am văzut deasemenea și picturi în care unele părți trăesc, iar altele sunt moarte, cum este pictura care infățișează pe regele Eduard al VII-lea, al Angliei. Mantaua de catifă a Regelui e foarte reușit redată, față însă este o icoană bizantină. Această pânză trăește nu numai în unele puncte, ci peste tot, căci

în toate planurile și în toate punctele, intensitatea este aceiașă. Chiar vântul care adie dinspre luncă, parcă-ți aduce miroslul frăgezimei pământului primăvăratec, răcoarea și prospetimea dimineții și veselia tinereței.

După mine, această pânză contemporană, din care se desprinde atâtă viață și mișcare este o capod'operă de o valoare incomparabilă.

R u s i a

In pavilionul rusesc, pânzele sunt astfel împărtăsite, în cele șase saloane, încât și se pare că ai de a face cu o bogată expoziție de artă. În realitate numărul pânzelor este foarte redus, în schimb, sunt multe aquarele și desenuri.

Scenele reprezentate, sunt luate din viața comună a marinariilor, a muncitorilor din fabrici și a fermierilor din stepa siberiană.

Peste tot, predomină roșu și albastru închis, culori care-ți sar în ochi din fiecare tablou, ca un fel de reclamă sovietică.

Pe punți de corăbii cu pânză, pe trotuare, pe bânci, pe lângă ziduri, în soare sau la umbră, oameni îmbrăcați simplu, dorin fără grija. Ce bine au știut artiștii ruși contemporani, să redea nepăsarea poporului rus!

Câteva tablouri reprezintă stepa siberiană, uneori inundată de iarbă cât vezi cu ochii, alteori stearpă ca un pustiu, totdeauna însă mohorâtă și fără viață cu toate că e străbătută în lung și în lat de turme și caravane.

Iată și transportul mărfurilor pe fluviu; plute încărcate cu blâñuri, cherestea sau butoaie de petrol, scoboară pe molateca Volga sau pe Ural, spre târguri de desfacere. Într-o parte a plutei, unde este loc liber, stau conducătorii în cojoacelor lor de oaie, tolăniți pe laviți împrejurul focului. Dacă te uiști bine, vezi că toți sunt în atitudine de cântare și dacă ești o fire impresionabilă poți auzi și cântecul, prelung și monoton, ca și drumul lor nesfârșit.

Peste tot, ceiace variază în peisajul rusesc, este numai natura neinsuflată, care ne este prezentată într'un număr foarte mare de aspecte cu totul distințe, ca și cum pictorul ar vrea să ne-o arate în toate fazele ei de transformare.

Omul însă, în toate fețele distințe pe care le prezintă

natura și în toate imprejurările, este același; molatelor și somnoroș cu aceleași obiceiuri și ocupății.

Germania

Pavilionul spațios și simplu ca ornamentație extreioară, este plin de surprize în interior.

Bazându-ne pe influența covârșitoare a civilizației latine supra Germanilor în decursul veacurilor trecute, ne așteptam să admirăm și aici opere asemănătoare cu operile popoarelor latine. Ne așteptam să vedem o continuitate a picturii clasice și o desăvârșire a ei, așa cum s'a petrecut de pildă, în Anglia. Însă, contrar tuturor așteptărilor pictura expusă nu numai că nu este o continuare a clasicismului, dar n'are nici o legătură cu el.

Toate genurile cele mai noi sănt reprezentate aici; naturalismul exagerat, impresionismul, futurismul, cubismul, etc...

Peisagiile sunt impresioniste sau futuriste, lucrate cu culori tari, aruncate din fugă, fără a liniști socoteală de armonie.

Portretele de obicei sănt scoase în relief de un fond cubist; figuri geometrice viu colorate se străpung în toate direcțiile și produc asupra ochilor un joc nesuferit de lumini.

Partea de mijloc al unui perete este ocupată de un mare tablou ce reprezintă câteva scene din viața Mântuitorului. Într-un colț al acestui tablou Maica Domnului ține pe pruncul Isus în brațe. Madona cu față suptă de boală și de suferință, ține la sănu-i prea desvoltat, un prunc pipernic și anemic, ai căruia ochi albaștri spălați, deabia se mai disting în găurile negre ale craniului diform.

În celelalte scene Isus apare ca un bolnav de icter în ultima fază de slăbiciune urmat de câțiva apostoli gârboviți și slabici și el, îmbrăcați în zdrențe, iar lumea ascultătoare este formată în majoritate de cersetori, schilozi și murdari.

Scena care reprezintă „Lăsați copiii să vină la mine” este original concepută. Un Tânăr blond cu obrajii scobite și înegriți de boală și cu privirea rătăcită, reprezintă pe Isus, care întinde o mână, numai oase și piele, spre un grup de copii schilozi și răhițici, adevărate stafii.

Nici un copil nu se uită la Isus, ca'n alte tablouri ce reprezintă aceeași scenă; toți au privirea pierdută în gol; parcă cer pomăna, așa de perfect e zugrăvită foamea pe fața lor. Nu știu cine este autorul; — i-am putea spune, caricaturiștul celui

mai înalt simbol creștin, — dar bănuesc că inspirația nu este personală, cred că s'a inspirat din lucrarea lui Ernest Renan „Viața lui Isus” sau dintr-o altă lucrare similară cu același subiect.

Din loc în loc, sunt intercalate nuduri. În nici unul însă, nu numai că nu găsești forme apropiate de perfecțiune, dar nici măcar forme obișnuite. Mai toate nudurile reprezintă corpuri de bătrâni anormali lipsiți de viață. Se vede că ori nu se mai găsesc în toată Germania modelele pentru picturi ori că pictorii dorind să fie originali, schilodesc modelele după propria lor imaginație.

Peste tot, în originala și banala pictură germană, predomină subiecte din viața omenească plină de necazuri și suferințe din care se desprinde în general un sentiment de milă.

Olanda și Belgia se prezintă cu mai mult bine de către Germania. În pavilionul lor deși vedem cam același tablouri cu care săntem familiarizați din copilarie; polderii verzi că buratecul, pe care pasc vaci grase scuți și doldora de lapte; bărci de pescari cu pânze; diguri de apărare contra năvălirii apelor; târguri de desfacere etc. totuși, impresia ce-ți lasă este mai plăcută.

Danemarca pe lângă picturile ei speciale care reprezintă marea pe timp de furtună și pe timp frumos când pescarii cu față de smochină și cu luleauă între dinși trag năvoadele pline de pește, ne mai prezintă niște nuduri sculpturale negre, care amintesc formele perfecte ale marilor maeștri clasici.

Franța și Anglia se prezintă cu picturi care se aseamănă ca concepție, colorit și tehnică cu cele prezentate de Italia și Spania. Capete de expresie, nuduri și portrete sunt bucațiile lor favorite.

Austria și Ungaria sunt alături, fie care cu pavilionul și cu operile lor distincte.

Austria ne prezintă și bucăți unde se vede aceeași continuitate a clasicismului ca și la Engleji, Francezi, Italieni etc. că și bucăți din care se vede lămurită influența Germană.

Ungaria însă, pentru că să apară originală ca și Germania, se prezintă numai cu bucăți a căror subiecte ar fi specific ungurești, cu toate că în tehnică, colorit și chiar în desen se simte mult influența italiană.

Mai toate peisajile ungurești reprezintă Pusta ungăru cu herghelii de cai, cu turme de oi, cu ciobani în sarici împrejurul

locului și cainii ciobănești. Portretele reprezintă: conți, baroni, grafi și prinți din epoca eroică a istoriei lor.

M I L A N O

Dela „Porta Nova” luăm primul tramvai ce merge în centru și peste câteva minute ne scoborim într-o piață mare, încadrată de clădiri colosale din piatră, „Piazza del Duomo”. În mijlocul pieței, pe un soclu mare tronează statuia ecvestră a regelui Victor Emmanuel al II-lea, săuritorul unităței Italiei.

În fața statuie se ridică Domnul, (catedrala) unic în toată lumea, prin mărime și frumusețe, Pereții sunt de marmoră albă, terminați la partea superioară, cu o puzderie de turnulețe, ascuțite, iar în firidele zidurilor, peste 1500 de statui și statuete înconjură biserica pe mai multe brâe. Pe turnul cel mai înalt, este așezată pe o sferă metalică statuială aurită a Sfintei Fecioare, protectoarea cetăței.

Statuile par ființe vii, care vorbesc, citesc, se roagă și bisecuvântează. Impletiturile și broderiile de ornamentație, sunt neînchipuit de fin lucrate, încât rămâi înmormurit în fața lor și te miri, cum din daltă se pot scoate asemenea juvaeruri. Nu te mai saturi privind această lucrare grandioasă. În fiecare colțisor găsești noutăți și, de vei veni de zeci de ori, vei mai găsi încă ceva nou.

La executarea acestei magnifice opere și-au dat obolul de muncă, mai mult de 5 generații de artiști celebri, care și-au pus în ea, tot ce aveau mai bun.

Înăuntru ornamentația este mai simplă, dar tot atât de bogată. Bolta este susținută de cincizeci și două de coloane de marmoră. În mijloc, un baldachin aurit servește la oficierea slujbelor religioase, în marile sărbători. Sub bolta din fund se găsește capela subterană a sfântului Carol Borromeu, acoperită cu sticla, iar deasupra se vede crucea cu diamante donată de împăratul Maria Tereza.

Tot aici se află altarul principal frumos împodobit cu foarte bune lucrări de artă precum și cu scumpe și bogate obiecte, necesare serviciului divin.

De o parte și de altă două orgi de mărimi colosale acoperă pereții pe o înălțime de cel puțin 10 metri.

În părțile laterale, încă șase altare ornate cu tablouri picturale și sculpturi, care reprezintă scenele cele mai importante din vechiul și noul testament, lucrate de renumiți artiști de pe vremuri.

In fund la altarul principal, se oficia pomposul serviciu divin de duminică în sunetele armonioase ale orgilor.

Trecem apoi într-o incăpere de lângă altar, unde un călugăr ne arată tezaurul. În dulapuri mari se văd veșminte lucrate în fir de aur și argint, mitre împodobite cu safire și rubine, sfânti de argint masiv, cărji, potire, evanghelii, cruci și o mulțime de alte obiecte pentru serviciul religios întrebuințate de cardinalii dispăruți.

Cimitero monumentale.

Deasupra bolței mijlocii a intrărei, o statuie mare în marmoră albă, reprezintă pe sfântul Petru în mantie albă, așezat într'un fotoliu și cu un registru dinainte. El trece în registru numele aceluia ce a trecut pragul vieței.

De o parte și de alta sănt înșirate o mulțime de statui mari și mici, reprezentând sfânti și martiri, care ocupă toată fațada de deasupra bolții. În partea stângă, vre-o zece camere, închid în pereți cutioare cu cenușa celor incinați. În fața fiecarei cutioare este săpat numele celui dispărut și din loc în loc sănt fixate în pereți candele și coroane.

Intrăm apoi în „Campo Santo”. Primele monumente ce întâlnim ne fac impresia că ne-am găsi într-o expoziție de sculptură, unde artiști și-au expus cele mai reușite bucăți ale lor. Si această impresie crește, cu cât înaintăm în cetatea tăcerii.

Dacă n-ar fi crucile și inscripțiile de pe cavouri, am uitat cu totul unde ne găsim. Statui și busturi nemăurate ies printre arbori și pajiște de flori; unele albe ca zăpada, altele negre sau diverse colorate, din marmura cea mai fină.

Uneori artistul a reușit să redea din marmoră sau bronz nu numai adevarata expresie ci chiar și ocupația în viață a dispărutului. Iată un grup de bronz. Doi boi înjugați la un plug se încordează să răstoarne o brazdă de pământ. Dispărutul fusese agronom.

Mai încolo un marinări într-o barcă luptă cu un val uriaș ce-i gață să-l înghită.

In fundul cimitirului este Crematoriul, unde cadavrele se transformă în cenușă numai în jum. oră.

Aproape de esire, un monument colosal de mare, reprezintă învierea morților. Acest grup alegoric sădește în sufletul

celor ce și lasă acolo pe scumpii lor dispăruti — speranță și măngâere.

Peste tot „Campo-Santo” afară de crematoriu, este un muzeu în mijlocul naturei unde se observă o mare bogătie de artă și inscripții, dintre cele mai sugestive.

De aici, toată comitiva noastră facem înconjurul orașului cu tramvaiul. Mă așteptam să văd spre periferie, mahalalele ca în mai toate orașele noastre, cu străzi strâmte, întortochiate și nepavate, cu case mici și săracioase și cu câini vagabonzi la fiecare pas. Spre surprinderea mea, Milanul periferic, nu diferă prea mult de centru. Străzile sunt peste tot largi, pavate și curate mărginite de clădiri — adevărate blocuri de piatră, cu patru cinci etaje frumos ornate la intrări — asemănătoare cu acele văzute la Liubliana. Parterul este ocupat de prăvălii cu vitrine mari și luxoase unde sunt expuse artistice produsele cele mai dese ale Italiei de nord.

Spre margine, în afara de oraș o puzderie de coșuri de fabrici ne atrage atenția asupra centrului industrial. Firme colosale specifică felul fabricii. Cele mai multe sănăt de mătăsărie și paste făinoase, apoi în al doilea ordin vin uzinele, distilăriile, turnătoriile, tăbăcăriile etc... care se perindă pe tot parcursul tramvaiului periferic. Iată și biserici înconjurate cu ziduri groase de cărămidă pe care vremea înscrie pagini din istoria cetăței.

Milanul pe lângă că este un mare centru cultural artistic cu monumentale clădiri în care sunt adăpostite cele mai multe și mai de seamă capodopere italiene, este în același timp un mare centru industrialo-comercial de prim ordin.

Italianul de nord, harnic și priceput, își trăește viața intensiv în ambele domenii, pentru că, pe deoseptă vrea să se mențină în locul de frunte ca artist și pe de altă parte, pentru a cucerii intăetatea și din punct de vedere economic. Lupta economică, aici aproape de granița franceză este mai aprigă ca oriunde în Italia, din cauza concurenței produselor franceze.

S-ta Maria delle Grazie, Castello Sforzesco, Pinacoteca Brera, Scala.

Lângă „Porta Magenta”, aproape de marginea orașului, se află biserică „S-ta Maria delle Grazie” a cărei boltă s-a construit după planurile celebrului arhitect Bramante, care i-a dat și

planurile bisericei Sfântul Petru din Roma, între anii 1485-1514. În curtea bisericei se află o altă clădire tot atât de veche unde pe vremuri călugării domenicanii luanu masa. Aici este renomita frescă a lui Leonardo da Vinci „Il cenacolo”, (cina cea de taină). Pictura în ulei cuprinde un perete întreg și reprezintă cea din urmă cină a Mântuitorului cu cei 12 apostoli, înainte de a fi răstignit. Marele Maestru a ales momentul psihologic când Mântuitorul spune apostolilor: „Unul din voi mă ova vinde”.

Păcat că această operă de mare valoare artistică, atât ca concepție cât și ca execuție, n'a putut fi păstrată aşa cum e esit de sub penelul genialului ei creator. Culorile sunt pe alocuri sterse de vreme, să că tabloul privit de aproape perde din frumusețe, dar dacă te depărtezi până aproape de peretele opus și privești de acolo, momentul psihologic apare în adevărată lui lumină. Mântuitorul, apostolii și tot ansamblul înconjurator iau forme reliefate reale, pline de viață. Înfățișarea fiecaruia din conmeneni exprimă perfect starea sufletească a momentului. Apostolii neliniștiți se întrebă, se agita, fiecare într'un fel deosebit, pentru a descoperi pe trădător. Iuda, surprins de afirmația categorică a Invățătorului său, e însărcinat și răstoarnă cu cotul o solniță.

Singur Isus e liniștit și pare că-i dojenește: „Degeaba vă agitați, ceea ce am spus, se va întâmpla”.

In foarte multe biserici din Europa și mai cu seamă din Italia, se găsesc fresce, tablouri și sculpturi, care reprezintă aceeași scenă, dar nicăieri artiștii, chiar dintre cei mai cu renume ca: Raphaël, Rubens, Tintoreto, Paul Veronese, etc... n'au putut atinge înălțimea de execuție, a genialului Leonardo da Vinci.

La ieșire, am luat cu toții câte un album sau câte un tablou reprobus după această minunată operă, ca amintire a momentelor de adevărată emoție petrecute aci.

După ce trecem prin căteva străzi secundare ajungem în „Via Dante” una din cele mai frumoase străzi ale orașului și pe ea ne îndreptăm spre Castello Sforzesco. În cale admirăm statuia Garibaldi, care a luptat pentru unificarea Italiei alături de marele Rege Victor Emanuel al II-lea, întâi contra Austriei, apoi contra regatului de Neapole și a Papalității.

Iată și Castelul Sforzesco cu zidurile lui groase și înalte din cărămidă roșie aparentă, cu turnuri cilindrice la colțuri și cu crenele.

Acăst castel a fost clădit de *F. Visconti* înainte de anul 1340, apoi a intrat în posesia familiei Sforza servind în decursul timpurilor, de fortăreață și de cauzarmă, iar în urmă de muzeu.

Intrăm pe sub turnul cel mai înalt, — numit „Filaret” după numele fondatorului, — într-o curte spațioasă, unde șreau aranjate cu grijă, o mulțime de tunuri vechi de diferite calibre, gheulele de fier și de piatră precum și aruncătoare de pietre.

In primele săli dela parter ne întâmpină personalul muzeului oferindu-ne ghiduri, albume, cărți poștale ilustrate, tablouri reproduse după operele de picturi aflătoare în interior, precum și fotografii a diferitelor opere de artă.

Luăm fiecare câte o amintire și apoi intrăm în vastele săli ale muzeului arheologic.

Trecem în revistă grupele de arme aranjate după epoci: tunuri de lemn de cireș, de bronz și de fer, puști cu cremene, zale, șei, săgeți, arcuri, săbii, etc... In alte săli vedem colecția de steaguri, decorațiuni, costume, monede, din cele mai vechi timpuri.

Apoi vizităm sălile unde sunt expuse sculpturi egiptene, grecești, romane, precum și sculpturi din evul mediu.

La etaj muzeul artistic etnografic cuprinde: sculpturi din veacul al XVI-lea, picturi din epoca renașterii și epoca modernă, precum și o colecție bogată de lucrări de artă italiană, lucrate din fier, cupru, bronz, porțelan, teracotă, argint și aur, unele din epoci foarte îndepărtate, preromane, închise toate în dulapuri de sticlă. Însă ceiace ne-a impresionat mai mult, au fost tablourile picturale, din epoca renașterii și din epoca modernă.

Iată câte-va, așa cum le-am văzut: a) *Il martirio di San Sebastiano* de *Vincenzo Fappa*, (1430—1516). Sfântul Sebastian este înfățișat Tânăr, cu capul gol, legat cu mâinile la spate de un stâlp gotic. În frumosul lui corp se văd împlântate peste unsprezece săgeți. De o parte și de alta doi soldați cu arcele înținse sunt gata a-i mai trimite încă două segeți.

Fața sfântului nu exprimă nici durere nici revoltă, ci în aşteptarea răsplăței divine, cu ochii îndreptați spre nemărginutul cer, exprimă linisteala cea mai desăvârșită, ignorând tot ceea ce se petrece în jurul lui.

Un larg peisaj de văi și coline, presărate de case, formează fondul acestei tragice scene.

b) „*Ritratto di un senatore veneziano*”. (Portretul unui se-

nator elvețian) lucrat de *Tintoretto* (Jacopo Robusti) (1512-1594)

Senatorul este bătrân de peste 80 ani. Barba e albă ca și părul care ieșe în bucle, de sub bereta-i neagră. Toga senatorială de culoare violacee este garnisită pe margini cu blană albă.

Fața osoasă, cu pielea pe alocuri întinsă, e luminată de doi ochi plini de viață și poruncitor. Din mijlocul frunței o cută adâncă se scoboașă în jos până la baza nasului.

Autorul a reușit — prin câte-va trăsături colorate — să povestească o viață lungă și monotonă, fixând în ochi, un caracter ferm și conștient de menirea lui, iar în cuta de pe frunte, obișnuința unei meditații îndelungate.

c) „*Lot inebriato dalle figlie*” de *Giovani Cariani* (1480-1550).

In primul plan, Lot sdrobit de durere, prin perderea soției, se odihnește, lăsându-se măngăiat de una din ficele sale, în care timp celelalte două, ii toarnă vin într-o cupă de pământ. In fund se văd arzând Sodoma și Gomora, iar între aceste două planuri, se distinge bine, la oare care depărtare, stâncă albă de sare a soției lui Lot.

Acest ciudat tablou face o foarte bună impresie, atât din punct de vedere a compoziției, ce ne amintește o scenă din Vechiul Testament, cât mai cu seamă din punct de vedere a execuției, prin admirabila armonizare a colorilor.

d) „*La bimba col cane*”. (Fetiță cu câinele) de *G. B. Greuze*. (1725 – 1805). 64 | 53 (dimensiunile).

O fetiță vioaie îmbrăcată în alb, ține în brațe un cățeluș doloșan negru. Atât ochii fetiței cât și ai cățelușului sunt atât de expresivi, încât își se par, că joacă în orbite.

Autorul a redat admirabil momentul în care o altă persoană ce nu figurează în tablou, surprinde fetiță cu câinele în brațe și o dejenește. Fetiță arată îngrijorare și placere, iar câinele placere și neliniște, gata să-și apere mica stăpână până la moarte.

e) *La Vergine col Bambino de San Giovannino de Cerruglio* (Antonio Allegri) 1494 | 1534.

In mijlocul unui frumos peisaj, Fecioara Maria stă cu copilul Iisus în poală.

Alături, în stângă, Sfântul Ioan, copil mai mărișor, ținând o cruce în mână, contemplă cu privire plină de iubire și devotament copilașul din poală, în timp ce acesta, se uită cu o naivă mirare la cruce. Fecioara Maria îi ocrotește pe amândoi cu o extremă bunătate de mamă.

Acest tablou este acoperit peste tot cu un lac străveziu puțin întunecat, sub care se disting foarte bine tonurile culorilor, ca și cum ar fi fost pictat de curând.

Galeria de pictură conține în total 479 bucăți, dintre care mai mult de $\frac{2}{3}$ sunt subiecte religioase și numai $\frac{1}{3}$ sunt subiecte luate din viața reală. Si unele și altele sunt extrem de frumoase și interesante, cele cu subiecte din Vechiul și Noul Testament, te impresionează adânc prin concepția superioară idealistă a marilor maeștri, care te predispus spre meditare dacăndu-te cu mintea în trecutul creștin; iar cele din urmă fiind copii după natură, te readuc la realitate, te inviorează și îți reîmprospătează dorința de viață.

Tablourile din veacul al XIX-lea și XX-lea dovedesc că arta italiană se menține tot așa de sus ca și în epoca renașterei. Arțistii mai noi sunt continuatorii celor vechi, atât în trăsături cât și în colorit, ba mai mult încă, se observă parcă și mai bine în pictura nouă, acea tremurare de lumină ce dă viață unui tablou, deși unele culori sunt poate inferioare acelor preparate special de marii strămoși.

După două ore de adevărată placere intelectuală, părăsim cu regret, Castelul Sforzesco, și ne îndreptăm apoi spre renumita „Pinacotecă Brera” unde ne așteaptă altă comoară de tablouri tot așa de scumpă și interesantă ca și cea văzută.

In cele 35 săli a acestei galerii de picturi, sunt adunate peste 700 tablouri.

Din cele 10 școli reprezentate aici, cele care au mai multe tablouri, sunt: școala venețiană, lombardă, boloneză și romană. Aci și-au dat întâlnire marii maeștri italieni: Raffaël, Tizian, Tintoretto, Leonardo da Vinci, Carreggio, Guido Reni, etc... cu alții mari maeștri străini: Rubens, Rembrand și Van Dyck.

Una dintre cele mai renumite pânze ce se găsesc aici, este pânza lui Raffaello Sanzio, „Sposalizio della Vergine” (Nunta fericioarei). Această bucată de Raffaello la etatea de 21 ani, este opera ce l'a consacrat de mare artist și care astăzi este cea mai frumoasă și aleasă podoaibă a muzeului.

Altă pânză interesantă este „Il Cenacolo” de Rubens (școala olandeză secolul al XVII-lea) ce reprezintă momentul solemn din viața Mântuitorului, când rupând pâinea, spune apostolilor „Luați mâncăți, acesta este trupul meu”. instituind astfel o parte din taina împărtășaniei.

In imensitatea aceasta de picturi ne oprim să admirăm mai mult bucațile celor mai de seamă artiști.

Observăm că *Fecioara Maria cu pruncul Isus*, este în ceteva zeci de exemplare, toate însă foarte frumoase și impresionante.

Iată mai departe „Le nozze mistiche di Santa Caterina” (nunta mistică a Sfintei Caterina) de Procaccini unde se vede o admirabilă îmbinare de culori.

Apoi un tablou de toată frumusețea reprezentă pe cei doi filozofi greci Heraclit și Democrit în fața unei mese pe care se văd deschise două cărți. Heraclit bătrân plânge din cauza nebuniei oamenilor, iar Democrit, Tânăr, opus lui Heraclit, râde mereu de această nebunie.

Acest tablou este opera lui Bramante reușit atât prin fixarea atitudinilor opuse ale celor doi filozofi, cât și prin execuția fără cusur a armonizării culorilor.

Deși o întreagă dimineață ne luase vizitarea celor două mari muzee, timpul a trecut foarte repede și nu ne simțeam deloc obosiți.

La ora 1, luăm masa la un restaurant din apropierea Domului, servind printre alte mâncări și tradiționalele macaroane gătite cu sos de bulion, câte un pahar de vin negru turnat din „fiascuri”¹ și fructe proaspete, dintre care nu pot uita piersicile mari cât merele domnești și strugurii de o bunătate rară.

Restul zilei am colindat străzile cele mai frecventate.

Una din aceste străzi este galeria Victor Emanuel al 2-lea, acoperită cu sticlă mată, ce leagă piața Domului cu piața Scala.

In această stradă sunt mari magazine de manufactură, librării, cafenele, cofetării, restaurante, etc. care cu drept cuvânt sănt o fală pentru Milanezi. Aci se găsesc „cassate”² napolitane.

La capătul ei, în piața „Scala”, se ridică frumosul monument al lui Leonardo da Vinci, lucrat din marmoră albă. De jur împrejur, pe același soclu, patru dintre elevii lui cei mai buni își au fiecare câte o statuie în mărime naturală, lucrată din aceeași material.

In același piață este și renumitul teatrul „Scala”, unde artiștii lirici din toată lumea își conștințesc talentele.

¹ Sticle sféricice la fund, cu gătul lung, învelite în impletitură de papură.

² Ingehiate.

La ora 8 seara, vagonul nostru este atașat unui tren electric și plecăm spre sud.

Nici o smuncitură la plecare, iar în timpul mersului, parcă pluteam cu un vapor pe o mare liniștită, aşa aluneca de ușor trenul nostru pe sine, cu toate că mergeam cu o viteză de 90 km. pe oră. Safe, orășele, uzine și vile, luminate cu mii de becuri, păreau pâlcuri de licurici, împrăștiate pe întinderea câmpiei învăluită de intuneric.

Dincolo de Pavia, trecem pe un pod de beton. Padul și la ora $11\frac{1}{2}$ săntem în gara Genova.

Aici, șgomotul uzinelor te asurzește, întreg văzduhul se sgudue și pământul tremură în cadența mișcării pistoanelor.

Căderile de apă din munții Alpi aici și-au găsit cu prisoșință întrebuițarea. Curentul electric născut de ele, în puternice dinamuri, se scurge în fiecare clipă prin cabluri aeriene, în cantități formidabile și lucrează repede și bine, cum n'ar putea să lucreze sute de mii de oameni, dacă ar fi puși să-și cheltuiască forța mușchiulară, în același scop. Dar nu numai forța mușchiulară o poate înlocui cădrile de apă ci chiar forțele rezultate din cheltuiala materialelor combustibile întrebuițate în mașinile cu vaporii, sau în motoarele cu benzină. Cărbunii de pământ și păcura, sănă materiale scumpe ce în scurtă vreme se vor epuiza complet și viitorul nu contează decât pe căderile de apă, pe acest cărbune alb inepuizabil ieftin și superior.

Dacă nu ne interesează transformările ce le sufăr căderile de apă și trecem cu vederea formele intermediare, atunci putem spune în scurt, că în munți curge apă dela înălțime și mașinile din Genova se mișcă. Distanța între cauză și efect, este mai mare de 250 km.

Genova este unul din porturile cele mai importante a Italiei, din punctul de vedere tehnic și comercial. Pe aici se scurg spre export produsele Lombardiei și tot aici este săntierul unde se construiesc vase de război.

După câteva minute, plecăm mai departe, urmând litoralul mărei până aproape de Roma.

Calea ferată tăieadreptul capuri stâncoase, albii de râuri, golfuri și străbate mai mult de 80 tuneluri, trecând peste tot atâtea poduri.

Pe partea dreaptă, vile izolate sau în grupe, ocupă pozițiile cele mai pitorești. Imi închipui că în aceste cuiburi retrase

iși găsesc refugiu iarna, bogătașii din nordul friguros al Europei.

Pe la ora $2\frac{1}{2}$ dimineață, am putut vedea din mersul trenului câteva momente, renunțat turn înclinat din Piza.

Turnul acesta cu nouă etaje și înalt de 57 metri a fost început în anul 1174 și terminat în 1350, construit după planurile sculptorului Bognano, care a lucrat și porțile de bronz ale catedralei orașului. Solul pe care s'a făcut fondația, fiind însă argilo-nisipos apele subterane l'au măcinat într'o parte și turnul s'a înclinat încetul cu încetul. Cutremurile întâmpilate în decursul timpului au contribuit și ele la înclinare, așa că astăzi distanța între proiecțiile orizontale ale centrului primei cornișe și a celei ultime este de 5,27 m.

Se luminase bine de ziua, când trenul nostru părăsind țărul mărei, ocoli la stânga, intrând în fertila „Campagna romana”, străbătută de „Tevere” (Tibrul) cu apa lui limpede și verzue. Se văd în depărtare ruinele termelor lui Caracala, apoi un apeduct pe coloane de piatră și în sfârșit o piramidă din blocuri mari de calcar, asemănătoare piramidelor din Egipt, și lângă ea un sir de case mici și dărăpănatate, printre care se vedea mișunând populația săracă.

Iată-ne și în cetatea eternă, în Roma Cezarilor, stăpânitorii ai întregului pământ cunoscut pe acea vreme, în Meca iubitorilor de artă și în Metropola creștinilor catolici.

R O M A

Tragem la „Albergo Piemonti” (Hotel Piemonti) pe Via „Principe Amedeo”, aproape de gară, unde ne instalăm pentru șase zile.

După amiază, în grup, facem prima plimbare de recunoaștere a străzilor mai principale. O luăm pe via Cavour spre centrul orașului. Casele sunt construite în cea mai mare parte, în stil modern cu patru cinci etaje, ornate îngrijit deasupra ferestrelor și ușilor, jos având vitrine mari de cristal unde negustorii au expuse cele mai de seamă din mărfurile lor. Din loc în loc clădiri vechi cu ziduri groase și ferestre mici, reprezentante ale trecutului medieval, fac o notă discordantă în mijlocul celorlalte clădiri.

Trecem pe lângă marea și frumoasa biserică „S-ta Maria Maggiore” apoi prin apropiere de celebrele ruine din „Foro ro-

mano" pe care le lăsăm pe stânga, scoborând pe dreapta scările de piatră a unei strădele strâmte și ajungeam în fața „Forului Traiano”.

Un grilaj de fier închide de jur împrejur un loc dreptunghiular, în suprafață de aproximativ 500 m. p. pavat cu lespezi de piatră și sub nivelul străzei cu mai bine de 2 metri.

Înăuntru se văd peste 30 socluri, fiecare cu câte o porțiune de coloană de marmoră care odinioară susțineau probabil, arcuri de triumf sau bolta unui templu de sacrificii.

În fața coloanelor rupte, ocupând partea îngustă a locului, se înalță pe un soclu masiv de granit, renumită Columnă a împăratului Traian.

Pe blocurile cilindrice de marmoră se observă foarte lămurit diferitele scene din luptele cu Daci în basoreliefuri, care se continuă în spirală până în vârful coloanei, unde tronează, în mărime naturală statuia divinului împărat.

Această columnă este ridicată de Senatul roman, în amintirea glorioaselor victorii repartate contra Dacilor în anul 107.

Clădirile moderne de prin prejur sunt mai înalte de cât Columna, ce atinge abia 27 metri înălțime, dar însemnatatea lor istorică nu valoarea aproape nimic, mai cu seamă pentru noi Români, față de gloriosul monument simbolic care este o mărturie reală și scumpă a originea noastră.

În câteva minute, printre strădelă îngustă ajungem în piața „Veneția”. În acest punct se întâlnesc cele trei Rome: veche, medievală și modernă. Spre sud se întind celebrele ruini înconjurătoare ale lui Septimiu Sever, Forul roman, Coloseul, Palatinul, etc., spre apus se întinde orașul medieval cu casele lui inghesuite și înegrite de fum, iar spre nord și est, orașul modern.

În fundul pieței, la marginea vechei Rome, se ridică marea monument al libertăței și unității Italiei în formă de arc cu fața-i concavă spre nord. La mijloc ca un simbol al unirii, este ridicată statuia ecvestră a regelui adorat Victor Emanuel al II-lea înconjurate de alte statui. Tot acolo s-a ridicat după războiul mondial și monumentul eroului necunoscut. Din cele două părți laterale curg în bazină, două pânze bogate de apă.

În fața monumentului pe cealaltă parte a pieței, începe marele și frumosul bulevard „Corso Umberto I“ care se prelungeste în linie dreaptă până la marginea zidului înconjurator unde este „Piazza del Popolo“ cu frumosul obelisc egiptean adus de împăratul August.

Palate vechi și noi, unele mai grandioase de cât altele, despărțite de piețe cu statui și fântâni, se înșiruează dela un capăt la altul. La mijlocul distanței între piața Veneția și piața *Del Popolo*, este piața „Colonna“ pe care se înalță altă renumită coloană, asemănătoare cu columna lui Traian, ridicată în onoarea împăratului Marcu Aureliu. Împrejur se găsesc: Parlamentul, Bursa, Poșta și puțin mai departe Panteonul. Nicăieri în Roma nu este mai mare mișcare ca aici. Oameni de diferite naționalități, din toate clasele sociale duși de interese deosebite, se încrucișează grăbiți în toate direcțiunile. Ne strecurăm și noi, prin valurile de lume, traversând piață și ne îndreptăm spre Palatul de justiție, așezat pe malul celalalt al Tibrului.

Ajungem pe podul Umberto I intins peste Tibru, în fața colosalului „Palazzo di giustizia“.

Un moment însemnat și oprii atras de o forță irezistibilă să admir tabloul feeric al asfințitului. Ultimile rază de soare se jucau pe crestele verzi ale valurilor apei domole, formând până în zaria fumurie o punte multicoloră tremurândă, în care peștișorii argintii se avântau în aer cu mișcări iuți după catifelate libelule. Imagina acestui moment mi s'a întipărit așa de bine, încât și acum îl mai revăd și simt aceiași impresie pe care am incercat-o atunci.

De multe ori am fost în situații, dacă nu exact similare dar foarte apropiate și nu mi s'a părut acest tablou așa de frumos. A trebuit să vin la Roma, ca să simt adevărata frumusețe.

După ce văzusem atâtea clădiri mărețe, vechi și noi, unele interesante prin trecutul lor, altele prin frumusețea lor reală, atâtea sculpturi și picturi de artă, priveliștea unui apus de soare a fost gustată în mod deosebit, răscolindu-mi amintirile unei vieți petrecute în mijlocul naturii, în sălbăticia pădurilor, în lumină și libertate.

Vederea acestui peisaj simplu și comun, a copleșit pentru un moment senzațiile cauzate de fapte și lucruri omenești. Astfel, palatul măreț al justiției construit pe adevărate blocuri de piatră, cu fațadă din marmoră albă, împodobită cu cele mai fine motive de artă, cu statui și statuete a celor mai de seamă oameni de legă din antichitate și din epoca modernă, nu m'a mișcat prea mult.

Se poate ca și alte motive să fi contribuit la această stare sufletească, de pildă: nedreptățile făcute de genialii juristi în alcătuirea legilor, care au cauzat atâtea suferințe omenirei în decursul timpurilor, etc.

Catedrala Sfântul Petru

Piața din față este mărginită de două galerii în semicercuri care se închid în fund cu catedrala.

Coloanele de marmură care formează cele două galerii sunt lucrate de sculptorul Bernin.

In mijlocul pieței se înalță un frumos obelisc din vremea împăratului Caligula (anul 38 d. H.)

De o parte și de alta două fântâni arteziene aruncă apă din belșug desfăcându-se în cădere, în milioane de picături.

Deasupra frontispiciului intrărei principale treisprezece statui în mărime naturală, reprezentă pe Isus, cu cei doisprezece apostoli.

Inălțimea bisericei este 130 m.

Intrăm. Dela primii pași, ne dăm seamă de imensitatea clădirii și de bogăția ornamentației. Distanța dela intrare până în fund, este mai mare de 180 metri. Bolta lucrată după planurile lui Bramante, este susținută de 50 de stâlpi de marmoră sculptați artistic. În firidele pereților o sumedenie de statui: de sfinti, sfinte și papi, lucrate în cea mai mare parte de Bernin. În dreapta se află statuia de bronz a Sfântului Petru.

Pe pereți tablouri murale și picturi pe pânză cu scene din vechiul și nouul testament împodobesc toate altarele.

Castelul „St. Angelo“

Acest castel în formă de cilindru a fost construit din ordinul împăratului Adrian spre a servi de mausoleu, dar în decursul timpurilor a servit pe rând — ca și castelul Sforzesco din Milano — ca fortăreață, închisoare, locuință și acum în urmă ca muzeu.

In sălile de jos, sunt aranjate în dulapuri de sticlă, arme vechi, costume, țesături, cercei, paftale, mantii, ceasornice, papuci de papilori, etc., cele mai multe din epoca feudalităței. În cele 3 etaje sunt aranjate picturi, sculpturi vase etrusce, monede, documente, etc.

Intr-o cămaruță este aranjat un laborator cu retorte, alam-

bicuri și diferite aparate arhaice pentru cercetări științifice. Vizităm apoi apartamentele papilor care au locuit aici: Sixt, Clement, Paul al III-lea și Borgia.

Vedem saloanele de primire, camerele de lucru, dormitoarele, capela, camerele secrete, toate mobilate în culoarea pereților pictați de cei mai renumiți pictori ai timpului, apoi bărbieria cu instrumentele ei arhaice, baia cu căzi de piatră și bronz, tezaurul cu cuferele ferecate, sufrageriile bucătăriile, etc.

In sfârșit pe o scară în zid sunim pe terasa uriașului castel cu diametrul de 64 m. unde se înalță statuia din bronz a Sfântului Arhanghel Mihail.

Piveleștea este măreță. Înaintea ochilor noștri se desfășură panorama clară și distinctă a întregii Rome.

La est se distinge destul de bine vila Medici așezată pe colina Pincio. De pe o terasă cu balustradă de marmoră așezată pe această colină, nebunul împărat roman Nerone privea în extaz arderea cetăței.

Iată în centrul Romei moderne marele „Palazzo Quirinale“ (reședința regelui) cu grădinile înprejmuitoare.

Spre sud se distinge bine Roma veche, cu Palatinul, Coloseul, Forul cu arcurile de triumf a lui Constantin și Septimiu Sever, etc.

Spre sud-vest se intinde Roma medievală cu casele ei îngrijite și inghesuite unele în altele, până dincolo din Tíbr, până la poalele colinei „Gianicolo“, pe culmea căreia tronează statuia ecvestră a eroului național Garibaldi.

Spre Vest se vede catedrala S-tul Petru și Vaticanul.

ROMA VECHE

Dintre ruinele rămase din vreamea împăraților romani, cea mai bine păstrată este Coloseul. Acest uriaș teatru roman clădit din blocuri de piatră, era împodobit odinioară atât pe din afară cât și pe dinăuntru, cu plăci de marmoră; astăzi nu se văd, de către urmele cuelor în pereții măcinați de vreme.

Inălțimea zidului exterior în părțile unde este complet, atinge 50 metri.

In interior, băncile de piatră așezate în amfiteatru, ce puteau cuprinde peste 90.000 spectatori, erau despărțite în mai multe grupe.

Sus de tot la al patrulea etaj, erau băncile destinate fe-

meilor și sclavilor; cele două etaje următoare, care cuprindeau cel mai mare număr de bânci, erau destinate burghezilor romani și străinilor veniți cu afaceri la Roma, iar în ultimul rând de bânci din imediata apropiere a arenei, luau loc oamenii senatorii, conducătorii armatelor, preoții și vestalele, făcând cerc în jurul lojei imperiale.

Jos în arena circulară, se făceau alergări de întrecere cu cai înhamăti la o trăsură cu două roate, se dădeau lupte între gladiatori, se organizau vânători de fiare sălbate și lupte navale, iar în timpul persecuțiunilor, creștinii erau acuzați de crucificații sau sfâșiați de fiare.

Romanii erau încusiti în născocirea acestor spectacole variate, de o cruzime neînchipuită, care satisfăceau instinctele bestiale ale poporului.

Cu „pâine și jocuri”, împărații romani din epoca decăderii imperiului, puteau să-și atragă simpatia poporului oprimat.

Coloseul a fost început sub domnia împăratului Vespasian și terminat sub Titus, la anul 80 după Christos care a făcut și inaugurarea. O sută de zile au tănit serbările (inaugurări), în care timp s-au sacrificat mai multe zeci de mii de prizonieri și de animale sălbate.

După fiecare act, se curățea arena de cadavre, se împrăștia nisip uscat peste băloagele de sânge închegat, se aprindeau în amfore plante mirosoitoare din orient și o adevărată ploaie de esențe mirosoitoare se împrăștia în tot cuprinsul teatrului, pentru a îndepărta mirosurile greoaie de sânge.

Spectacolul reîncepea apoi în strigătele asurzitoare ale spectatorilor nerăbdători și în urletele fiarelor flămânde. Un bătrân servitor îmbrăcat ca și Charon¹⁾ bătea de trei ori în poarta unei hrube subterane și poarta se deschidea.

Din întunericul subteranei ieșeau înfrigurați unul câte unul, creștinii, îmbrăcați în piei de animale și cum ajungeau în mijlocul arenei îngenunchiau și ridicau mâinile în sus. Când toți se găseau alături, imnul „Christus regnat” răsună în teatru din ce în ce mai sonor, spre uimirea spectatorilor, care nu se așteptau ca creștinii să cânte în fața morței.

Dar altă poartă se deschidea și lei însăși vînătorii cu coamele sburlite, săriau în arena, alergând în toate părțile. După pu-

¹⁾ Charon (barcagiul care conduce sufletele morților peste râurile infernului).

în timp fiarele descoperind în grămadă de blâni, hrana proaspătă, creștinii dispăreau unul câte unul în stomacurile flămânde. Scenele fioroase erau aplaudate frenetic de spectatori, care urmăreau cu nesăt desfășurarea crâncenului masacru, înghesuindu-se și strivindu-se unii pe alții, ca să poată vedea mai bine.

In scurt timp, nu se mai auzea nici cântarea de preamărire a lui Christos, nici sbieretele fiarelor sătule și nici sgomotul mulțimei.

Cezarul dădea un nou ordin.

Altă poartă se deschidea și în arenă năvăleau tot soiul de fiare: lupi, hiene, pantere, urși, tigri, care umpleau de spaimă priu, răgetele și mărâiturile lor pe spectatori. Însă odată cu acest suvoi de bestii, apăreau printre bânci vânători încercați, înarmați cu arcuri și săgeți. Incepea vânătoarea. Animalele se prăbușeau unele peste altele, în urlete însăși vînătorilor, săgețile și săgețiile își săpătindu-se în poporul în delir aplauda cu sgomot infernal sfârșitul acestui al doilea act.

Și astfel actele urmau unelc după altele despărțite de pauze lungi, în care timp, personalul teatrului curăța arena pregătind-o pentru actul următor, iar împăratul, demnitarii și poporul serveau fripturi, fructe și băuturi răcoritoare, discutând și comentând diferitele scene caracteristice ale spectacolelor.

Așa se desfăsuau Romanii, în epoca decaderei imperiului și această clădire măreță este singurul martor al vieții de atunci.

De aci, o cărare îngustă printre ruini, ne conduce la muntele Palatin unde legenda spune că Romulus și Remus au fost alăptați de lupoaică.

In partea de jos trecem prin gangurile intunecoase de piatră rămase din palatul împăratului August, apoi prin gangurile suprapuse al palatului împăratului Tiberiu și în sfârșit prin ruinele palatului lui Caligula și Neron. La intersecția a două ganguri, ghidul ne arată locul unde a foat asasinat Caligula când se întorcea dela o serbare dată în circ. Deasupra pe toate aceste ruini este casa lui Liviu.

De pe culmea Palatinului se desfășoară înaintea noastră cea mai frumoasă priveliște a ruinelor Romei Antice. Iată ruinele marelui Circo Massimo la poalele Aventinului, unde se dădeau serbări multe și mai grandioase ca cele din Coloseu.

Mai departe se văd ruinele galbene ale termelor¹⁾ lui Cara-

¹⁾ Băi publice.

cală și pe lângă ele se vede șerpuind șoseaua Sf. Sebastian, prelungită dincolo de zidul înconjurător al Romei, cu renumita „Via Apia Antica”.

Legenda spune că Sfântul Petru, după ce stătuse nouă luni în închisoarea Mamertină, fu eliberat de cățiva temnici romani (creștiini), chiar în noaptea ajunului crucificării. Pe o ploaie torențială și o furtună grozavă, Sfântul Petru intenționând să părăsească Roma, alergă din răsputeri spre una din porțile orașului.

Trecu prin Forul pustiu, ocoli Palatinul și o apucă pe șoseaua ce duce la catacombe, pe Via Apia Antica. Între timp ploaia înceasă, cerul se înseninase și o răcoare plăcută plutea în aerul dimineței. Deodată, Sfântul Petru vede o lumină albă încununată de raze înaintând spre el. Atrăs de misterioasa lumină o cărcetă cu atenție și recunoșcu în ea spre marea lui mirare, chipul Invățătorului său.

Bătrânul atunci căzu cu fața la pământ și după un timp îl întrebă: „Quo vadis Domine”? (Unde mergi Doamne?), iar Iisus i-ar fi răspuns cu voce blândă. „Când tu părăsești poporul meu, eu mă duc la Roma... pentru a fi răstignit încă odată”.

Se zice că Apostolul când a ridicat capul din țărâna n'a mai văzut pe nimeni împrejurul lui și luând toagul s'a reîntors la închisoare, rugând pe temnicii să-l pună din nou în lanțuri. A doua zi a fost răstignit cu capul în jos, după dorința sa, de oare ce nu se socotea vrednic să moară în poziția în care a murit Mântuitorul.

Pe acel loc s'a clădit mai târziu o bisericuță cu numele „Quo vadis Domine”, unde se păstrează cu sfîntenie o placă de piatră, pe suprafața căreia se văd foarte lămurit urmele picioarelor marelui apostol. Această biserică am văzut-o, peste câteva zile, când am vizitat catacombele.

Spre nord-vest se întind o puțderie de ruini, care mai de care, mai interesante prin trecutul lor: arcurile de triumf al lui Constantin, Titu și Septimiu Sever, templele lui Saturn, Castor și Polux și al Venerii, Basilica Iuliană, Forul unde marele orator Cicerone ținea discursuri în aplauzele mulțimii și în fine Capitoliolul, zidit pe colina Capitolinului, unde se încoronau lupătorii glorioși în războae și unde după o legendă, găștele prin strigătele lor ar fi deșteptat din somn soldații romani asediați, evitând astfel un atac nocturn al Galilor.

Astăzi în mijlocul acestei clădiri este Primăria Romei, iar părțile laterale, de construcție mai nouă, sunt ocupate de muzeu.

În acest spațiu presărat de ruini, mărginit pe de o parte de Palatin și pe de alta de Capitoliu, era inima Romei.

De aci porneau armatele cari răspândindu-se prin toate arterele marii impărații, ajungeau până în codrii seculari ai nordului, până în pustiurile nesfârșite ale Africei, până în Indii și până la oceanul nemărginit și tot aici se întorceau, încărcate de colosale bogății, aducând cu ele mii de prizonieri și animale sălbatece de sacrificat în circuri.

În acest timp de glorie, Roma adăpostea vizitatori din toate colțurile marelui imperiu, atrași de faima glorioaselor armate care împrăștiau pretutindeni civilizația romană.

Dar epoca de glorie nu întârzie prea mult și ca ori și ce organism ajuns la culmea puterii lui, falnicul imperiu, începe închetul cu încetul să piardă din putere și deci din influență apropiindu-se de sfârșit. Impărați incapabili și degenerați se perindă la cârmă, armata se desorganizează, administrația este o uneltă în mâna conducătorilor linguișitori și, în acest haos, creștinismul prende rădăcini din ce în ce mai adânci în massele poporului.

Imperiul este cotropit de hoardele barbare din nordul și estul cenușiu al Europei, armata se retrage din fața lor, îngrămadindu-se spre Metropolă, unde încep lupte de exterminare între diversii pretendenți la tron.

Biata Romă suferă în acest timp cele mai grele încercări; este arsă și dărămată din temelii de mai multe ori.

Ruinile ce vedem sunt mărturiile acestei epoci nenorocite când urmașii distrugneau tot ceia ce înaintașii lor clădiseră.

Pentru cercetătorii specialiști în istorie, aceste ruini sunt comori neprețuite, de unde se pot culege, datele și informațiile cele mai interesante și mai apropiate de adevăr pentru reconstituirea trecutului. De aceea Musolini conducătorul de fapt al Italiei, înțelegând însemnatatea istorică a urmelor civilizației romane, încearcă astăzi să reconstitue în marginile posibilităței, această inimă a Romei vechi.

Ne scoboram apoi în *Foro-Romano*, călcând pe aceleași lespezi de piatră, pe cari înaintașii noștri glorioși le-au călcat și ne strecurăm printre coloanele rupte, spre eșire, părăsind acest sanctuar al trecutului.

Pentru că eram în apropierea bisericii St. Pietro în vincoli

(Sf-tul Petru în lanțuri) ne abatem s'o vizităm. Aici se găsesc lanțurile cu care a fost legat Sf-tul Petru în închisoare și tot aici se găsește magnifica statuie de marmură a lui Moisi lucrată de genialul Michel-Angelo.

In fundul bisericii, pe partea dreaptă, într'o scobitură a zidului este așezată minunata statuie.

Moisi în proporțiile unui uriaș săde pe un tron, cu tablele legii subțioară. Fața puțin întoarsă spre stânga este încadrată de doi ochi pătrunzători și de o barbă în fuiocare ce-i ajunge până la brâu. Mușchii mâinilor goale, scoși în relief, ca și vinele dău impresia că privim un corp viu.

Marele maestru a redat strălucit momentul, când Moisi, scoborit de pe muntele Sinai cu tablele legei, găsește pe Evrei închinându-se vițelului de aur.

Fața semi încrustată a lui Moisi exprimă indignare și revoltă; mușchii contractați, vinele umflate, precum și piciorul stâng puțin tras în urmă, arată că e gata să se ridice și să sfărâme cu cea mai mare înverșunare idolii ciopliti ai poporului.

Se zice că Michel Angelo în momentul când a terminat statuia, minunat și el de frumoasa execuție, ar fi lovit cu ciocanul în genunchiul drept al statuei strigând: „parlata” (vorbește). Poate că această legendă este numai o explicație a crăpăturii în marmoră la genunchiul piciorului drept al statuei.

Panteonul și Catacombele

Panteonul a fost construit de generalul Vestpasian Agrippa, ginerele împăratului August, cam pe la anul 50 înainte de Christos și a fost consacrat cultului tuturor zeilor. Construcția este cilindrică, din cărămidă, cu pereți groși de șapte metri și căptușii cu plăci de marmoră pătrate, săpate tot în pătrate din în ce mai mici. În mijlocul cupolei are practicată o deschidere circulară pe unde pătrunde lumina soarelui. În interior de jur împrejur, în ziduri sunt nișe sub care sunt îngropăți regii: Humberto I și Victor Emanuelle al II-a precum și Raphael Sanzio, marele rege al artei.

Ca amintire, cei ce vizitează sanctuarul acesta sfânt, sunt rugați să se iscălească într'o condică.

De aci în două automobile de cursă, ne îndreptăm spre catacombe. Eșim pe poarta Sf. Sebastian și apucăm pe *Via Apia Antica*, pe unde Sf. Petru, părăsise Roma și pe unde primii creș-

tini își conduceau martirii spre mormânt. Trecem pe lângă „*Tomba di Cecilia*” (mormântul Sf. Cecilia Metela) de formă cilindrică și ne oprim în fața bisericii „*Ouo-Vadis Domine*” unde ghidul ne arată piatra pe care Sf. Petru a stat când i s'a arătat Mântuitorul.

De aci încolo, șoseaua e presărată de petre funerare pe ambele laturi. Sub aceste petre, dorm somnul veșnic, glorioșii soldați romani morți în timpul luptelor.

Ajungem în sfârșit în frumoasa *Campagna romană* unde se găsesc catacombele.

Mergem pe o alei de cipri și pini, până într'o curte largă unde se găsește o căsuță ce adăpostește doi călugări delegați de Papa cu primirea vizitatorilor și cu vinderea diferitelor obiecte și cărti poștale, ca amintire.

După ce achităm taxele de intrare, ni se împart tuturora câte o lumânărică și scoborîm după călugărul călăuză. Primele trepte sunt de piatră și destul de lungi ca să putem sta câte patru alătura, dar după a 25-a treaptă când a trebuit să ocolim în loc, nu mai încăpeam de cât unul câte unul; distanța între pereți nu e mai mare de 1,20 metri, înălțimea bolții însă, este de cel puțin 3 metri.

Mergând ai impresia că te scobori, căci pe măsură ce înaltezi simți pe umeri o apăsare din ce în ce mai mare. Din loc în loc, se desfac, la dreapta și la stânga, alte ganguri, aşa că nu-i chip să rămâi cumva în urmă, căci răsti se te rătăcești în această cetate a morții din care să nu mai poți ieși niciodată. Aceste ganguri subterane sunt așezate, în unele părți în etaje; cel din urmă fiind la cel puțin 20 metri dela suprafață.

Se zice, că la un loc, subteranele au o întindere de peste 900 km.

In pereții de pmânât deoparte și de alta se văd plăci de marmoră sau de piatră ordinară, pe care sunt săpate sau numai scrijălate cu un cui, inscripții în latinește sau grecește, scurte dar sugestive, pornite din sentimentul profund creștinesc a iubirii de aproape.

Uneori cuvintele sunt intercalate de semne simbolice convenționale, întrebuițate de creștini în diferite ocazii, când nu voiau să fie înțeleși de pagâni. Semnele ce întâlnim cel mai des sunt: peștele, ce înseamnă creștin, barca, viața omenească; porumbița, sulțetul omului, frunza, pace veșnică, etc.

În câteva vorbe și semne și-au închis acești oameni, toată credința lor, chinul și nădejdea într'un viitor mai bun.

In dosul plăcilor așteaptă de aproape 2000 de ani milioane de martiri ziua judecății și poate vor mai aștepta încă multă vreme, căci două mii de ani nu înseamnă aproape nimic în viața universului.

După aproape zece minute de mers printre morminte, ar fi fost imposibil pentru ori care din noi să se mai poată reîntoarce la punctul de plecare, de oare ce călugărul ocolise când la dreapta când la stânga, de mai multe ori, oprindu-se din când în când pentru a ne arăta câte un mormânt al vre-unui sfânt sau martir dintre cei mai de seamă.

Aici este Sfânta Cecilia, dincolo este sfântul Sebastian, mai încolo într'o sală destul de spațioasă numită „Camera Papale”, sunt îngropăți mai mulți papi unde în fiecare an într'o zi anumită se face slujbă mare pentru pomenirea morților.

Dacă aceste ganguri subterane ar fi aerisite și luminate, numărul vizitatorilor ar fi înzecit mai mare, căci studiul inscripțiilor ar reține pe specialiști și pe curioși diletanți, ore întregi, în preajma nenumăratelor morminte, dar aerul umed este îmbinat cu un miros sufocant de mucigai, încât de abia intrat, manifestă dorința de a te reîntoarce, cu sacrificiul de a nu mai vedea nimic. Și curtoate acestea, catacombele sunt vizitate anual de cel puțin 15000 oameni.

In prima epocă a creștinismului aci veneau creștini să se roagă nou lui Dumnezeu, în preajma morților lor scumpi, în preajma martirilor și sfintilor.

Parcă văd pe Sf. Petru ridicat pe o piatră cuvântând drept credincioșilor care îl ascultau cu evlavie și credință desăvârșită.

In catacombe, împreună cu morții, au trăit creștinii, în timpul focului Romei și mai târziu în timpul persecuțiunilor. Aci, în acest oraș subteran, au suferit de foame și de sete, în bezna nesfârșită a gangurilor cu aer infect, adeptii invățăturilor lui Christos și au primit botezul cea mai mare parte din ei. Am putea zice că, sub Roma pagână a luat naștere arborele viguros a creștinismului, care a pătruns boltile, s'a înălțat în aer și apoi petalele florilor lui, duse de vânturi a îmbălsamat, întreg apusul Europei.

Prof. V. Bălănescu

SETEA DE CULTURĂ

Avem datoria de a cultiva limba școlarilor pentru ca, prin ajutorul ei să poată pe deplin înțelege viața și sentimentele poporului nostru. Și cum, tot acest tezaur sufletește îl găsim numai în cărți, vom îndrepta tinerimea școlărească la cetarea cărților de valoare neîndoelnică, ferind-o de năvala nerușinării tipărită.

Este de netăgăduit că tineretul care se ridică, dorește căt mai mult să se instruească. Chiar în acele școli secundare, unde nivelul cultural este scăzut, care profesor sătruitor să ar putea plângă că școlarii nu-i cer carte cea bună, nu-i întind mâini tineri pentru a dobândi hrana sufletească? Numai el să vroească și să știe ce să aleagă. De altfel, în liniile generale, problema dezvoltării intelectuale a tineretului încă așteaptă grabnice soluții.

Indepărtat dela minciună, josnicie și inactivitate, tineretul are nevoie să fie îndreptat către adevărurile științei, care-l vor însemna și-l vor întări mâine. Profesorul de limbă română să nu șovăească ci să înlăture cu istețimea orice împotrivire ar întâlni. Cât de mic și va fi bugetul școlar, el să-i dea viață, organizând biblioteci în fiecare clasă, deschise pentru toți. În fața proastei adunări de cărți etichetate ce umple dulapul unui mare număr de biblioteci școlare, profesorul bibliotecar trebuie să-și pună sărguință pentru a gospodări pușina zestre de cărți bune ce-i sunt incredințate: necompletele volume de basme, rarele texte din creațiunile populare, colecțiile despărțiate de reviste etc. Să-și dea silința ca ele să circule în cât mai multe mâni, să desvolte gustul de citire și de învățare, punând pe toți să-i intereseze cuprinsul lor.

Să nu fie o simplă achitare de conștiință, făcându-se „cultura“ numai în vederea stabilirii unei statistici.

Până la tipărirea unor antologii din autorii noștri clasici și contemporani cât și a unor lucrări în care să găsim România pitorească, aşa cum este țara noastră, în frumusețea ei —, cu priveliștile, cu bogățiile, cu munca în frumusețea ei —, cu priveliștile, cu bogățiile, cu munca și cu datinele pe care le sfîntesc numai trăirile adevărate; până la apariția acelor volume cu fondul popular, din care se pot scoate atâtea flori frumoase la lumină, îndreptarea va veni deocamdată dela profesorul care se va folosi de cele câteva cărți ce le are la indemână.

Prin mijlocul acestei posibilități spirituale va lua ființă în școală o reală atmosferă culturală.

Să sperăm, deci, că viața spirituală va precumpăni în noianul altor griji mărunte, silind ca energiile tinere școlare să nu se dea înlătură, în aşteptarea rândului la muncă.

G. Dimitriu

ROLUL ȘCOALEI SECUNDARE

în formarea personalității elevului și a idealului social-moral.

Orice început de activitate omenească, ce se desfășoară spre realizarea unei opere sau lucrări de interes obștesc, ca și de interes individual, este în prealabil supus unor planuri sau scheme, care oglindesc mai întotdeauna în ele, însăși proiecția gindului realizator sau și puterea de anticipare a spiritului creator uman, înzestrat cu minunatul atribut de ordin divin: inteligența activă în mediu social cosmic.

Același lucru se petrece și în cimpul de activitate al școalei noastre secundare, căci la orice început de an școlar se propune planul sau programul activității al cărui rezultat îl cercetăm și apreciem cu prilejul unor asemenea zile solemnne, de înconjurare a muncii rodnice a unora dintre elevi, dar și de muștrare și sancționare a indolenței și nepăsării altora.

Căci pentru lucrătorii cei buni, în cimpul cărții, ca să întrebuințeze un termen biblic, momentele acestea sărbătorescă însemnează prilejuri de recomfortare și de curată înălțare sufletească, ca și de stimulare a energiilor spirituale în plină desfășurare.

Mai însemnează clipele rare din viața tinerilor elevi, cărora li se verifică puterile sufletești în plină creștere și li se fixează crezul cel nou al vremii, ce se poate rezumativ redă în cuvintele: muncă rațională, ordonată, incredere în puterile sufletești proprii, puteri ce se desvoltă prin cultura ce reclamă dragostea pentru valorile ei, adică pentru adevăr, bine și frumos; la cari se adaugă lauda, promisiunea și speranța de mai bine, precum și îndemnul, atât de frumos și de lapidar prins în cuvintele Scripturii: „vrednic este lucrătorul de plata lui“.

Dar asemenea momente solemnne mai pot da loc și la unele reflexiuni și pune unele probleme atât pentru elevi, pentru părinți, cât și pentru noi profesorii, reflexiuni ce se opresc însăși stărilelor social-culturale ale vremii noastre.

Este vorba, între altele, de vechea problemă, ce, dela epoca

la epocă ne înfățișează atîtea puncte de vedere și care problemă se poate enunță prin cuvintele : care-i rolul școalei și în special al școalei secundare în formarea personalității elevului și în determinarea idealului social-moral.

Din cea mai adincă antichitate, decind să a ivit în societatea umană, evoluată, instituția școalei, — fie că aceasta se făcea în aer liber, sub forma tovarășiei plăcute dintre un invățător improvizat, cu oarecare autoritate, și discipolii de ocazie, ce în mod spontan se adunau și-și frămîntau împreună mintea, pentru a da răspunsuri la anumite întrebări, ce mărturiseau existența și persistența principiului causalității, — fie că se făcea în instituții organizate sub tutela bisericii, cealaltă instituție ce i-a condiționat formarea și organizarea, în scopul de a se servi de ea, ca în evul mediu, — fie că ființa școlii era determinată de inițiativa privată sau rînduită și organizată temeinic de puterea politică a statului, ce astăzi o socotește indispensabilă, — școală, și în special școală secundară, a fost și va rămîne instituția prin excelență chemată să difuzeze cultura generală, sub toate formele și sub cele mai alese auspicii, între care : programa, ce ne indică felul cum trebuie orînduită și împărțită materia de învățămînt ce se predă elevului, metoda, adică procedeul ce trebuie avut în vedere la transmiterea cunoștințelor și materiei, adică ce și că trebuie să dăm elevilor.

Dealtfel, pentru fixarea acestor trei pioni ai școalei organizate de astăzi, adică a programei, a metodelor și a materiei de predat, a trebuit, aiurea ca și la noi, munca și experiența didactică a mai multor generații. Este deajuns să spune că școală secundară românească, privită ca instituție de cultură ce face tranziția între școală primară și învățămîntul superior universitar, și-a avut evoluția ei și și-a găsit adevarata organizare și organizatorul abia la sfîrșitul veacului trecut, prin legea din 1898, lege ce a fost inspirată de C. Dumitrescu-Iași, fostul director al seminarului pedagogic din București, care a și fost raportorul și sufletul acestei legi.

Raportul întocmit cu această ocazie este atât de elovent, iar conținutul lui atât de apropiat spiritului pedagogic al timpului și școalei noastre, încît pentru înălțimea lui de vederi, el poate sta astăzi ca și atunci în fruntea oricarei legi a învățămîntului.

Căci filosoful și pedagogul ce a fost C. D.-Iași, a prins în mod minunat, în cîteva fraze, aproape toate ideile mari, directoare, ce

trebuie să stăpinească geniul bun al școlii, ca și cale nouă pe cari trebuie să păsească aceia, cari erau chemați să îndeplinească greul rol de educatori și îndrumători ai tineretului școlar secundar, în cea mai critică și mai hotărîtoare vîrstă a vieții lui, vîrstă, care se incadrează aproximativ între 10-20 ani.

Intr'adevăr, iată ce spune el în sus amintitul raport :

„In intențunea proiectului nostru de reformă, este schimbarea complectă a direcțunii învățămîntului secundar. Trebuie să scăpăm tinerimea de surmenajii; trebuie ca învățarea lecțiilor să se facă în clasă, în timpul celor 5 ore de studiu pe zi. Cele 2-3 ore pe zi, cari rămîn de ocupație școlarilor acasă, trebuie folosite pentru teme, pentru compozitii, pentru aplicații a celor înălțate în școală, iar nu pentru memorizarea cîtorva cîștiguri cîtite într'o carte.

Trebuie să se știe că școlarii liceului nu sunt chemați să învețe știința propriu zisă. Ei au să învețe numai cîteva noțiuni din domeniul bogat al științelor, dar prin ele trebuie să se cultive mintea și inima. Desvoltarea puterilor sufletești este totul pe care-l urmărește școală secundară; instrucțunea e mai mult un instrument pentru educație. Si mai departe, vizînd rolul profesorului îl rezumă în cuvintele : a pregăti generațiiile cu puteri armonic desvoltate, capabile de a se susține cu succes în lupta pentru existență“.

Deschidă cîndeva astăzi lucrările unuia sau altuia din eruditii și încercării îndrumători sau pedagogi, ce stau în fruntea învățămîntului vremii noastre și va vedea că principiile raportorului legii din 1898 n'au fost schimilate ci cel mult amplificate de aceștia.

„Școală secundară, spune prof. G. G. Antonescu, dă elevilor o cultură informativă, și aceasta, — fie că e vorba de cultura generală a liceului, fie de cea profesională a școlilor comerciale, — căci și într'un caz și într'altul dă elevilor noștri informații din anumite domenii ale culturii omenești. Alături de aceasta însă mai este o altă noțiune a culturii, ce trebuie fixată în mintea tuturor îndrumătorilor tineretului, care s'ar putea numi cultură formativă.

Ea ar consta în a forma spiritul elevului, adică în a desăvîrși și în a perfecta ceeace aduce el cu sine dela natură, sau în alți termeni, de a actualiza potențialul psihic al elevului.

E ceeace accentua C. D.-Iași, cînd cerea cultivarea mintii și a inimii, și desvoltarea puterilor sufletești.

Cultura formativă, spune G. G. A. are un caracter individualist, căci nu se poate să ducă la rezultate satisfăcătoare, decit

dacă și în măsura în care ține seamă de aptitudinile naturale ale fiecărui individ. În al doilea rînd, această cultură, ținând seamă de individualitatea elevului, nu va provoca în sufletul elevului numai activitatea mecanică, reproductivă, caracteristică școalei vechi, ci și o activitate productivă, creatoare, în sensul că elevul va putea să descopere ceva cu mintea lui, sau pe baza elementelor ce îl oferim noi, să realizeze construcțiuni personale în toate domeniile.

Ori această activitate creatoare este nota sau atributul cel mai de seamă al personalității, deci și al personalității în formătie a elevului, personalitate, care trebuie privită ca o organizare superioară, armonică, a tuturor puterilor sufletești, organizare ce presupune și reclamă inițiativa personală, autonomia morală și activarea numai în direcția idealurilor morale și culturale ale societății.

Ori, cum se poate ajunge la această organizare armonică ce marchează personalitatea sau, altfel spus, cum se poate ajunge la înălțarea naturii omenești pe culmile umanității însăși?

Prima condiție este aceia de a ne forma un capital etic, deci un capital al ideilor morale, cari să fie dominante în toată desfășurarea activității noastre individuale și sociale.

Între aceste idei enumărăm ideia de perfecționare, care constă, după Herbart, dintr-o voință tare, ordonată și consecventă. Din tărâia voinții îsvorăsc toate virtuțile individuale: susținerea adevărului, cumpătarea, sinceritatea, curajul, răbdarea etc., virtuți cari desăvirschesc o personalitate morală.

2). Ideia de bunăvoieță sau de bunătate, care constă în a conforma voința noastră voinții altuia, căruia îi vrem binele fără interes. Dintr-o voință bună îsvorăsc toate virtuțile sociale: devotament, milă, jertfă și demnitate, etc. Omul cu fondul său animalic și egoist, tinde la conservarea sa individuală, dar educația trebuie să-l facă altruist, altruismul avind de scop conservarea comunității, a neamului, de multe ori, în paguba și cu sacrificiul individului.

3. Ideia de dreptate care este acordul voinței noastre cu voința altuia care voiește să dispună de acelaș obiect.

Această idee morală se traduce în viața socială prin a da fiecaruia ceiace i se cuvine.

4. Ideia de echitate care este răsplata sau pedeapsa ce o voință acordă alteia ca un semn de aprobare a acțiunilor sale.

5. Ideia de libertate interioară, care este punerea voinței în

acord cu ideile morale sau cu armonia dintre judecata morală și voința morală. Aceasta se rezumă în guvernarea de sine, în stăpinirea sufletului de către el însuși, sau în autonomia interioară. Stăpinirea de sine este după Foerster cea dintâi însușire pe care omul trebuie să o dobindească. Ea se compară cu dentitia leului sau cu ochii vulturului. Cine nu o are în societatea omenească cade în lupta pentru existență, ca și un leu fără dinți, ca și o pasăre fără ochi.

E ușor a deosebi în moralitate, observă Mauxion 3 elemente esențiale: un element estetic — perfecțunea și libertatea interioară; un element rațional și logic — dreptatea și echitatea; și un element de ordine socială; bunăvoieță sau iubirea aproapelui.

Strînsa legătură dintre intelect și moral o rezumă Queirat în chipul următor: „În armonia puterilor sufletești, inteligența trebuie să aibă rolul unui diriginte. Acordul sufletului cu el însuși, armonia interioară se obține prin subordonarea vieții sensoriale, voinței, și prin subordonarea acestia, rațiunii, care la rîndul său se conduce după legile sau ideile morale.

Ideile morale trebuie să fie ideile motrice sau ideile forțe, adevărătele călăuze ale activității noastre. Din exercitarea lor se va forma, ceiace numim automatismul moral, cu care omul va intra în moralitate și umanitate. A crește generațiile în moralitate înseamnă să le asigura succesul în viața socială, căci atunci ele vor sta deasupra legilor sociale, după cum moralitatea stă mai presus de legalitate.

Aceste însușiri morale sau virtuți nu-s daruri de zine, ci sunt opera unei continue educații negative și pozitive, cari nu se poate face sistematic decât paralel cu dezvoltarea intelectuală în lunga durată a vieții școlare și în special a celei secundare.

Formarea personalității presupune trecerea prin următoarele 3 procese sufletești: întâi cîineva trebuie să se cunoască pe sine însuși, să-și cunoască propria individualitate naturală. Cunoașterea de sine a elevului este primul pas spre formarea personalității.

Al doilea pas, nu-i suficient ca să mă cunosc pe mine, pentru a deveni o personalitate, trebuie să transformăm această individualitate pe care am cunoscut-o. Cum pot să transform? Trebuie să iau o atitudine critică, față de propria mea individualitate. Și atunci, al doilea proces după auto-cunoaștere ar fi procesul de autocritică. Cum se poate face această critică? Critica presupune întotdeauna un criteriu și adevăratul criteriu nîl dă tocmai acele valori ideale ale conștiinței mele pe care în școală îl dobîndește elevul

prin convingerea morală. Prin prisma acestor valori ideale pe care elevul le-a cucerit în mod activ în conștiința lui prin convingere, poate el să aprecieze apoi propria sa individualitate și să constate că sunt scăderile sale față de ceeace conștiință îi impune ca moral. *Si în sfîrșit, după ce am făcut și auto-critică, după ce știm ce suntem și ce trebuie să devenim, atunci căutăm să devenim ceeace conștiință ne dictează.* Așa dar, al treilea proces și ultimul este auto-transformarea. Acest din urmă proces este acel care dănuiește cel mai mult, de aceea sunt oameni cari ajung la adânci bătrânețe fără să fi ajuns o personalitate.

Desigur, că școala secundară nu are pretenția să dea personalități desăvîrșite. Ceace poate să facă ea, este să netezescă drumul pentru desăvîrșirea acestor 3 procese. Prin studiul individualității, se dă tinerilor elevi prilejul de a se cunoaște, iar prin sistemul educației morale se dă ocazia unea să-și capete criteriile necesare pentru auto-critică, iar prin exerciții de voință, îi dau deprinderea de a reuși cind și-a cunoscut anumite defecte, să le corifice prin proprie voință și efort personal".

Acestor principii sunt credincioși autorii programei analitice și învăț. secundar cind recomandă: „Luminarea inteligenței și stimularea sentimentului atât de necesare vieții morale, socotindu-le ca pe condițiile premergătoare formării personalității”.

Educația morală, spun autorii programei, se completează și se desăvîrșește prin căptărea deprinderilor de acțiuni bune. Iar deprinderile bune se ciștigă prin exercitarea statonnică a voinții în manifestări active călăuzite de un ideal moral. Ori, clarificarea acestui ideal revine școlii secundare, cum aşa de frumos spune răposatul Pîrvan, în una din avintatele lui conferințe intitulată: „Datoria vieții noastre”. Confraternitatea școalei noastre trebuie să înțeleagă viața ca o luptă pentru mai multă gînd. Spontaneitate, originalitate, însuflețire, spiritualizare a întregii noastre munci ordonate în viață. Iar spiritualizarea aceasta a vieții, valorificată după unitatea de măsură supremă: etern valabilul uman să fie legea perpetuă a deosebitii animalicului de uman, naturalului de cultural, materialului de spiritual. În viața-spirit e cuprinsă însăși legea de existență a cosmosului. Si ridicindu-ne din țărina care ne trage la dînsa, proclamîndu-ne una cu spiritul viu al lumii, noi împlinim comandamentul legii vieții pe pămînt: dela sub-o mână la om, dela om la zeu". Idealul uman al educației constă în dezvoltarea armonică, li-

beră a tuturor puterilor sufletești și trupești. Această dezvoltare va asigura omului, cum spune filosoful german Paul Barth, 2 mari imperii: unul asupra să insuși — este țără omului interior, și aceasta se numește civilizație; altul asupra omenirii și naturii — este țără omului exterior și aceasta se numește cultură.

Idealul social uman, spune un pedagog și naturalist, este ca o monedă cu 2 fețe, care se întregesc una pe alta: pe o față stă scrisă perfecțiunea intelectuală și morală a omului, cum a cerut-o Domnul Isus Hristos: „Drept aceia fiți desăvîrșiti precum desăvîrșit este Tatăl vostru din ceruri”, pe alta stă scrisă solidaritatea socială, egalitatea, fraternitatea, libertatea, isvorite din iubirea aproapelui, cum a propăvăduit-o tot Christ: „Iubiți pe vrășmașii voștri și rugați-vă pentru cei ce vă prigonesc pe voi”.

Prof. I. Totolici

— — — — —

— — — — —

C O N F E R I N T A

ținută la Liceul „Unirea” cu ocazia

săptămânii cărții în 12 Mai 1934.

Patrimoniul cultural al unui popor se cunoaște după numărul cărților originale pe care le produce în decursul evoluției sale. Un popor este cu atât mai cult cu cât știe să se folosească mai intelligent, deci mai practic, de cuceririle pe care marii gânditori ai lumii le-au realizat și pe care la rândul lor, le-au expus în opere originale, traduse repede în toate limbile. A ceto astfel de operă înseamnă și să te folosești pentru viața de toate zilele de experiențele altora, înseamnă apoi a fi stimulat și a produce altele, rezultatul acestor lecturi, al experiențelor și gândirii zilnice, cu un cuvânt, a-ți exprima în scris ceeace înimă ta simte și creerul tău gândește, înseamnă a mai ușura cu ceva viața omului — așa cum au făcut marii descoperitori în știință, sau a-l face pe om să mai uite din multimea necazurilor, ridicându-l într-o sferă mai înaltă a poeziei — așa cum fac poetii și literații cu operile lor.

Proverbul românesc ilustrează destul de plastic această însemnatate a cărții: „Ai carte, ai parte”, zice țărانul nostru, convinț de însemnatatea acestui lucru. Căci cartea bună este tovarășul nedespărțit atât al omului de jos, cât și al intelectualului de sus. Din ea fiecare ne scoatem indemnuri sufletești. Ea ne salvează viața atunci când ne găsim în sărăcie, ea ne învață ce e răbdarea și resemnarea, ea ne face școala voinții, ea este tobagul celui slabă nog ca și arma de neînvins a celui ce o știe să mânuie.

Știind cum trebuie să o citești, străbați și trăești mai ușor în lume. Ea este o comoară de neprețuit, pe care mulți nu o văd, deși s-au văzut cazuri când o carte poate fi determinantă în cariera de mai târziu a cuiva, ea fiind chiagul și semnul distinct ce caracterizează un popor.

Cartea a fost foarte mult prețuită din cele mai vechi tipuri, în special cea religioasă. Alexandru Macedon, marele im-

părat, avea în cortul lui pe lângă generali și buni străogi și Iliada lui Homer. Vă aduceți desigur aminte de lupta care s'a dat în toate țările pentru Biblia, carteia cărților, să fie tradusă pe înțelesul fiecărei limbi, vă aduceți desigur aminte de mișcarea husitismului la noi, care a dat naștere primelor manuscrise românești și veДЕți cum lupta cărții învinge, literatura fiind unul din semnele prin care popoarele se fac nemuritoare, intrând în hora cea mare a civilizației lumii.

Ea este sanctuarul în care se adună marea de gânduri a înaintașilor, slova scrisă fiind aceea care rămâne vie în istoria omenirii și din care descifrând-o, vedem cum au trăit și ce-au realizat strămoșii noștri.

Această slovă scrisă numai carteă ne-o păstrează, la ea alegăm întotdeauna și pe ea o sărbătorim astăzi.

Prin propaganda care se face în această săptămână a cărței se urmărește ca ea să străbată până în păturile cele mai de jos ale țărănimii noastre în mare parte încă analfabetă.

Technica modernă răspândește carteă în zeci de mii de exemplare, încât ușor poate fi accesibilă oricui.

In momente de grea restrîște, de mari nenorociri în viața noastră de singurătate, cum a fost de exemplu aceea a italianului Silvio Pellico, închis în temnițele austriace, carteă, sau scrierea ei a rămas singura îndeletnicire, singurul sprijin moral, singurul reconfortant sufletesc în oțelirea caracterului.

Cartea este aceea care ne ridică în cele mai înalte sfere ale idealismului, ea ne sugerează idei înalte morale, ea ne său'rește idealuri sociale noi, ea ne dă mijloacele prin care le putem realiza, ea ne ține trează în noi dragostea de familie, de D-zeu, ca și iubirea de neam, dar mai presus, ea ne procură acea placere estetică, desinteresată pe care și celelalte arte, născute tot din surplusul de viață, ne-o produc.

Istoria noastră este plină de oameni cari au iubit carteă, au patronat-o, au contribuit la răspândirea ei, ei însăși fiind mari cărturari. Citez un exemplu destul de cunoscut de altfel, n'avem decât să ne gândim la marele cronicar, sau mai bine zis istorograf, Dimitrie Cantemir, despre care ni se spune că de mic copil citia tatălui său, ce nu știa decât să-și semneze numele și care nu numai că a ajuns un învățat, cu renume mondial, dar în refugiu lui în Rusia, cu dorul după Moldova lui dragă, și-a scris în graiul nostru opera ce și azi e numuritoare.

In nota aceasta a tradiției se găsește Majestatea Sa Regele Carol al II-lea, care este inițiatorul acestei săptămâni a cărții și care dorește și luptă din toate puterile ca această armă de luptă națională, aceea care cimentează unirea noastră politică, să fie cât mai bine cunoscută de toată lumea.

Din înțelesul acestui rol pe care-l are carteia a ieșit și dictatorul după care societățile omenești încă din cele mai vechi tim-puri s-au condus "după bibliotecă se cunoaște omul".

Oameni înțelepători ai acestui dictum și-au alcătuit mai întâi biblioteci private în care colecționarul de documente și cărți rare a găsit ocupația de pedilectie, în biblioteca lui, refugiindu-se ca într'un sanctuar, pentruca din volumele adunate cu atâta trudă să-și scoată cele necesare vieții sau liniștirii lui sufletești. Aici marii gânditori ai lumii și-au făurit marile descoperiri tehnice ale omenirii.

Biblioteca și meditarea, munca fără preget în ea, au fost singurii prieteni ai lor și progresul în lume aici îl căutăm. Mai târziu societățile omenești s-au gândit să dea posibilitate tuturor iubitorilor de carte, să se adape la isvorul nesecat al bibliotecilor, cari au devenit publice.

Vă reamintesc cu această ocazie că la noi la inceputul secolului trecut, când cărturarii noștri căutau cu orice chip să răspândească cultură în popor, să formeze un gust al cetățului la căt mai multă lume. Eliade Rădulescu, părintele literaturii noastre, a lansat un apel pentru abonanță la o bibliotecă universală portativă ce avea să cuprindă volumele cele mai bune din literatură universală, traduse în românește și din care el a scos câteva chiar.

Azi tendința este ca fiecare sat, dacă se poate, să-și aibă o mica bibliotecă publică în care fiecare om să-și găsească volumele din care să-și scoată sfaturile necesare pentru rationalizarea muncii sale, sau pentru liniștea sufletească, pentru repausul de care orice om are nevoie. Cu regret constatăm însă că o parte din voi, școlari, nu prea simțiți utilitatea acestor biblioteci publice, că nu le prea frecventați și adăog nu le prea respectați.

Va veni însă o vreme când, părăsind această școală, le veți înțelege rostul și veți avea nevoie de dânsela. Atunci le veți înlocui pierderea de vreme și hoinăreală fără rost de pe străzi, cu munca în tacere din aceste locașuri de unde veți ieși mai reconfortați sufletește.

Cine e pătruns de cele de mai sus nu se poate să nu aibă în el respectul pentru cartea cu adevărat bună, nu se poate să nu caute cu toate sforțările să-și formeze o bibliotecă, fie ea cât de mică, nu se poate să nu simtă bucuria cea mare când vede că an de an biblioteca sa se mărește, volume noi se adaogă la dânsa, nu se poate să nu se lege mai strâns sufletește de odăia lui, de fiecare volum al lui pe care l-a cetit, l-a gustat în cine știe ce împrejurări și pe murginea căruia și-a făcut adnotările cuvenite și s'a identificat sufletește cu natura și omul din el.

Aborirea acestor biblioteci personale, putința de a-ți începe una dacă n'o ai, acesta este rostul săptămânei cărții.

Săptămâna aceasta a cărții este concepută în urma unei temeinice cunoașteri a importanței culturii în viața sufletească a unui neam. Este săptămâna când lumina răspândită de carte se poate revârsa mai cu belșug, când se poate explica, înțelege și aprecia rostul acestei cărți. Săptămâna cărții e făcută și pentru voi școlarii iubitori de carte. Ea vă dă posibilitatea ca mai ieftin să vă înmulțiți mica voastră bibliotecă cu volume mai multe ca de obicei, căci sunt mai ieftine și să ascultați în felul acesta de acela care vă aranjat această ocazie, de Majestatea Sa Regele Carol al II-lea, ducând învățăturile și cărțile voastre în mijlocul familiei în satul de unde ați venit, pentruca din binefacerile lor să se împărtășească căt mai multă lume. Este săptămâna când aveți posibilitatea să încurajați, conștienți că faceți o operă de ordin social, bibliotecile făcute pentru voi, care nu au altă menire decât să vă sustragă dela lectura cărții rele. Dacă în alte părți săptămâna cărții este mai mult o sărbătoare ocazională, o sărbătoare a spiritului, la noi ea are o semnificație mai adâncă. La noi ea înseamnă o săptămână de alarmă de gândire serioasă asupra mijloacelor de luptă împotriva negurei și inculturii ce bântue societatea noastră, înseamnă o unire a forțelor, trezirea unei conștiințe că a sosit ceasul ca să alungăm ideile vrăjmașe culturii și progresului neamului, ca să infiltrăm în sufletul tuturor, că această noștiune de carte mai simbolizează și-o armă de răsboiu în viață, iar pentru noi Români o armă națională de ne-invins. Ea mai înseamnă apoi și-o luptă pentru cultura intensă, pentru munca cerută de viață, munca chibzuită apoi o icoană fi-delă a străduințelor muncii noastre intelectuale, crearea unei ambiante de gândire originală, o zi în care să se vadă că și teh-

nica tiparului românesc a ajuns destul de sus. Ea ne mai dă apoi ocazia să cinstim cartea și pe scriitor, cinstirea și aprecierea sfintei noastre culturi, multă, puțină câtă o avem.

Și ca să închei doresc ca aceste cuvinte ale mele, improvizate în fugă cu ocazia aceasta, să se sape adânc în suflete, să le verificăți în decursul studiilor voastre, să le duceți și să le împărtășiți cu drag și altora, pentru că acel „fiat lux”, să se facă lumină, care se găsește scris pe statuia aceluia care a inventat tiparul, statuia lui Gutenberg dela Strassburg, să devie și pentru poporul nostru o realitate socială și națională — așa cum ea există în țările culte ale apusului.

Prof. I. ENESCU

CONSTANTIN ZAMFIRESCU, ALEXANDRU GEORGIADE ȘI PETRE GEORGESCU - MĂGURA

In decursul lunei Februarie 1936, la interval de numai câteva zile, toți acești trei pioni ai culturii românești, frați profesori ai liceului „Unirea” din Focșani, au trecut dincolo de hotarele acestei vieți în împărăția tăcerii și a păcii.

Dacă am lua în considerare numai faptul că toți trei au lucrat în același oraș — școala — și în vederea aceluiaș scop — răspândirea culturii românești — pierderea lor n'ar fi lăsat un gol prea mare, ținând seamă de miile de profesori, tineri capabili, care n'au loc în învățământ, dar dacă ne gândim la calitățile lor sufletești, așa de rare astăzi, atunci golul lăsat de ei, este destul de mare. Deși timpul în care și-au desfășurat activitatea n'a fost același și nicăi imprejurările asemănătoare, totuși, prin personalitatea lor puternică, specifică fiecăruiua, au eșit din comun.

Ridicarea lor la un nivel de cultură mai superior decât al părinților, printr'o muncă perseverentă și cinstită, precum și uriașa lor activitate, desfășurată dela înălțimea situației, sunt exemplele cele mai edificatoare pentru tinerii de azi a căror viitor este atât de nesigur.

Profesor Constantin Zamfirescu. Născut la 8 Mai 1858 într'o mahala a Bucureștilor, nu poate din cauza sărăciei părinților să urmeze o școală mai superioară celei primare. La etatea de 11 ani este nevoie să intre ca ucenic într'o pravălie și timp de șase ani să suferă ca un martir toate rigorile acestui serviciu¹. Îndepărtează în acest timp tot felul de roluri inferioare în gospodăria stăpânului, fără a profita ceva personal, bani sau învățatură, în vederea carierei ce-i se hotărâse. Dar după zile istovitoare de muncă ucenicul își petrece nopțile citind tot felul de cărți la lumina felii

¹ Din povestirea ce el însuși ne-a făcut-o cu ocazia eșirii la pensie, (Octombrie 1926).

nărului din curte, sau a opaițului din magazie. Deseori îl prinde stăpânul în această situație și atunci chelăneala este gata, iar cărțile date fociului. Să cu toate acestea ucenicul nu se dă învinș, ori de câte ori, pune mâna pe vre'o nouă carte, revistă sau jurnal, nu se lasă până nu le citește dela un capăt la altul.

Astfel Tânărul Zamfirescu după șase ani de chin, nu se alege nici cu banii și nici cu însușirile de negustor, în schimb capătă câteva calități de viață: încrederea în forțele lui, un spirit ales de inițiativă și o mare dorință de cultivare.

La vîrstă de șaptesprezece ani se hotărâște să se apuce de învățatură. Cu un galben în buzunar — fruct al economiilor lui de șase ani — părăsește Bucureștiul și se înscrise ca elev în clasa întâia a școalei normale de învățători dela Ploiești. Elevul Zamfirescu nu poate lua bursa anul întâi pentru că profesorii examinatori îl găsesc nepregătit după o intrerupere de atâtă timp. Este nevoie în cele din urmă să lucreze prin vecini, pentru a-și căstiga strictul necesar. Lecțiunile și le pregătește noaptea la lumină de opaiț, fără foc în sobă și adesea flămând.

Și totuși, elevul Zamfirescu la sfârșitul anului, este clasificat printre cei dintâi.

In 1879 Tânărul Zamfirescu este diplomat al școalei normale și ar fi putut să obțină un post de învățător, dar dorința de a se cultiva mai mult îl face să renunțe și la această carieră. Se întoarce la București și în anii următori în condiții similare cu acele din primul an de școală normală, reușește să facă liceul și universitatea, eșind licențiat în matematici în anul 1891. În toamna același an este numit profesor suplinitor la școală normală din București, unde funcționează până la 1 Sept. 1901, când obținând titlul de profesor titular în urma examenului de capacitate, specialitatea geografie, este repartizat la Gimnaziul din Câmpulung. Cinci din șase ani cât funcționează la acest gimnaziu îndeplinește și atribuțiunile de director. Dela 9 Sept. 1907 și până la pensie, 1 Sept. 1926, funcționează ca profesor de geografie, la liceul „Unirea“ Profesorul C. Zamfirescu este un simbol al unei generații întregi ridicată de jos, prin muncă perseverentă și răbdare, ambele activități de dorință nestrămutată de cultivare.

Tineretul de azi ar trebui să țină socoteală de experiența înțânilor care și-au deschis calea în viață, fără ajutor din afară și ar trebui să înțeleagă că la baza ori cărei activități stă numai

muncă și răbdarea și că numai pe astfel de temelie se poate clădi o construcție solidă.

* * *

Profesorul Alexandru Georgiade. Născut la Galați la 3 Oct. 1890. Studiile incepute în orașul natal sunt terminate la București, obținând titlul de licențiat în matematici și astronomie în anul 1914. La 1 Iulie 1915 este numit observator al observatorului de Astronomie din București, iar la 1 Iulie 1919 este înaintat în grad, calculator și conservator de instrumente la Observatorul Astronomic. La 1 Sept. 1920, intră în învățământul secundar ca profesor titular la o catedră de matematică dela liceul „Unirea“ unde funcționează până la 1 Sept. 1929 când este transferat după cerere, la Școala Superioară de Comerț „N. Bălcescu“ din București.

In cei 9 ani cât funcționează la liceul „Unirea“ din Focșani, șase ani, este și director la același liceu. In tot acest timp, atât ca profesor cât și ca director, Al. Georgiade depune în serviciul școalei o muncă prodigioasă, fără hodină, chiar în timpul vacanțiilor când ceilalți profesori și întreaga lume școlărească profită de libertatea legală de refacere. La București, este nevoie să extindă munca și în afară de școală pentru a face față tuturor cerințelor vieții, dar organismul nu-l ajută și se consumă repede, ca o lumânare activată de vânt.

Ca profesor, Al. Georgiade a fost o personalitate puternică și conștientă, înzestrat cu calități pedagogice superioare. A reușit în primul rând să facă atrăgător studiul matematicei. Serii după serii, elevii pregătiți de el, au căpătat dragoste de matematică, fie că aveau de gând să studieze în viitor, fie că se gândeau să urmeze alte discipline fără nici o legătură cu ea. Lecțiunile lui erau interesante și captivante atât prin felul expunerei și prin scoaterea în evidență a părților frumoase, cât mai cu seamă, prin utilizarea teoriei expuse, în rezolvarea problemelor.

Foștii lui elevi printre cari se găsesc și câțiva profesori actuali, mărturisesc că și acum le produc o deosebită placere rezolvarea problemelor de matematică, cu toate că sunt specializați în alte materii.

Dar nu numai calitățile superioare pedagogice i-au procurat bucuria de a obține rezultate așa de frumoase, ci mai ales sentimentul înăscut al iubirii de oameni, care l-a călăuzit în toată ac-

tivitatea lui. Si-a iubit școlarii ca un părinte bun și drept, i-a ajutat pe cei săraci și sălitori, i-a încurajat pe cei slabî dându-le posibilitatea de îndreptare, iar pe cei slabî fizicește i-a trimis în vacanțe la mare sau la munte pentru refacere.

Ca director, Georgiade a înțeles dela început că numai profesorul, ca lăruitor al omului de mâine, este sufletul și nervul unei școli.

Profesorul deci, în exercitarea profesiei neînțelese ce este chemat să îndeplinească, în prim rând nu trebuie să fie sclavul nevoilor materiale în care caz mintea îl ar fi preocupată și de alte gânduri, și nă în al doilea rând, nu trebuie să lucreze izolat numai în cadrul strâmt al obiectului ce predă. Având la bază aceste precepte, Georgiade a avut colaborarea integrală a colegilor, înscriind astfel în istoria școalei, o epocă de liniște, unitate și progres.

La această admirabilă întărire l'a ajutat foarte mult și fizica lui destul de impresionabilă, la durerile și bucuriile altora, vibra viu câte o coardă din sufletul lui. Când un coleg se găsea într-un împas, Georgiade suferea din preună cu el și nu și găsea liniștea sufletească până nu reușea să-i amelioreze situația, mergând uneori până la sacrificarea intereselor lui personale.

Și acest mod de a concepe viața și de a lucra nu era mărginic numai între zidurile școalei, Georgiade era prețuit și în afara de școală, de părinții elevilor și de cunoscuți, pentru calitățile lui sufletești.

In ceea ce privește disciplina elevilor în școală și în afara de școală Georgiade avea vederi largi. Convigerea lui în această privință era că disciplina nu se menține prin severitate excesivă, ci prin îngăduință și blănădeț. Elevul trebuie convins de bunurile care rezultă din disciplinarea minței și a sentimentelor.

Astfel, directorul Georgiade a reușit nu numai se mențină la înălțimea disciplină, dar chiar și intensifică.

Relativ la munca ce trebuie să depună elevii, în școală, iată ce spune directorul Georgiade în cuvântarea ținută cu ocazia serbarei de fine de an la 28 Iunie 1923,... muncind cu răvnă pentru cultură, înseamnă a te fi înălțat, înseamnă a te fi făcut mai bun și mai senin... ziua de astăzi este pentru tineret și pentru toți cei ce-l iubesc și muncesc pentru ridicarea lui — o zi de reculegere, o zi de înălțare sufletească — și sunt fericit că din preună cu D-voastră am putut aduna mai multe roade bune morale și materiale, dar bucuria noastră n-ar fi întreagă dacă munca de anul

viitor n-ar fi bine pregătită în vacanță prin odihnă serioasă a trupului și sufletului.

Georgiade recomandă munca pentru că numai ea înseamnă înălțare, bunătate, seninătate, pentru că numai ea aduce roade bune morale și materiale și pentru că prin ea putem fi fericiti. Grija lui de adevărat părinte bun și iubitor, se vede când recomandă, celor ce au muncit, odihnă serioasă a trupului și a sufletului. Si el a lucrat mereu, fără întrerupere și fără hodină ca o albină lucrătoare, numai pentru a vedea pe alții fericiti. Singura lui răsplată, era numai mulțumirea sufletească de a fi obținut la sfârșitul fiecărui an rezultate din ce în ce mai bune și era cu atât mai mare mulțumirea cu cât, în lanțul directorilor ce se perindase la acest liceu, el cel mai Tânăr dintre profesori, reușise să adauge o verigă, dacă nu mai scumpă de cât a tuturor înaintașilor, dar cel puțin egală cu a celor mai destoinici.

Georgiade atât ca profesor cât și ca director s'a afirmat prin munca perseverentă, prin cîinste exemplară și prin modestie, iar baza pe care s'a clădit personalitatea lui distinsă și puternică a fost cel mai de seamă precept al religiei creștine, iubirea de oameni.

Iubiți elevi, voi n'ați cunoscut pe profesorul și directorul Georgiade și deci nu v'ați putut adăpa din isvorul lui sufletește lăimpede și bogat și nici n'ați avut fericirea să vă făuriți mintea prin razele lui vîii și pătrunzătoare, dar ați avut ocazia să auziți despre el, cum a fost și cum a înțeles viața și ce-a făcut pentru tineret.

Purtați în sufletele voastre și această icoană a muncii și a iubirii, iar când grijile și desnaidejdea pun stăpânire pe voi, invocați-o și prin imitație, veți scăpa de împas.

* * *

Petre Georgescu-Măgură. Născut la 5 Februarie 1887 în com. Trestia jud. Buzău. Fiul de învățător, școală primăry o face sub supravegherea tatălui, în com Măgura. De aici trece la liceul «Hașdeu» din Buzău, pe care-l termină după 8 ani, iar în 1911 își ia licență în Litere și Filozofie la Universitatea din București cu distincția „Magna cum laude“. În anii următori 1912 și 1913, urmează științele sociologice la Sorbona, iar în anul 1913 este numit profesor suplinitor de limbă Franceză la liceul din Pomârla (Dorohoi) unde funcționează doi ani. După răsboi își ia examenul de capacitate și este numit profesor titular la Cluj. În 1926 este

transferat la Buzău, activează în politică și este ales deputat. După căderea guvernului însă, nu mai poate rămâne în Buzău și este silit să se transfere la Focșani unde funcționează ca profesor titular la catedra de filozofie și franceză dela Școala Normală. În ultimul an, petrecut în Focșani, funcționează la liceul «Unirea» și apoi se transferă la Huși, Extenuat fizic este, după o pierdere de energie excesiv cheltuită, atât în școală cât mai cu seama în politică, este nevoie să-și ia concediu de boală. În anul din urmă îl găsim la senatoriul din Bisericană Jud. Neamț și în Februarie, acest an, însoțit pe cei doi foști colegi în împărăția umbrelor.

Petre Georgescu-Măgura a fost un pion de mare valoare în școală. Lecțiunile lui de filozofie pline de spirit, din care se vedea o înaltă erudiție științifică, erau urmărită de elevi cu foarte mult interes. Era prețuit de altfel ca bun vorbitor și de către colegi cu toate că cei mai mulți n-au avut ocazia să-l audă decât la rare intervale de timp.

Fie răscolitoare și neastămpărată, era veșnic nemulțumit de situația în care se găsea. Calitățile lui superioare îi cereau o altfel de viață și un alt mediu în care să-și desfășoare activitatea. Cu tot sbuciumul lui însă nu și-a putut schimba viața pe o altă mai bună și nici mediul prieinic, nu și-a găsit. De aceea a încercat și el, ca mulți alții, să-și creeze situația meritată, prin politică. Numai un moment a reușit să se ridică, când a fost ales deputat în opoziție, dar n'a putut să se mențină acolo din cauza debilității fizice, cheltuite în doi ani de frământări politice tot atâtă energie cât ar fi cheltuit în zece ani la școală. Sforțarea aceasta i-a fost fatală, căci de atunci nu s'a mai putut reface. Boala de mai târziu l-a dus fatalmente la un sfârșit aşa de timpuriu.

In alte împrejurări și în alte condiții profesorul Georgescu ar fi strălucit ca o flacără vie și puternică la care s'ar fi încălzit încă mii de tineri.

Prof. V. N. BĂLĂNESCU

MUZEUL REGIONAL PUTNEAN

Înființat numai de cățăva ani¹ Muzeul regional al Putnei e adăpostit în casa directorială a Liceului „Unirea” din Focșani, având la dispoziție trei camere și două coridoare, unde sunt expuse vederii publicului o parte din obiectele care s-au putut colecta pînă acumă. Există azi în toată țara un curent de a se alcătuia muzeu regionale, unde să se adune obiectele care arată trecutul, munca și arta poporului nostru. Culegerea această cere o mare grabă, întrucît evoluția culturală a poporului nostru se face într'un tempo extrem de rapid, făcind ca ţărani care trăiesc în locurile cele mai ascunse să uite obiceiurile lor milenare și să le înlocuiască cu atrăgătoarele, dar superficialele daruri ale apusului.

¹ Muzeul, în actuala formăție, a luat ființă în anul 1931 în urma următoarelor evenimente: în Septembrie 1931, a avut loc la Focșani Congresul Ligii Culturale, congres căruia îl s'a dat un fast deosebit, fiindcă această instituție împlinea 40 de ani de existență. Secția locală a Ligii Culturale a dat delegație subsemnatului de a organiza o expoziție etnografică, expoziție care a avut loc, cu relativ succes, în sala de consiliu a Prefecturăi. Obiectele expuse cu acest prilej și care formează avereia muzeului de azi, aparțin la trei instituții: a) O parte sunt ale Primăriei Orașului Focșani și au fost adunate prin rîvna d-lui I. Romanoi, secretarul general al Primăriei; b) O parte sunt proprietatea Liceului «Unirea» unde se luase mai înainte — Aprilie 1928 — inițiativa formărei unui muzeu, director fiind regretatul Al. Georgiade. Fondurile inițiale au fost strîns cu o conferință a profesorului Al. P. Arbore. S'a mărit apoi un însemnat număr de fotografii din patrimoniu nostru și s'a înămat. În anul 1929, subsemnatul capătă din partea directorului de atunci, d-l Prof. Al. Ispas, delegația de a continua acest început și de atunci și pînă astăzi, cu ajutorul elevilor și a mulțor domni invățători din județ, colecția aparținând Liceului «Unirea» a crescut la situația de azi. Tot d-l Al. Ispas a introdus în bugetul liceului o mică subvenție anuală, care se acordă și azi.

Aceste muzeee care în două decenii, credem, vor rivaliza cu cele ale străinătății, nu vor fi numai niște morăinte respectate ale vechei noastre culturi, ci se vor înfățișa ca niște centre de atracție pentru toți etnografi și etnologii viitori, înlesnindu-le astfel foarte mult cercetările lor.

Colecțiile muzeului regional putnean sunt clasate, pe cît îngăduie spațiul mic al celor trei camere ce le avem la dispoziție, pe secții ca: secția *fotografică*, secția *etnografică*, secția *preistorică*, secția *istorică* și secția *iconografică*. Fără îndoială că lipsesc unele secții absolut necesare unui muzeu — cum ar fi cea zoologică, geologică, botanică și cartografică — dar nădăjduim ca această lipsă să fie în curînd împăință. De altfel dintre secțiile existente, secția etnografică e cea mai bine reprezentată, bucurîndu-se de deosebita atenție pe care ne-a impus o rapida disparație a vechilor obiceiuri și unelte românești.

* * *

Dăm mai jos un succint tablou al obiectelor mai de preț care alcătuesc colecțiile muzeului:

c) Restul obiectelor formează donația secției locale a Ligii Culturale, care pe cheltuiala sa mi-a îngăduit să fac zeci de drumuri în județ, pentru a colecta cele mai de valoare obiecte etnografice. Mulțumesc pe această cale d-lui institutor Traian Belcescu, pe atunci revizor școlar și d-lui Maior Lupescu, comandanțul Legiunii de Jandarmi, pentru sprîntau ce mi l-au dat în colectarea obiectelor, însoțindu-mă adeseori în drumurile mele.

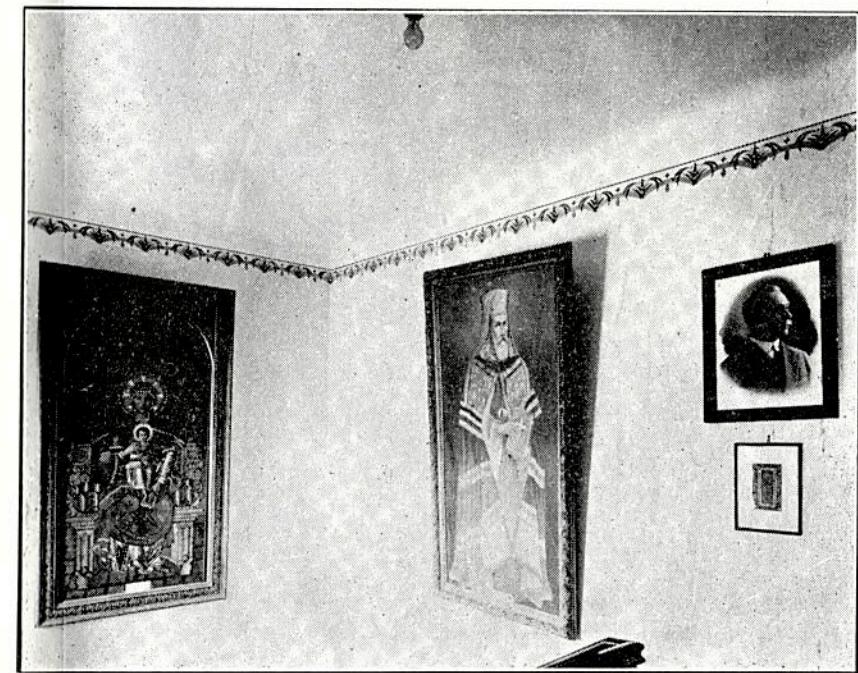
Un alt eveniment favorabil formării muzeului, a fost congresul profesorilor de geografie, care a avut loc în Noembrie 1931, la Focșani, sub președinția d-lui Profesor Simion Mehedinti. În cîmtea Congresului am organizat o altă expoziție etnografică în actualul local al Muzeului. De atunci expoziția s'a permanentizat și astfel avem în Focșani un muzeu în formație, care nădăjduim ca în scurtă vreme să-și aibă localul său propriu, luând dezvoltarea pe care o merită.

Aducem mulțumîti pe această cale tuturor celor care ne-au sprîntin cu cuvîntul și eu faptă, mai cu seamă domnului profesor Simion Mehedinti, care a dăruit muzeului suma de 100.000 de lei.

Aduc totodată pe această cale, colegului Ion Diaconu, deosebite mulțumîti pentru sprîntau ce mi-l dă, înlocuindu-mă la conducerea muzeului, în timpul lipsel mele din Focșani.

A. Fotografii mărite: 1. Chipurile scriitorilor foscăneni Duliu Zamfirescu, Olănescu Asciano, al fostului regent Gh. Buzdugan și al ma-reului arhitect Ion Mincu.

2. Cîteva zeci de vederi din Vrancea, mărite după colecția „Cercul studențesc putnean”, înfățișînd pîtorescul Vrancei, costumele, uneltele, tîrgurile anuale, bisericile și schiturile, ca și obiceiurile dela nuntă, priveghiu și

Muzeul regional putnean.
— —
înmormîntare.

Intrarea

3. Grupa istorică e reprezentată prin: *fresca clitorilor Mănăstirii Mera*, unde se văd chipurile admirabil păstrate ale lui Constantin Cantemir, fiul său Antioh și boerii Moțoc și Ursă; *inaugurarea monumentului dela Bîrsești-Putna*, (1904), singurul monument ridicat de țărani în amîntîrîrea lui Ștefan cel Mare; *încheerea armistițiului* (1918), fotografie în care se văd delegațiile care la Focșani, în casele Apostoleanu, au încheiat armistițiul, șefii delegațiilor fiind generalii von Morgen și